

Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
dla Miasta Pabianic
na lata **2022 - 2027**

Spis treści

WPROWADZENIE	5
METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	6
PODSTAWY PRAWNE	9
SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	12
DOKUMENTY EUROPEJSKIE	12
DOKUMENTY KRAJOWE	13
DOKUMENTY REGIONALNE	13
DOKUMENTY LOKALNE	14
MIASTO PABIANICE	15
POŁOŻENIE.....	15
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	16
RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA	18
GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	20
OPIEKA ZDROWOTNA.....	21
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	21
EDUKACJA I WYCHOWANIE	22
KULTURA, SPORT I REKREACJA	23
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI	25
POMOC SPOŁECZNA	26
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	29
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	30
WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	30
WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.....	39
ZDROWIE PSYCHICZNE.....	44
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH.....	46
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	56
AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	62
PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM.....	67
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA.....	74
PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	81
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	84
ANALIZA SWOT.....	85
ANALIZA INTERESARIUSZY.....	90
MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	92

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	93
RAMY FINANSOWE STRATEGII	107
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	108
SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII	109
KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII	109
MONITORING I EWALUACJA	110
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	115
BIBLIOGRAFIA	116
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	117
SPIS RYSUNKÓW	117
SPIS TABEL	117
SPIS WYKRESÓW	119

Wykaz skrótów:

MCPS – Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach
UM – Urząd Miejski w Pabianicach
MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
MBP – Miejska Biblioteka Publiczna
MOK – Miejski Ośrodek Kultury
MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
MP – Muzeum Publiczne
PWD – Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR”
OPiS – Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej wraz z Punktami Konsultacyjnymi
KIS – Klub Integracji Społecznej
WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej
ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi i Niepełnosprawnością Intelektualną
DOA – Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Osób Niepełnosprawnych
PCM – Pabianickie Centrum Medyczne
KPP – Komenda Powiatowa Policji
SM – Straż Miejska
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa
MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii
PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Miasta, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej.

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne podejmowane przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe oraz najważniejsze problemy wynikające z analizy danych zastanych, a także wnioski z przeprowadzonego badania ankietowego wśród uczniów, dorosłych mieszkańców oraz pracowników instytucji.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom miasta Pabianic dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego oraz integracji społecznej.

METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Miasto do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu Pabianic w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniokresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

³ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Miasta i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Pabianic w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi, Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału miasta Pabianic w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w mieście. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemów i głównych potrzeb jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wniosków z przeprowadzonych na terenie Pabianic badań społecznych. Na tym etapie ocenie poddane zostaje również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Sposobem na określenie możliwości i ograniczeń miasta jest analiza SWOT, wskazująca na jego mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Miasto za sprawą realizacji wskazanych w niej celów, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wyszczególnienie głównych obszarów problemowych występujących w Mieście. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę, zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z ich oczekiwaniami potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Elementem Strategii jest także określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła, ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość, mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiednie wspieranie oraz wzmacnianie potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z mieszkańcami, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby osób zamieszkujące teren jednostki w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

Przed przystąpieniem do opracowania Strategii, wśród mieszkańców Miasta przeprowadzone zostały badania mające na celu: zdiagnozowanie problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta, zidentyfikowanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe, określenie skali oraz zakresu występujących problemów społecznych, pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków. Zakres prac badawczych odnosił się do następujących problemów społecznych: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, uzależnienia behawioralne, przemoc w rodzinie, przemoc rówieśnicza, cyberprzemoc, problem ubóstwa, bezdomności, rynek pracy, wykluczenie społeczne, bezpieczeństwo oraz problemy osób starszych, z niepełnosprawnością i rodzin. Zbadaniu poddane zostały również kwestie związane działaniami profilaktycznymi i zapotrzebowaniem na usługi społeczne.

Badania zostały przeprowadzone w okresie wrzesień-listopad 2021 roku. Wzięło w nich udział łącznie 1 489 osób. Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej.

Rysunek 1. Informacje dotyczące próby badawczej

Źródło: *Diagnoza Społeczna Miasta Pabianic 2021. Raport z badań ankietowych przeprowadzonych w 2021 roku*

W celu lepszego rozpoznania trudności i ograniczeń Miasta w zakresie kreowania lokalnej polityki społecznej oraz realizowania działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych, powołany został Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Członkowie Zespołu zostali zaproszeni do uczestnictwa w serii spotkań konsultacyjno-warsztatowych z firmą Centrum Profilaktyki i Reeducacji ATELIER w Krakowie, której zlecono opracowanie niniejszego dokumentu. W okresie tworzenia Strategii odbyły się 3 spotkania – dwa spotkania obejmowały kwestie związane z formalnymi uwarunkowaniami tworzenia strategii oraz przybliżone zostały wyniki badania diagnozującego. Ostatnie spotkanie poświęcone było z kolei celom i zadaniom uwzględnionym w dokumencie.

Opracowany dokument Strategii został poddany również konsultacjom społecznym, poprzez opublikowanie go w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta oraz na tablicy ogłoszeń urzędu.

PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jureidyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy **opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka**⁴.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
5. ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1956 z późn. zm.),
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. poz. 642).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.),

2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 późn. zm.),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021),
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291 z późn. zm.),
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),
12. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1092).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1108 z późn. zm.).

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

DOKUMENTY EUROPEJSKIE

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

⁵ Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

DOKUMENTY KRAJOWE

Niniejsza Strategia jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)** jest głównym dokumentem strategicznym Polski, który przedstawia największe wyzwania dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz wskazuje na kluczowe kierunki działań w tym obszarze. W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych, w tym polityki społecznej, których celem jest poprawa jakości życia Polaków, a także rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Według Strategii, rozwój Polski powinien odbywać się w ramach 3 celów szczegółowych: poprzez wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną; rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, a także skuteczną działalność państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
  1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
  3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
  4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
  1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
  2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
  3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

DOKUMENTY REGIONALNE

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic jest „Wojewódzka Strategia w zakresie Polityki Społecznej 2020” oraz „Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030”, natomiast na szczeblu powiatowym kluczowe znaczenie ma „Strategia Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030” oraz „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Pabianickiego na lata 2021-2030”.

---

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

DOKUMENTY LOKALNE

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest dla miasta Pabianic „Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2016-2022”. Zakreśla ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 jest również spójna z „Programem Rewitalizacji Pabianic – kompleksowa podstawa wyprowadzania zdegradowanych obszarów miasta ze stanu kryzysu”. Jego celem jest rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców z obszarów rewitalizowanych.

MIASTO PABIANICE

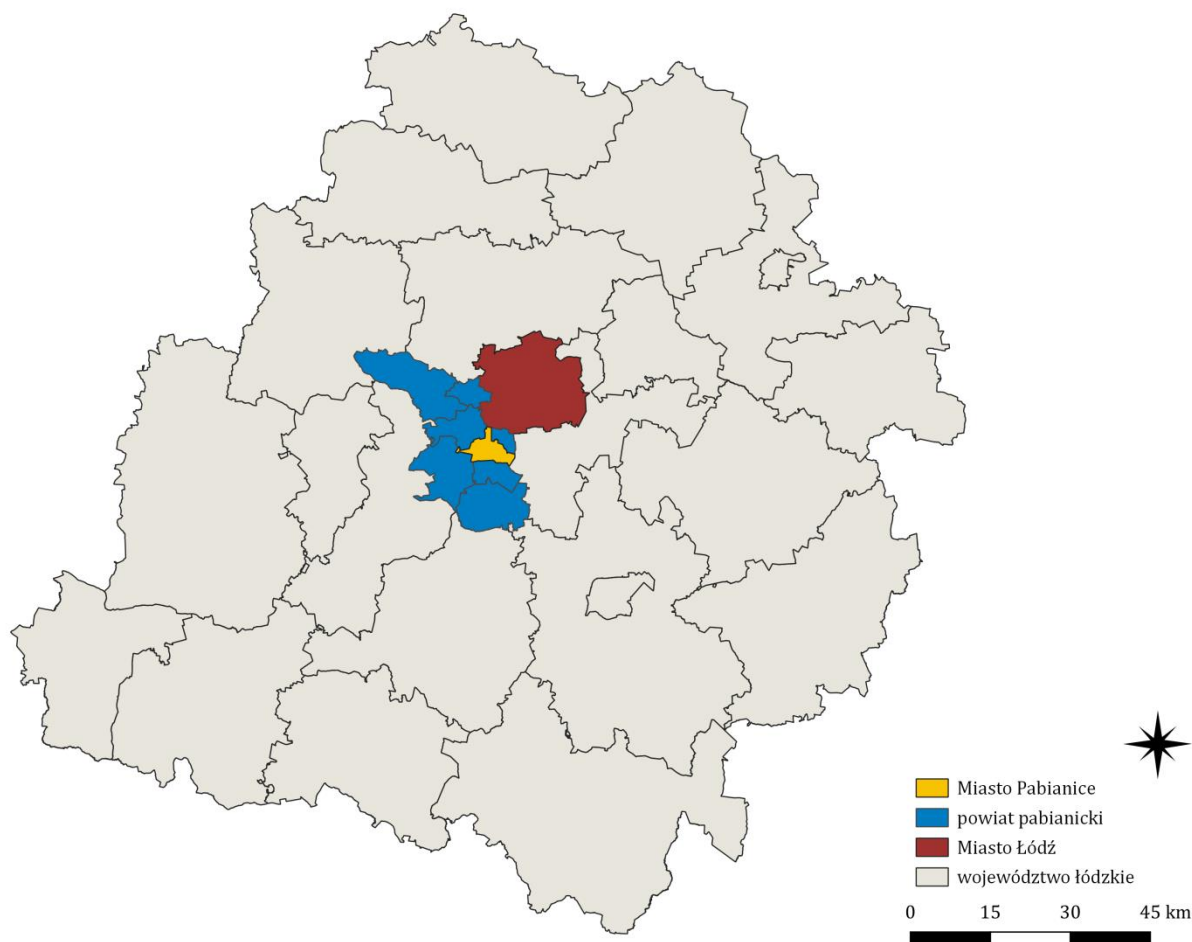

POŁOŻENIE

Pabianice to gmina miejska położona w centralnej części województwa łódzkiego. Miasto jest zarówno siedzibą gminy wiejskiej Pabianice, jak i powiatu pabianickiego. W sąsiedztwie Pabianic znajduje się gmina Dobroń, Ksawerów, Pabianice (gmina wiejska), Rzgów, a także stolica województwa – Łódź. Obszar Miasta obejmuje powierzchnię niemal 33 km², co stanowi niespełna 7% obszaru powiatu, a jego teren znajduje się na terytorium mezoregionu Wysoczyzny Łaskiej, który charakteryzuje się wydłami śródlądowymi i licznymi pagórami morenowymi.

Miasto Pabianice charakteryzuje się również znakomitym położeniem administracyjnym – graniczy z gminami o charakterze miejsko-wiejskim, a także głównym miastem w regionie, co znacząco wpływa na jego atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną.

Rysunek 2. Położenie Pabianic na tle województwa łódzkiego i powiatu pabianickiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

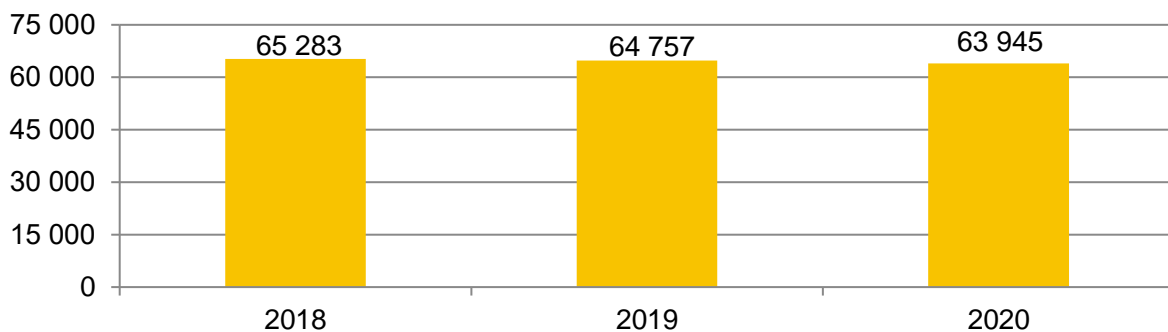

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Obecna struktura demograficzna uwarunkowana jest szeregiem procesów demograficznych zachodzących na przestrzeni lat. Przemiany demograficzne i zmiany w modelu i funkcjonowaniu rodzin będą miały ogromny wpływ na demografię w przyszłości, zatem prowadzenie racjonalnej i kompleksowej polityki rodzinnej jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania Państwa. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Obszar Miasta w 2020 roku zamieszkiwało łącznie 63 945 osób (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Pabianic sukcesywnie malała. W stosunku do roku 2018 ich liczba zmniejszyła się o 1 338 osób, zatem wartość spadkowa kształtuje się na poziomie 2,1%.

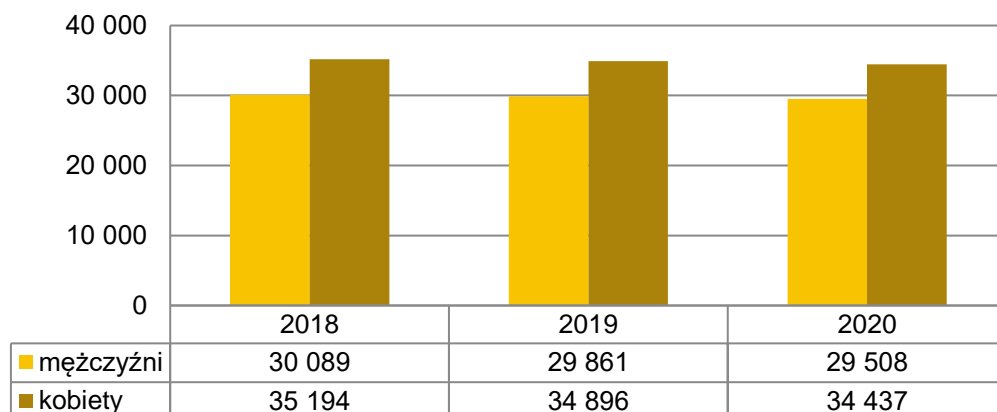
Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Miasto jest znacząco mniejsza niż liczba kobiet. Kobiety stanowią 53,9%, ogólnej liczby ludności (34 437 kobiet), natomiast mężczyźni 46,1% (29 508 mężczyzn). Większa liczba mieszkanek determinuje wysoki **współczynnik feminizacji** w Pabianicach, który wynosi 117, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 117 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W 2020 roku urodziło się 505 dzieci, a zmarło 1 079 mieszkańców, zatem przyrost naturalny wyniósł -574, z kolei przyrost naturalny na 1000 ludności ukształtował się na poziomie -8,91. Wskaźnik ten przyjmował niższą wartość niż w powiecie pabianickim (-6,97) oraz w województwie łódzkim (-6,09). Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć, że wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców ulegała wahaniom, zarówno w Mieście, powiecie, jak i województwie.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.		2018	2019	2020
1	Pabianice	-5,78	-5,17	-8,91
2	powiat	-3,98	-3,73	-6,97
3	województwo	-3,47	-3,64	-6,09

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Mieście według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawiała się następująco:

- 15,2% było w wieku przedprodukcyjnym – 17 lat i mniej;
- 57,2% mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn – 18-64 lata;
- 27,6% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w Pabianicach. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, niemniej odsetek osób w wieku produkcyjnym ulegał systematycznemu spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w 2020 roku prezentował się mniej korzystnie w porównaniu do wskaźników w całym województwie łódzkim, gdzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,1%, w wieku produkcyjnym 58,3%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 24,7%.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności Miasta w latach 2018-2020 (w %)

Lp.		2018	2019	2020
1	wiek przedprodukcyjny	15,0%	15,1%	15,2%
2	wiek produkcyjny	58,4%	57,8%	57,2%
3	wiek poprodukcyjny	26,6%	27,1%	27,6%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w Mieście -2,8, natomiast saldo migracji zagranicznych 0,02. W odniesieniu do 2018 roku dostrzegalne jest wahanie salda migracji wewnętrznych oraz systematyczny spadek salda w ruchu zagranicznym.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności w Mieście w latach 2018-2020

Lp.		2018	2019	2020
1	saldo migracji wewnętrznych	-2,8	-3,3	-2,8
2	saldo migracji zagranicznych	0,40	0,26	0,02

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

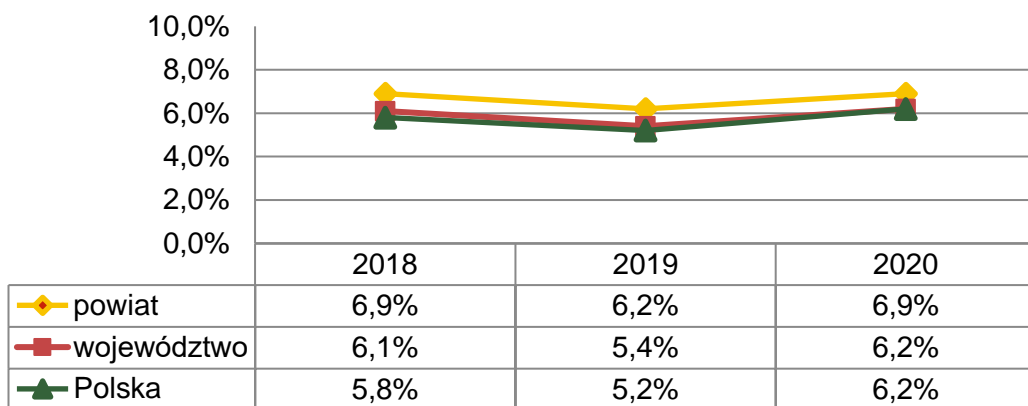

RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie pabianickim.

Na koniec 2020 roku wynosiła ona 6,9%, a więc była nieznacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w całej Polsce oraz w województwie łódzkim. W stosunku do 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie pabianickim uległa zwiększeniu podobnie jak ma to miejsce w całym kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

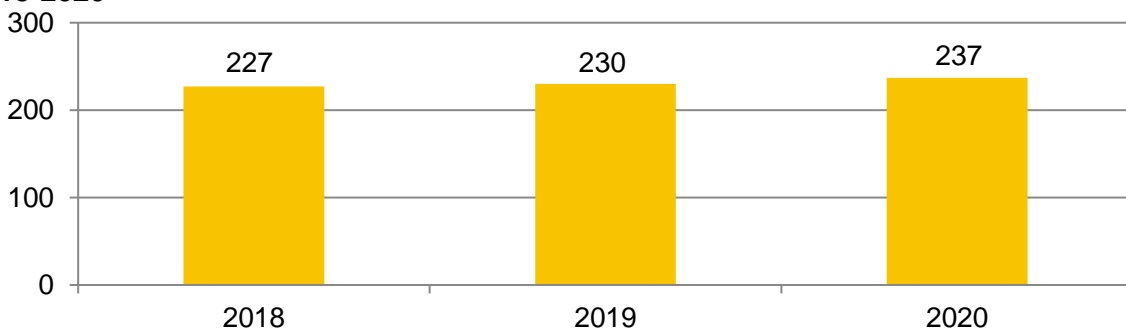
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie pabianickim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w %)

Źródło: <https://pabianice.praca.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w Pabianicach na 1 000 mieszkańców pracowało 237 osób⁷. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik ten uległ sukcesywnemu zwiększeniu. Liczba osób pracujących na 1 000 ludności zwiększyła się w 2020 roku o 4% w stosunku do 2018 roku i jednocześnie o 3% w porównaniu do 2019 roku.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1 000 ludności w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020

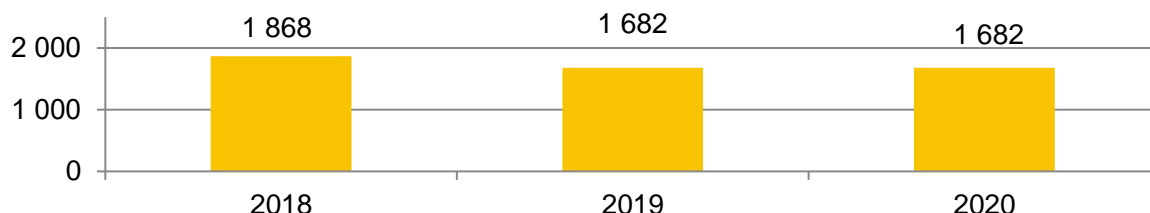

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁷Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

W świetle danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach wynika, iż w 2020 roku w PUP zarejestrowanych było łącznie 1 682 mieszkańców Miasta. W porównaniu do roku poprzedniego ich liczba nie uległa zmianie, natomiast w odniesieniu do roku 2018 zmniejszyła się o 186 osób, tj. o 10%.

Wykres 5. Liczba mieszkańców Miasta zarejestrowanych w PUP w Pabianicach w latach 2018-2020

Źródło: Raport o stanie Miasta za 2018, 2019 i 2020 rok

Zgodnie z poniższą tabelą, działalność gospodarcza w Mieście opiera się m.in. na 5 476 podmiotach prowadzonych przez osoby fizyczne. Prywatna działalność gospodarcza w Pabianicach koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym; naprawie samochodów (1 364 podmioty). Ważnymi sekcjami są również: przetwórstwo przemysłowe (767 podmiotów), budownictwo (657 podmiotów), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (550 podmiotów) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (394 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, górnictwem i wydobywaniem oraz dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją.

Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w Pabianicach (stan na koniec 2020 roku)

Lp.	Sekcja	Liczba
1.	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	1 364
2.	przetwórstwo przemysłowe - sekcja C	767
3.	budownictwo - sekcja F	657
4.	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - sekcja M	550
5.	opieka zdrowotna i pomoc społeczna - sekcja Q	394
6.	transport i gospodarka magazynowa - sekcja H	366
7.	pozostała działalność usługowa - sekcja S, T, U	312
8.	informacja i komunikacja - sekcja J	217
9.	działalność finansowa i ubezpieczeniowa - sekcja K	200
10.	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - sekcja N	168
11.	edukacja - sekcja P	137
12.	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - sekcja I	131
13.	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - sekcja L	79
14.	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - sekcja R	64
15.	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo - sekcja A	57
16.	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją - sekcja E	9
17.	górnictwo i wydobywanie - sekcja B	3
18.	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – sekcja D	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w Pabianicach to łącznie 6 630 nieruchomości (stan na koniec 2020 roku), w których znajduje się 31 338 mieszkań, a 45 mieszkań będących własnością Miasta to lokale socjalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2020 roku kształtowała się na poziomie 56,5 m² i jak można zaobserwować, na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie się zwiększyła.

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w Pabianicach, jest znacznie większa w stosunku do ich liczby w województwie. W Mieście jest to 490 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w województwie łódzkim – 428. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców zarówno w Mieście, jak i w województwie. W omawianym okresie przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie zmniejszyła się nieznacznie, ale nadal utrzymuje się na zbliżonym poziomie, tj. 2,34 osoby w województwie i 2,04 osoby w Mieście. Szczególnie istotnym zasobem Miasta jest **mieszkanie chronione**, które dedykowane jest osobom w trudnej sytuacji życiowej, niesamodzielnym, wymagającym szczególnego wsparcia oraz osób usamodzielniających się, tj. wychowankom pieczy zastępczej.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba budynków mieszkalnych	6 437	6 605	6 630
liczba mieszkań	31 166	31 252	31 338
liczba lokali socjalnych	40	48	45
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	56,2	56,3	56,5
mieszkania na 1000 mieszkańców	477	483	490
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,09	2,07	2,04
mieszkania na 1000 mieszkańców w województwie	415	421	428
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w województwie	2,41	2,38	2,34

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w mieście Pabianice według danych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2020 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że największa część mieszkań wyposażona jest w wodociąg (94,6%), kanalizację (90,5%) oraz ma dostęp do łazienki (87,4%). Większość mieszkań wyposażona jest także w system centralnego ogrzewania (79,6%), natomiast najmniejszy odsetek mieszkańców korzysta z sieci gazowej, bowiem jest to 66,3%.

Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w Pabianicach na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba mieszkań)

rodzaj instalacji	2018	2019	2020
liczba mieszkań	31 166	31 252	31 338
wodociąg	29 471	29 559	29 654
kanalizacja	28 192	28 280	28 375
gaz	21 051	20 947	20 767
łazienka	27 212	27 300	27 396
centralne ogrzewanie	24 746	24 837	24 932

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Pabianic usługi świadczą niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz poradnie. Wśród usług przez nie świadczonych znajduje się podstawowa opieka zdrowotna, ambulatoryjna opieka zdrowotna, leczenie stomatologiczne, okulistyka, rehabilitacja, diagnostyka, medycyna pracy oraz promocja zdrowia. W Mieście funkcjonuje **Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.**, w ramach którego działalność prowadzi 17 oddziałów, w tym Pabianickie Centrum Rehabilitacji, Pabianickie Centrum Gastroenterologii, Chirurgii Małoinwazyjnej i Endoskopowej, Pabianickie Centrum Psychiatryczne, a także Nocna i Świąteczna Pomoc Medyczna POZ. W strukturze PCM mieści się także **Zakład Opiekuńczo-Lecznicy** skierowany do osób starszych, długotrwale chorych oraz leczonych farmakologicznie.

Z danych GUS wynika, iż w Mieście w 2019 roku na 1 przychodnię przypadało 1 439 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 1 612 oraz województwie (1 630 osób). W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 5,6 porady w przeliczeniu na 1 mieszkańca, czyli znacznie więcej niż w całym powiecie pabianickim (5,1) i województwie łódzkim (4,9).

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w 2019 roku

wyszczególnienie	Miasto	Powiat	Województwo
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 439	1 612	1 630
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,6	5,1	4,9

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020

Na terenie Miasta działalność prowadzi 30 aptek ogólnodostępnych oraz 71 punktów obsługiwalnych przez farmaceutów. Na 1 aptekę w 2019 roku w Pabianicach przypadały 1 962 osoby, co jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli, wskazuje na większą dostępność do aptek w Mieście niż w całym powiecie oraz województwie.

Tabela 9. Liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w 2019 roku

wyszczególnienie	Miasto	Powiat	Województwo
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 962	2 651	2 961

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W Mieście o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach**. Istotnym zasobem w tym obszarze jest także **Straż Miejska**, która utrzymuje ścisłą współpracę z KPP i podejmuje liczne patrole oraz interwencje. Z kolei ochronę przeciwpożarową zapewnia **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pabianicach**.

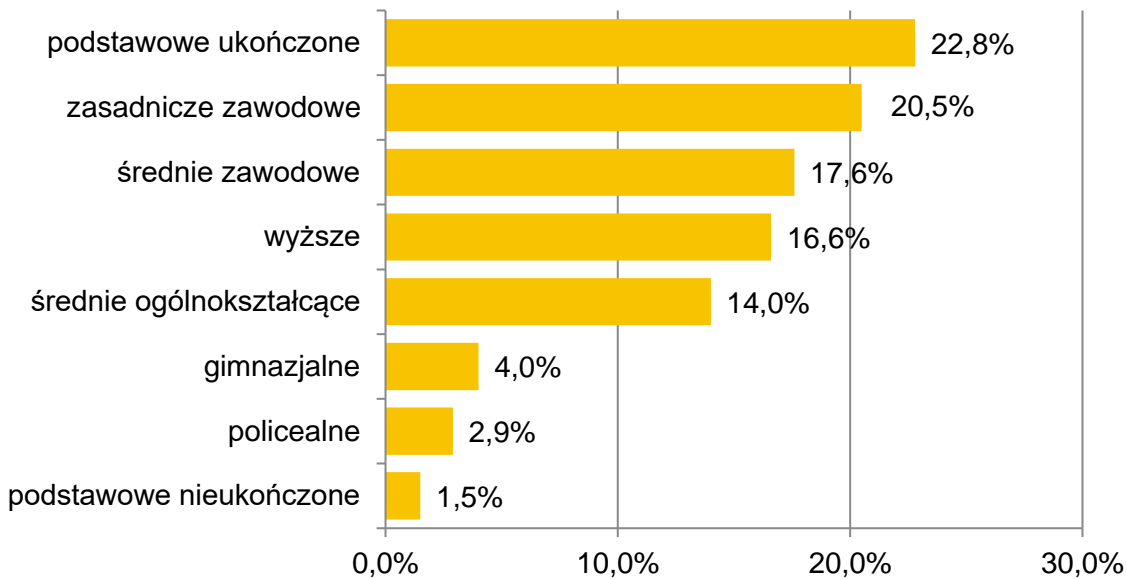

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku **struktura wykształcenia** mieszkańców Pabianic przedstawia się satysfakcjonująco, bowiem wśród kobiet mieszkających w Mieście największy odsetek ma wykształcenie podstawowe (23,9%) oraz wyższe (18,9%). Z kolei mężczyźni najczęściej posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (25,8%) oraz podstawowe (21,4%).

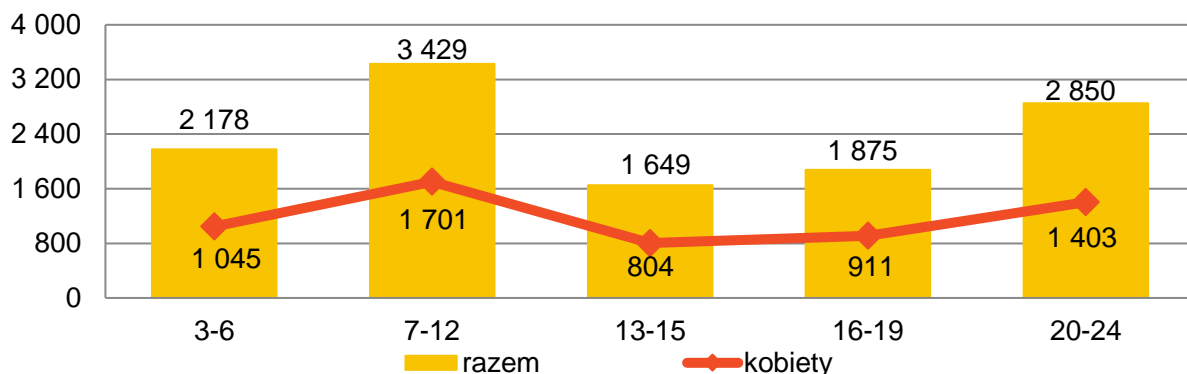
Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było łącznie 11 981 mieszkańców miasta Pabianice. Rozpatrując kwestię ludności Miasta z podziałem na poszczególne **edukacyjne grupy wiekowe** możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (3 429 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (2 850 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (2 178 osób). Analizując strukturę ludności w wieku potencjalnej nauki pod względem płci, nie są dostrzegalne różnice, bowiem dziewcząt było wówczas 5 864 i stanowiły one 49%.

Wykres 7. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miasto Pabianice charakteryzuje się rozwiniętą infrastrukturą edukacyjną oraz opiekuńczą. W 2020 roku naukę na terenie Miasta pobierało łącznie 4 165 uczniów publicznych szkół podstawowych, a opieką objęto także 1 866 dzieci w wieku przedszkolnym. Na terenie Pabianic działalność edukacyjną prowadzi łącznie 11 szkół podstawowych, 12 przedszkoli, miejski żłobek wraz z filią, a także 2 niepubliczne szkoły podstawowe, 10 niepublicznych przedszkoli oraz niepubliczny punkt przedszkolny. Działalność opiekuńczą prowadzi miejski żłobek wraz z filią oraz 5 niepublicznych żłobków.

Placówki oświatowe realizują szereg zadań w zakresie wspierania prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży oraz zapewnienia im bezpiecznych warunków do edukacji i kształtowania społecznego. W ramach prowadzonej przez placówki działalności odbywa się m.in. zapewnienie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z posiadających orzeczenie z poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz wczesne wspomaganie uczniów i dzieci z niepełnosprawnościami w ramach prowadzonej terapii. Wśród dostępnych form wsparcia prowadzone są zajęcia logopedyczne, rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, integracji sensorycznej, terapii pedagogicznej oraz indywidualne wsparcie psychologiczne i pedagogiczne.

Dodatkowo dzieciom zapewniona jest opieka świetlicowa we wszystkich szkołach, poprzez odbywające się tam zajęcia świetlicowe. Dzieci z Miasta znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej mają także możliwość korzystania ze stypendiów szkolnych, zasiłków szkolnych oraz dożywiania w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Pabianic prowadzą liczne podmioty, między innymi:

- **Miejski Ośrodek Kultury im. Zbigniewa Herberta,**
- **Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Lorentowicza,**
- **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,**
- **Muzeum Miasta Pabianic.**

Główną instytucją funkcjonującą na terenie Miasta w obszarze upowszechniania kultury jest **Miejski Ośrodek Kultury im. Zbigniewa Herberta**, do którego zadań należy m.in. prowadzenie edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę, tworzenie dogodnych warunków do rozwijania się ruchu artystycznego, organizowanie spektakli, koncertów, wystaw, konkursów i innych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, w tym w formie online, prowadzenie zajęć, szkoleń oraz sekcji i grup tematycznych. W ramach działalności MOK organizowane są różnorodne, wydarzenia o charakterze cyklicznym oraz stałym. Zakres regularnie prowadzonych zajęć obejmuje naukę śpiewu, rękodzielniczo i plastykę, taniec, fotografię, naukę gry na instrumentach, a także różnorodne zajęcia skierowane do najmłodszych dzieci oraz osób starszych. Ponadto działalność Ośrodka obejmuje prowadzenie sekcji kabaretowej oraz grup teatralnych, które znacząco wzbogacają ofertę kulturalną Miasta i umożliwiają mieszkańcom w różnym wieku aktywne uczestnictwo w licznych przedsięwzięciach, a także animują czas wolny dzieci i dorosłych. Miejski Ośrodek Kultury jest również organizatorem wielu wydarzeń kulturalnych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych.

W 2020 roku MOK prowadził łącznie 8 tematycznych pracowni oraz zorganizował 37 wydarzeń artystycznych w formie stacjonarnej i 41 w formie online. Ponadto odbyło się 78 warsztatów artystyczno-edukacyjnych, w tym 9 w formie stacjonarnej i 69 w trybie zdalnym.

W zakresie upowszechniania kultury i informacji na terenie Miasta działalność prowadzi również **Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Lorentowicza** wraz z 4 filiami. Placówka prowadzi również ścisłą współpracę z placówkami oświatowymi, w szczególności w zakresie organizowania lekcji bibliotecznych, zajęć teatralnych i animowania czasu wolnego podczas ferii zimowych i wakacji. Wszystkie filie Biblioteki zapewniają swoim użytkownikom darmowy dostęp do zbiorów, wydarzeń, pomieszczeń czytelni z dostępem do komputerów z Internetem i urządzeniami wielofunkcyjnymi na 14 stanowiskach komputerowych przez 36 godzin w tygodniu.

W 2020 roku całkowite zasoby Biblioteki liczyły 49 507 woluminów, w tym zbiory specjalne: 398. W przedmiotowym roku wypożyczonych zostało na zewnątrz 215 949 pozycji czytelniczych oraz 4 891 pozycji audiowizualnych, natomiast liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 9 352 osób, tj. o 8% mniej niż w roku poprzednim.

Działania w zakresie kultury fizycznej oraz szeroko pojętej rekreacji, Miasto podejmuje za pośrednictwem swojej jednostki budżetowej – **Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji**. Ośrodek odpowiedzialny jest za prowadzenie bazy rekreacyjno-sportowej, świadczenie usług w zakresie rehabilitacji ruchowej, współpracę z placówkami oświatowymi i klubami sportowymi oraz prowadzenie wypożyczalni sprzętu sportowego i turystycznego.

Ponadto w jego strukturze mieszczą się 2 obiekty:

- **LEWITYN** (2 stawy, osadnik, ścieżka pieszo-rowerowa, place zabaw i do ćwiczeń, siłownia, boiska do siatkówki i beach soccera, pumptrack, park linowy, korty tenisowe, tarasy widokowe i punkt gastronomiczny z wypożyczalnią sprzętu);
- **WŁÓKNIARZ** (boiska do piłki nożnej, korty tenisowe, plac zabaw).

Niebagatelny wkład w krzewieniu kultury fizycznej mają również funkcjonujące na terenie Miasta kluby sportowe oraz uczniowskie kluby sportowe.

Miasto Pabianice w swojej strukturze posiada również **Muzeum Miasta Pabianic**, które odpowiedzialne jest za gromadzenie zbiorów z zakresu archeologii pradziejowej i historycznej, historii, etnografii regionalnej i afrykańskiej, sztuki, przyrody i numizmatyków.

Muzeum prowadzi działalność edukacyjną poprzez organizowanie wystaw stałych i czasowych, lekcji muzealnych, a także opracowuje i wydaje katalogi, zbiory, informatory i przewodniki dla odwiedzających.

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁸. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁹. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁰.

W strukturach Urzędu Miejskiego w Wydziale Spraw Społecznych i Gospodarczych funkcjonuje **Lokalny Ośrodek Partycypacji Społecznej**, który koordynuje współpracę Urzędu Miejskiego w Pabianicach z organizacjami pozarządowymi, a także odpowiada za promocję ich działań, pomoc w nawiązywaniu kontaktów z organizacjami i przesyłanie istotnych dla nich informacji. Na rzecz lokalnej społeczności działają stowarzyszenia rejestrowe, stowarzyszenia zwykłe, fundacje, kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe.

Podmiotami, które działają w obszarze pomocy społecznej, wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałania uzależnieniom oraz kultury i edukacji i stanowią ważne zaplecze oraz potencjał do rozwiązywania problemów społecznych są m.in.:

1. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Pabianicach,
2. Fundacja Rampa,
3. Chrześcijańska Misja Społeczna Teen Challenge Oddział w Pabianicach;
4. Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Szansa”,
5. Przymierze Społeczne Pabianic,
6. Stowarzyszenie Opieki Hospicyjnej Powiatu Pabianickiego z siedzibą w Pabianicach,
7. Stowarzyszenie Razem przy Dziennym Ośrodku Adaptacyjnym dla Osób Niepełnosprawnych w Pabianicach,
8. Stowarzyszenie Abstynentów „Granica”,
9. Pabianickie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Dom”,
10. Stowarzyszenie „Światelko Nadziei” przy ŚDS w Pabianicach,
11. Stowarzyszenie Grupa Wolontarystyczna „Agrafka”,
12. Stowarzyszenie „RAZEM DLA DZIECI”,
13. Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo Jednostka Terenowa,
14. Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta,
15. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Rodziny Pabianice,
16. Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Pabianicach,
17. Zarząd Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Pabianicach,
18. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pabianicach¹¹.

⁸ <https://poradnik.ngo.pl/>

⁹ Oniszczyk 2008, str. 269

¹⁰ Yazij M., Doh J. 2011, s.15

¹¹ powiat.pabianice.pl

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta jest **Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach**.

Do zadań MCPS należy w szczególności:

1. realizacja zadań własnych gminy:

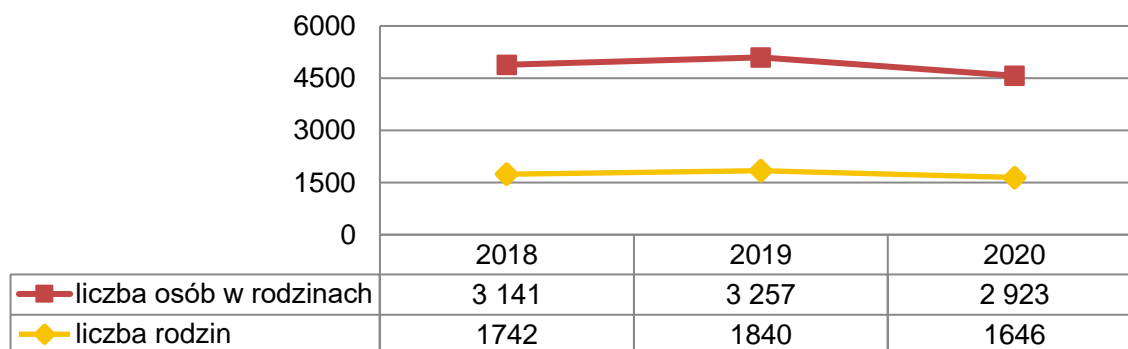
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych,
- świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania,
- udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym bezdomnym,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca,
- praca socjalna,
- wspieranie rodziny, a wraz z rokiem 2022 współfinansowanie pieczy zastępczej, które do 2021 roku było zadaniem Urzędu Miejskiego,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

2. realizacja zadań zleconych z zakresu administracji rządowej:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń alimentacyjnych i prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki oraz wiele innych zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Pabianicach, podobnie jak liczba członków tych rodzin ulegała wahaniom. W 2020 roku z pomocy skorzystało 1 646 rodzin, czyli o 11% mniej niż w 2019 roku i jednocześnie o 6% mniej niż w 2018 roku. W 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, a spadek wyniósł 10%.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć według liczby wypłaconych świadczeń. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku było to łącznie 1 936 osób, czyli mniej niż w latach poprzednich. Jak wynika z danych, w 2020 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. Analizując strukturę beneficjentów pomocy społecznej ze względu na płeć wynika, iż w przedmiotowym roku, podobnie jak w latach poprzednich, liczba mężczyzn (908) objętych pomocą i wsparciem była niższa niż liczba kobiet (1 028), a różnica wynosi 5%.

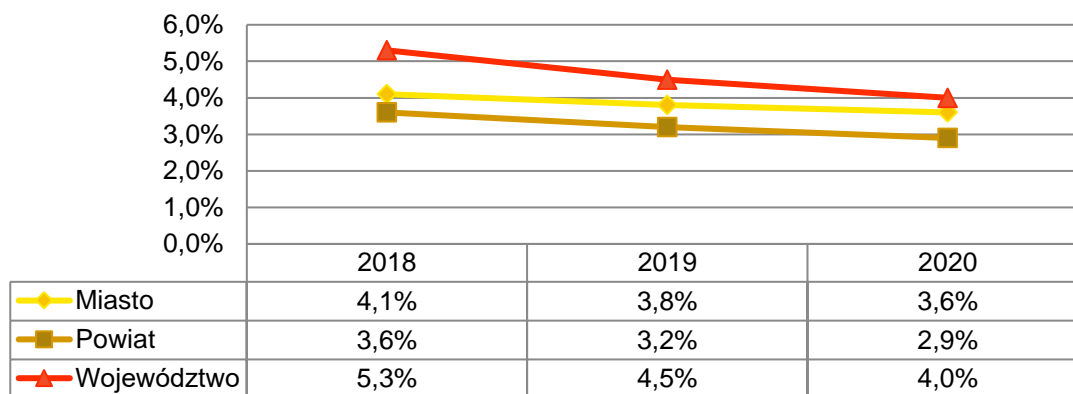
Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	464	257	427	227	430	215
produkcyjny	1 168	556	1 138	567	1 105	523
poprodukcyjny	447	330	434	331	401	290
ogółem	2 079	1 143	1 999	1 125	1 936	1 028

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 roku kształtował się w Pabianicach na poziomie 3,6% co oznacza, że był nieznacznie niższy niż w całym województwie łódzkim, a zarazem wyższy niż powiecie. W stosunku do poprzednich lat, wskaźnik zarówno w Mieście, jak i powiecie i województwie ulegał systematycznemu spadkowi.

Wykres 9. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w mieście Pabianice, powiecie pabianickim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2018-2020 (w %)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2020 roku największy odsetek rodzin objętych pomocą i wsparciem MCPS uzyskał je z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (767 rodzin). Wśród częstych powodów przyznawania pomocy społecznej w Pabianicach było również ubóstwo, z powodu którego pomocy udzielono 580 rodzinom, bezrobocie, w związku z którym wsparciem objęto 443 rodziny, a także niepełnosprawność członka rodziny, która była przesłanką do udzielenia pomocy społecznej 418 rodzinom. Wśród innych powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (243 rodziny), a także potrzeba ochrony macierzyństwa (117 rodzin).

Należy wskazać, że rodziny zamieszkujące Miasto zmagają się również z innymi problemami jak bezdomność (47 rodzin), trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego (21 rodzin), czy alkoholizm (18 rodzin). Ponadto w Pabianicach istnieje konieczność obejmowania profesjonalnym wsparciem rodzin, które dotknięte są problemem narkomanii (4 rodziny), doznają trudności ze względu na zdarzenia losowe (3 rodziny), przemoc (2 rodziny), a także inne kryzysowe sytuacje (1 rodzina). Co więcej, trudności z którymi się zmagają często współistnieją i są efektem, bądź powodem innego problemu, co generuje potrzebę wieloaspektowej i kompleksowej pracy z rodziną w celu całkowitego rozwiązania sytuacji utrudniającej jej prawidłowe funkcjonowanie.

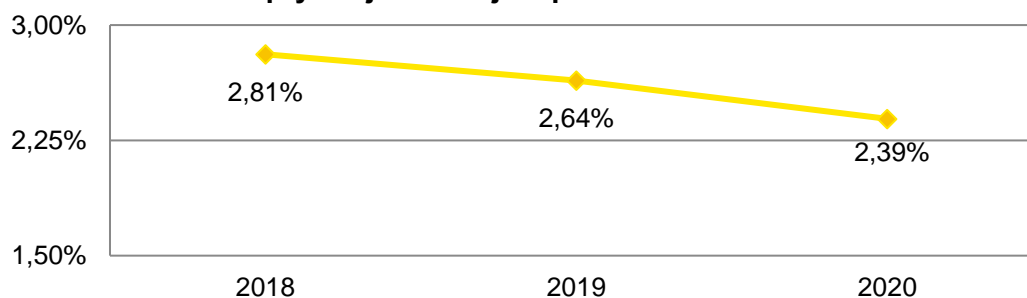
Tabela 11. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku – liczba rodzin

Lp.	powód udzielenia świadczeń	liczba rodzin
1	długotrwała lub ciężka choroba	767
2	ubóstwo	580
3	bezrobocie	443
4	niepełnosprawność	418
5	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	243
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	117
7	bezdomność	47
8	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	21
9	alkoholizm	18
10	narkomania	4
11	zdarzenie losowe	3
12	przemoc w rodzinie	2
13	sytuacja kryzysowa	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu. W 2018 roku wyniosła 2,81%, w 2019 roku ukształtowała się na poziomie 2,64%, natomiast w 2020 roku zmniejszyła się do 2,39%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały poniżej.

Wykres 10. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Miasto Pabianice prowadząc szeroką działalność na rzecz lokalnego społeczeństwa stale rozbudowuje miejskie zasoby instytucjonalne, które mają kluczowy wpływ na skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Podejmowane działania mają na celu zminimalizowanie ich skali w oparciu o pracę z mieszkańcami dotkniętymi takimi trudnościami jak niepełnosprawność, samotność, uzależnienia, czy przemoc.

Rozeznane na terenie Miasta problemy determinują lokalne władze do podejmowania co raz bardziej innowacyjnych działań i wdrażania nowych sposobów wsparcia osób przeżywających trudności. Świadczy o tym stałe poszerzanie oferty wsparcia, form udzielanej pomocy, rozwój instytucji publicznych oraz uczestnictwo Miasta w licznych projektach i programach. Poniżej wskazane zostały główne zasoby Miasta w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, a także podmioty prowadzące swoją działalność na obszarze Pabianic, które z znaczący sposób wpływają na skuteczność prowadzonych działań w zakresie polityki społecznej i bezpieczeństwa.

- Miejskie Centrum Pomocy Społecznej,
  - Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej, w ramach którego funkcjonuje:
    - Klub Integracji Społecznej,
    - Punkt konsultacyjny ds. problemów narkomanii, HIV i AIDS,
    - Punkt konsultacyjny ds. problemów alkoholowych,
    - Punkt konsultacyjny ds. przemocy w rodzinie,
  - Centrum Seniora,
  - Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Osób Niepełnosprawnych,
  - Placówka Wsparcia Dziennego „Junior”,
  - Warsztat Terapii Zajęciowej,
- Urząd Miejski,
  - Lokalny Ośrodek Partycypacji Społecznej,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Miejska Rada Seniorów,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- jednostki oświatowe,
- Miejski Ośrodek Kultury im. Zbigniewa Herberta,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Lorentowicza,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Muzeum Miasta Pabianic,
- Pabianickie Centrum Medyczne sp. z o.o. wraz placówkami ochrony zdrowia,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Straż Miejska,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji oraz badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców w 2021 roku, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. Wyznaczono także główne obszary problemowe i przedstawiono analizę SWOT¹².

WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

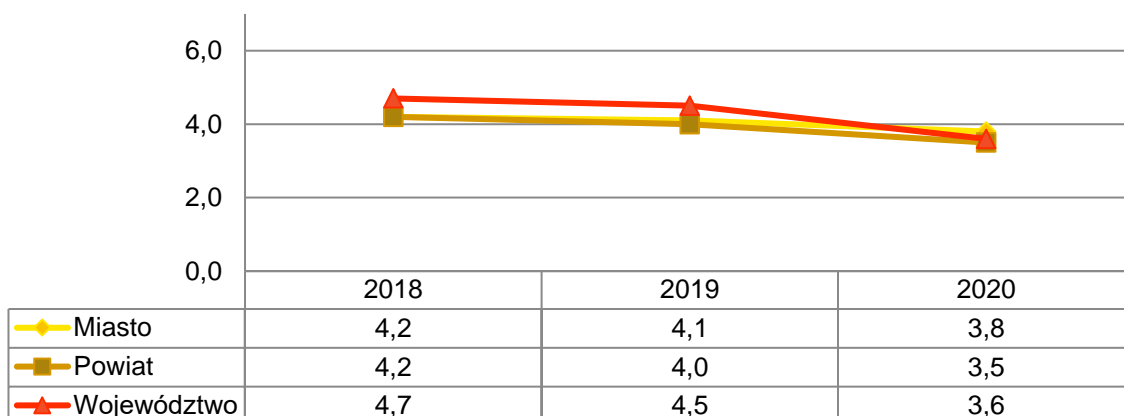
Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców Miasta, w porównaniu do wartości w całym powiecie pabianickim oraz województwie łódzkim. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba małżeństw na 1000 ludności w Pabianicach ulegała systematycznemu spadkowi. Podobnie przedstawiała się sytuacja w całym powiecie oraz województwie. W 2020 roku wskaźnik małżeństw dla Miasta wynosił 3,8 i ukształtował się na nieznacznie wyższym poziomie niż w województwie i w powiecie.

¹² Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 ludności w mieście Pabianice w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Miasta w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejskie Centrum Pomocy Społecznej, które służy pomocą rodzinom z Miasta znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznanych zostało łącznie 19 476 świadczeń rodzinom z dziećmi, w tym 2 029 świadczeń pieniężnych i 17 447 niepieniężnych. Struktura rodzin objętych wsparciem wygląda następująco: 5 445 świadczeń przyznano rodzinom posiadającym jedno dziecko, 6 087 rodzinom z dwójką dzieci, 4 123 rodzinom z trójką dzieci, natomiast 3 821 świadczeń zostało przyznanych rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. W omawianym roku znaczną większość form udzielonej pomocy stanowiły świadczenia niepieniężne (89,6%). Szczegółowe dane w zakresie liczby udzielonych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

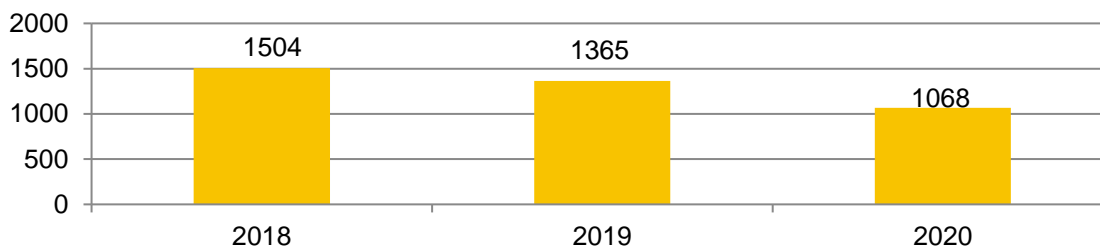
Tabela 12. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

Lp.	liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
1	jedno dziecko	5 445	963	4 482
2	dwoje dzieci	6 087	586	5 501
3	troje dzieci	4 123	259	3 864
4	czworo i więcej dzieci	3 821	221	3 600
5	łącznie	19 476	2 029	17 447

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku skorzystało średnio 1 068 rodzin zamieszkujących Pabianice. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, że liczba rodzin objętych takim rodzajem wsparcia sukcesywnie się zmniejszała, a w 2020 była o 29% niższa niż w roku 2018 oraz o 22% niższa w porównaniu do roku 2019.

Wykres 12. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „**świadczenie wychowawcze 500+**”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2018-2020 prezentuje poniższa tabela. W 2018 roku świadczenie wychowawcze 500+ zostało przyznane 5 574 dzieciom, a koszt świadczeń wyniósł 29 303 739 zł. W 2020 roku program ten znacząco zwiększył swoją skalę, bowiem wsparciem finansowym objęto niemal dwukrotnie więcej dzieci, tj. 10 056 (o 80% więcej) i przeznaczono na to środki w wysokości 56 759 936 zł.

Tabela 13. Liczba rodzin i dzieci korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba dzieci	5 574	9 744	10 056
2	kwota świadczeń (w złotych)	29 303 739	42 204 424	56 759 936

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „**Dobry start**”, Miejskie Centrum Pomocy Społecznej otrzymało do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku z tej formy wsparcia skorzystało łącznie 6 097 dzieci, którym przyznano świadczenia na kwotę 1 827 600 zł. W latach 2018-2020 liczba beneficjentów Programu wahała się, niemniej w 2020 roku wsparcie przyznano najmniejszej liczbie dzieci w tym okresie, tj. o 2% mniej niż w 2019 roku.

Tabela 14. Liczba rodzin i wypłaconych świadczeń w ramach programu „Dobry start” oraz środki przeznaczone jego realizację w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba dzieci	6 119	6 231	6 097
2	wydatkowana kwota (w złotych)	1 835 700	1 869 150	1 827 600

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

Z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W 2020 roku, podobnie jak w latach poprzednich, w Mieście wystąpiła potrzeba wsparcia 5 rodzin z powyższego powodu.

Tabela 15. Liczba rodzin i świadczeń „Za Życiem” oraz środki przeznaczone na ten cel w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba korzystających rodzin	5	5	5
2	wydatkowana kwota (w złotych)	20 000	20 000	20 000

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. W 2020 roku w porównaniu do lat poprzednich zauważalny jest spadek liczby dzieci, dla których przyznano wsparcie finansowe z funduszu. Liczba dzieci w omawianym roku zmniejszyła się o 15% w stosunku do roku 2019 i o 13% w porównaniu do 2018 roku.

Możliwość wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego możliwa jest dzięki stale podejmowanym działaniom pracowników Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w stosunku do dłużników alimentacyjnych. Wśród sposobów odzyskania wypłaconych z funduszu środków od osób unikających płacenia alimentów znajduje się prowadzenie wywiadów alimentacyjnych, kierowanie wniosków o aktywizację zawodową dłużników alimentacyjnych pozostających bez zatrudnienia oraz zobowiązanie osób bezrobotnych do zarejestrowania się w PUP, a także kierowanie wniosków o ściganie za przestępstwo niealimentacji do Prokuratury. W 2020 roku na świadczenia przekazano łącznie 2 123 710 zł z funduszu, natomiast na skutek podejmowanych działań odzyskano od dłużników kwotę 1 044 465 zł, czyli 49% całej wydatkowanej kwoty.

Tabela 16. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz wysokość przeznaczonych na to środków na przestrzeni lat 2018-2020

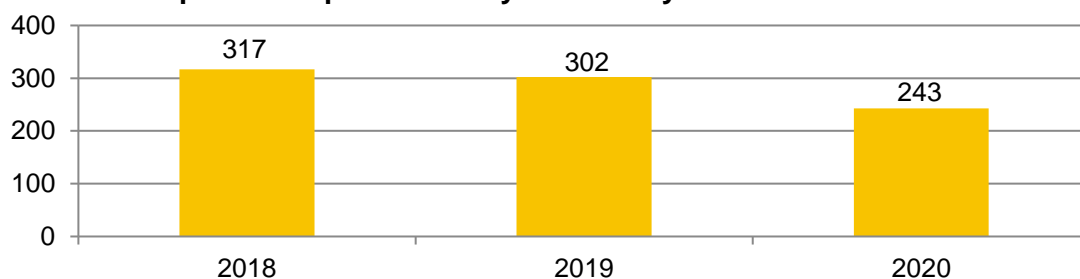
Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba dzieci	552	559	478
2	wydatkowana kwota (w złotych)	2 520 370	2 327 466	2 123 710
3	wygezekwowane środki (w %)	34%	44%	49%

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

W 2020 roku bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na piątym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku wsparciem objęto 317 rodzin, natomiast w 2020 roku – 243 rodziny (spadek o 23%), a znaczną część z nich stanowiły rodziny niepełne (144 rodziny, tj. 59%).

Wykres 13. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Kładzie ona nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja **asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W 2020 roku w strukturze MCPS zatrudnionych było **11 asystentów rodziny**, którzy objęli wsparciem 143 rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji wychowawczej, wykazujących się bezradnością w sprawach opiekuńczych lub zmagających się z kryzysowymi i trudnymi sytuacjami, np. uzależnieniem lub przemocą. W przedmiotowym roku znaczna część spośród rodzin, z którymi pracę prowadzili asystenci zostało do tego sądownie zobligowanych (54 rodziny), a na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy asystentów, w tym zobowiązanych do współpracy przez sąd. Co roku zauważa się również wzrost liczby rodzin, z którymi asystenci zakończyli pracę, a co szczególnie istotne, zwiększyła się liczba rodzin, które mimo nieosiągnięcia zamierzonych w planie współpracy celów, zaprzestali kontaktów z asystentami. Zauważoną w Mieście trudnością w zakresie świadczenia usług asystenckich jest niskie dofinansowanie MRiPS w celu utrzymania etatu asystenta, stąd konieczność pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym ze środków unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy mieć na uwadze, że ze względu na pandemię koronawirusa SARS-CoV-2 oraz związaną z tym izolacją społeczną i ograniczeniem kontaktów międzyludzkich wypełnianie obowiązków asystenta było niezwykle utrudnione, przez co część rodzin potrzebujących wsparcia mogła nie zostać objęta współpracą z przyczyn niezależnych, zarówno od asystenta jak i samej rodziny. Wskazuje to na konieczność kontynuowania i intensyfikacji działań podejmowanych przez asystentów na terenie Pabianic oraz rozwijania form pracy z rodziną, np. w formie zdalnej.

Tabela 17. Dane dotyczące asystentury rodziny na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.		2018	2019	2020
1	liczba asystentów rodziny	12	11	10
2	liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	138	133	143
3	liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem	19	21	54
4	liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	264	231	281
5	liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli pracę z powodu osiągnięcia zamierzonych celów	16	10	25
6	liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli pracę z powodu zaprzestania współpracy przez rodzinę	10	18	22

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

W roku 2020 w mieście Pabianice nie było **rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Urząd Miejski w Pabianicach ponosił odpłatność za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych. W 2020 roku Miasto zabezpieczyło pobyt 42 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz 78 dzieci w rodzinach zastępczych, a koszt realizacji tego zadania wyniósł 1 475 464 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi, natomiast liczba dzieci umieszczonych w placówkach oraz rodzinach zastępczych ulegała wahaniu.

Tabela 18. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	48	40	42
2	liczba dzieci w rodzinach zastępczych	76	81	78
3	wydatkowana kwota (w złotych)	1 275 078	1 370 946	1 475 464

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

Rodziny zamieszkujące Pabianice korzystają również z **Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny**. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. W 2020 roku do programu włączono 89 rodzin, dla których wydano 282 karty, natomiast największa liczba rodzin przystąpiła do niego w 2019 roku, kiedy było ich 171, a liczba przekazanych kart wyniosła 503.

Tabela 19. Liczba rodzin włączonych do KDR oraz wydanych dla nich kart w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba włączonych rodzin	78	171	80
2	liczba wydanych kart	569	503	282

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

Miasto zainicjowało również własną formę Karty, która ma na celu promowanie lokalnych przedsięwzięć oraz poprawiać jakość życia mieszkańców. **Karta Pabianiczanina** to lokalny program lojalnościowy, który zrzesza obecnie 91 partnerów prywatnych i publicznych oraz umożliwia rodzinom korzystanie z różnego rodzaju usług w niższych cenach. Wśród zaangażowanych podmiotów znajdują się punkty świadczące usługi medyczne, lokalne przedsiębiorstwo komunikacyjne, a także placówki i instytucje kultury, sztuki, sportu oraz rekreacji. Program został utworzony w 2017 roku, a do końca 2018 roku zrzeszał łącznie 12 864 dorosłych mieszkańców oraz 2 373 dzieci. W latach kolejnych zainteresowanie niniejszym działaniem zwiększyło się, o czym świadczy liczba mieszkańców Miasta, która dołączyła do programu – w 2020 roku ich liczba zwiększyła się niemal dwukrotnie, tj. w posiadaniu Karty było 24 855 dorosłych mieszkańców oraz 4 762 dzieci.

Tabela 20. Liczba mieszkańców włączonych do programu Karta Pabianiczanina w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	pełnoletni beneficjenci	12 864	22 787	24 855
2	niepełnoletni beneficjenci	2 373	4 285	4 762

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za rok 2018, 2019 i 2020

W strukturze Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej od 2017 roku działalność prowadzi **Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR”**, która pełni funkcję opiekuńczo-specjalistyczną. Głównym zadaniem świetlicy jest animowanie czasu wolnego, zapewnienie opieki, pomoc w nauce, organizowanie gier, zabaw i aktywności sportowych, a także zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, dydaktycznych i wyrównawczych. W ramach działalności placówki odbywają się również warsztaty psychologiczne dla podopiecznych. „JUNIOR” dysponuje łącznie 45 miejscami dla dzieci wychowujących się w rodzinach problemowych i głównym celem prowadzonych działań jest integracja rówieśnicza i społeczna dzieci oraz ich rozwój społeczny, edukacyjny i psychofizyczny. W placówce realizowany jest program socjoterapeutyczny „TRATWA”, „Rodzina Miśków” oraz szereg innych działań i zajęć o charakterze profilaktycznym. Placówka stale rozwija swoją działalność i podejmuje liczne działania ukierunkowane na pełne i adekwatne do rozeznaczonych potrzeb, dlatego w 2020 roku zatrudnieni zostali korepetytorzy z fizyki, chemii i matematyki oraz instruktor zajęć ruchowych, a obok świetlicy utworzono plac rekreacji. Ponadto MCPS i placówka są organizatorami wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin dotkniętych różnymi problemami i korzystających z pomocy społecznej (półkolonie, wycieczki wzbogacone o program profilaktyczny dostosowany do potrzeb dzieci).

Należy zauważyć, że poza zajęciami stałymi odbywającymi się w świetlicy według ustalonego harmonogramu wdrażane są również nowe działania. Przy placówce działalność prowadzi Grupa Wolontarystyczna „Agrafka”, której 23 wolontariuszy systematycznie, w ramach pełnionego dyżuru, pomaga podopiecznym, m.in. bawiąc się z nimi i ucząc. pełniło dyżury, podczas których pomagali dzieciom. Dodatkowo we współpracy z Misją Chrześcijańską „Teen Challenge Pabianice” i Grupą „Agrafka” zrealizowany został tygodniowy program zajęć wakacyjnych, które odbyły się w ramach projektu „**SamoDZIELNE Dzieciaki**”. Projekt opierał się w szczególności na rozwijaniu zdolności manualnych i samodzielności dzieci, a także na wzmacnianiu ich samoświadomości wiary w swoje umiejętności.

W ramach wspierania rodziny Miejskie Centrum Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami takimi jak: jednostki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia. W 2020 roku MCPS kontynuowało projekt EFS „**Nie ma jak rodzina... – pabianicki program usług wspierających**”, w ramach którego zorganizowano spotkania warsztatowe podnoszące kompetencje wychowawczo-społeczne - „Akademia Rodziny”. Zajęcia odbywały się 2 razy w miesiącu.

Poniżej zaprezentowane zostały główne wnioski z przeprowadzonej w 2021 roku „Diagnozy Społecznej Miasta Pabianic 2021” w zakresie wspierania rodzin.

Tabela 21. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące rodzin

DOROŚLI MIESZKAŃCY
<ul style="list-style-type: none">
■ Znaczna część mieszkańców nie ma wiedzy lub zdania na temat stopnia zaangażowania lokalnego samorządu w sprawy związane z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub ocenia je jako niedostateczne (65%).
■ Aż 72% badanych deklaruje brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemu uzależnienia lub doświadczania przemocy.
■ Jak wynika z udzielonych przez mieszkańców odpowiedzi, ze wsparcia Państwa, w tym z pomocy społecznej, korzysta 44% respondentów. Najpowszechniejsze wśród korzystających z pomocy mieszkańców Miasta są świadczenia skierowane na podwyższenie jakości życia rodzin z dziećmi, a także przyznawane z powodu trudnej sytuacji rodzinnej, ubóstwa i problemów lokalowych.
■ Najczęściej wskazywanymi potrzebami w zakresie wspierania rodzin było organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, a także organizowanie większej ilości działań profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży.
PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
<ul style="list-style-type: none">
■ Respondenci jako główne problemy społeczne rodzin z terenu miasta Pabianic wskazali niskie kompetencje wychowawcze rodziców oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
■ W opinii badanych jednym z głównych problemów był również brak dostępu do specjalistycznego poradnictwa dla dzieci oraz ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego dla najmłodszych mieszkańców Miasta.
■ Niezbędnym działaniem w zakresie wsparcia rodzin w opinii przedstawicieli podmiotów pomocy społecznej jest intensyfikacja działań edukacyjnych w formie szkoleń i warsztatów dla rodziców, które mogłyby skutecznie wpłynąć na zwiększenie ich kompetencji wychowawczych, a także zwiększenie dostępności do specjalistycznego wsparcia.

Źródło: Raport z badań przeprowadzonych na terenie miasta Pabianic w 2021 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich oraz samotnego wychowywania dzieci,
- spadek wskaźnika małżeństw,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych,
- niewystarczająca do potrzeb liczba miejsc w miejskim żłobku,
- niewystarczająca infrastruktura placówek wsparcia dziennego oraz oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży.

WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

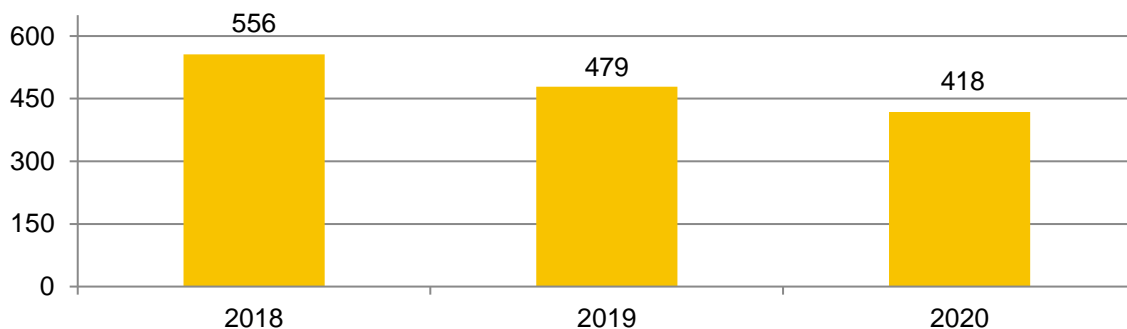

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Niepełnosprawność można rozpatrywać według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 418. Z prezentowanych poniżej danych wynika, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu ulegała systematycznemu spadkowi, który wyniósł w tym okresie 25%. Skalę problemu niepełnosprawności potwierdza również fakt, iż co czwarta rodzina korzystająca z pomocy i wsparcia MCPS dotknięta jest problemem niepełnosprawności (25%).

Wykres 14. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla dziecka z niepełnosprawnością w latach 2018-2020. W 2018 roku przyznano 4 513 świadczeń na łączną kwotę 713 016,00 zł, w 2019 o 2% mniej, tj. 4 435 świadczeń na kwotę 838 834,00 zł, natomiast w 2020 roku liczba świadczeń zwiększyła się i wyniosła 4 455, a na realizację tego wsparcia przekazano 961 284,00 zł. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom, natomiast koszt realizacji niniejszego zadania ulegał systematycznemu wzrostowi.

Tabela 22. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba świadczeń	4 513	4 435	4 455
2	kwota świadczeń (zł)	713 016	838 834	961 284

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W latach 2018-2020 liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności ulegała znacznym wahaniom. W 2020 roku przyznano 6 005 świadczeń, czyli o 237 mniej niż w 2019 roku i o 10 mniej niż w 2018 roku. Niemniej, koszt tych w okresie ostatnich trzech lat systematycznie się zwiększał.

Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba świadczeń	6 015	6 242	6 005
2	kwota świadczeń (zł)	952 501	1 182 952	1 295 932

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 4 440 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 roku – 4 565, natomiast w 2020 roku – 4 706. W ostatnich latach zauważalny był systematyczny wzrost liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, a także przeznaczonej na ten cel kwoty pieniężnej.

Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba świadczeń	4 440	4 565	4 706
2	kwota świadczeń (zł)	703 073	865 657	1 015 523

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2020 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 328 świadczeń na łączną kwotę 203 195,00 zł. W latach 2018-2020 zarówno liczba świadczeń, jak i ich kwota ulegały wahaniom.

Tabela 25. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba świadczeń	490	516	328
2	kwota świadczeń (zł)	261 540	319 385	203 195

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Wśród mieszkańców Miasta z niepełnosprawnościami znajdują się osoby, które ze względu na swój stan zdrowia nie mają możliwości pozostania w swoim dotychczasowym środowisku. Zadaniem MCPS w Pabianicach jest kierowanie osób wymagających stałego, całodobowego wsparcia do **domu pomocy społecznej** i ponoszenie częściowej lub całościowej odpłatności za ich pobyt w takich placówkach. Na terenie Miasta prowadzony jest Dom Pomocy Społecznej, który dedykowany jest w szczególności osobom starszym, niesamodzielnym i z niepełnosprawnościami. Ponadto w najbliższym otoczeniu Pabianic prowadzone są placówki zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i organizacje pozarządowe, skierowane do specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnością, wśród których należy wskazać:

- DPS dla niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn w Łodzi;
- DPS dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w Łodzi;
- DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w Łodzi.

Jedną ze skutecznych form wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta oraz ich opiekunów jest pomoc „**Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej**”, którego usługi wprowadzone zostały w 2020 roku. Działania podejmowane przez asystenta mają na celu przede wszystkim ogólne wsparcie osoby niesamodzielnej w codziennych czynnościach i umożliwienie jej adekwatnego do jej potrzeb uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym. Dzięki ogólnodostępnej pomocy asystenta i kompleksowemu wsparciu, osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość korzystania z ogólnej działalności Miasta oraz być integralną częścią lokalnej społeczności.

W Pabianicach zatrudnionych zostało 4 asystentów, którzy w 2020 roku świadczyli wsparcie w codziennych czynnościach 14 osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnościami mają zapewniony również dostęp do rehabilitacji w ramach działalności podmiotów ochrony zdrowia, które świadczą usługi rehabilitacyjne w oparciu o kontrakty zawarte z NFZ. Ponadto, w Mieście specjalistyczne wsparcie udziela **Pabianickie Centrum Rehabilitacji**.

Dodatkową formą wsparcia osób z niepełnosprawnościami, która skutecznie wpływa na ich rehabilitację społeczną oraz zawodową jest uczestnictwo w Warsztatach Terapii Zajęciowej, w ramach których uczestnicy zajęć mają możliwość wzmocnienia swoich kompetencji zawodowych i umiejętności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu.

W Pabianicach od 1996 roku w funkcjonuje **Warsztat Terapii Zajęciowej** dla osób z niepełnosprawnością, w szczególności intelektualną. Placówka ma na celu kreowanie dogodnych warunków i możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej oraz zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, co jest niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia. WZJ dysponuje miejscami dla 40 uczestników zajęć, które odbywają się w ramach poniżej wskazanych pracowni:

- krawiecko-hafciarskiej,
- plastycznej,
- artystycznej,
- makramy,
- muzykoterapii,
- gospodarstwa domowego,
- komputerowej,
- stolarskiej i majsterkowania,
- rozwoju społeczno-zawodowego.

Wszyscy uczestnicy WTZ objęci są opieką kompleksową medyczną, rehabilitacją ruchową oraz biorą udział w zajęciach psychologiczno-reedukacyjnych i treningu ekonomicznym. „Dodatkowo organizowane są dla nich wydarzenia okolicznościowe, przedstawienia, koncerty, wystawy, kiermasze i aukcje prac podopiecznych. Zapewnione mają również wyjścia do kin, teatrów, spotkań z książką i poezją, wycieczki krajoznawcze i rekreacyjne.

Od 1993 roku przy MCPS w Pabianicach działalność prowadzi **Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Osób Niepełnosprawnych**, który przeznaczony jest obecnie dla 23 osób, a w przypadku niewykorzystanej puli dostępnych miejsc, na podstawie stosownego porozumienia międzygminnego również osobom niezamieszkującym Pabianic.

Ośrodek świadczy profesjonalne wsparcie psychofizyczne i społeczne uczestnikom prowadzonych zajęć poprzez diagnostykę psychologiczno-rehabilitacyjną, wspomaganie wieloaspektowego rozwoju, wzmacnianie samodzielności, samoobsługi i zaradności życiowej, pomoc psychiatryczną i psychologiczną, a także rozwój indywidualnych zainteresowań i uzdolnień i zainteresowań. Ponadto mieszkańcom korzystającym ze wsparcia DOA umożliwia się integrację społeczną poprzez uczestnictwo w życiu kulturalno-społecznych, a ich rodziny objęte są specjalnym poradnictwem i wsparciem psychologa, opiekuna i pielęgniarki.

W Ośrodku odbywają się różnorodne zajęcia, które organizowane są zarówno w formie indywidualnej, jak i grupowej. Wśród nich należy wskazać:

- terapię zajęciową,
- zajęcia rewalidacyjne z psychologiem i pedagogiem,
- rehabilitację medyczną (w oparciu o rozeznane potrzeby),
- arteterapię,
- muzykoterapię,
- dogoterapię,
- biblioterapię,
- zajęcia kulinarne,
- trening kulinarny.

Ponadto w Ośrodku utworzona została **Sala Doświadczania Światła „SNOEZELEN”**, która pełni funkcję miejsca wieloaspektowego oddziaływania, przeznaczonego w szczególności dla dzieci ze spektrum autyzmu, osób z głęboką niepełnosprawnością oraz nadpobudliwością ruchową. W 2020 roku DOA swoją działalnością objął 23 mieszkańców Miasta, natomiast w poprzednim roku ze wsparcia skorzystało 30 osób. Przy Dziennym Ośrodku Adaptacyjnym działa Stowarzyszenie „RAZEM”.

Do głównych wniosków wynikających z przeprowadzonej w mieście Diagnozy należy:

Tabela 26. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością

DOROŚLI MIESZKAŃCY
<ul style="list-style-type: none">
■ 43% badanych mieszkańców jest zdania, że infrastruktura techniczna nie jest dostosowana do osób z niepełnosprawnością.
■ Mieszkańcy zauważają potrzebę wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami w szczególności w obszarze zapewnienia rehabilitacji i wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, świadczenia usług opiekuńczych i porządkowych dla osób zależnych, organizowania transportu dla osób o organicznej mobilności, a także animowanie czasu wolnego w ramach działalności placówek wsparcia dziennego.
PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
<ul style="list-style-type: none">
■ Przedstawiciele instytucji pomocy i wsparcia oraz placówek oświatowych zauważyli, że głównymi problemami z jakimi zmagają się osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami na terenie Pabianic są: ograniczone zasoby finansowe, samotność i izolacja społeczna, brak kompetencji cyfrowych oraz ograniczony dostęp do bezpłatnych usług opiekuńczo-pielęgniacyjnych.
■ Jedną z głównych potrzeb osób z niepełnosprawnościami jest objęcie ich usługami asystenckimi.
■ Część badanych pracowników wskazało również na potrzebę rozwijania środowiskowych form wsparcia, w tym animowanie czasu wolnego w miejscu zamieszkania, a także dalszy rozwój pabianickiego wolontariatu.

Źródło: Raport z badań przeprowadzonych na terenie miasta Pabianic w 2021 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej,
- wysokie zapotrzebowania na wsparcie materialne dla osób z niepełnosprawnością,
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych, technicznych i funkcjonalnych,
- wykluczenie osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej,
- konieczność rozwijania oferty usług społecznych w Mieście, w szczególności w zakresie rehabilitacji, opieki całodobowej, animowania czasu wolnego i organizowania szkoleń oraz wsparcia dla opiekunów osób zależnych,
- brak ofert pracy dla osób ze specjalnymi potrzebami na rynku pracy.

ZDROWIE PSYCHICZNE

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹³.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę to, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem **specjalistycznych usług opiekuńczych** jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, w ostatnich latach nie zaistniała konieczność objęcia mieszkańców Miasta z zaburzeniami psychicznymi niniejszymi usługami opiekuńczymi. Niemniej, specjalistyczne wsparcie świadczone jest w ramach działalności statutowej jednostek organizacyjnych Miasta.

Istotny wpływ na jakość życia i poziom integracji społecznej osób z zaburzeniami mają zajęcia prowadzone w **Środowiskowym Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi i Niepełnosprawnych Intelktualnie** przy ul. Cichej 24. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom przewlekłe psychicznie chorym (typ A) oraz niepełnosprawnym intelektualnie (typ B). Placówka przeznaczona jest dla dorosłych uczestników zajęć, którzy mają możliwość rozwijania umiejętności niezbędnych do codziennego funkcjonowania, społecznych i interpersonalnych, również w zakresie rozwiązywania problemów i organizacji czasu wolnego, integracji społecznej poprzez pełne

¹³ www.psychiatriapolska.pl

uczestnictwo w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz turystycznym. W ramach ŚDS prowadzone są działania profilaktyczne ukierunkowane na promowanie zdrowia psychicznego oraz zapobiegające pogłębieniu się chorób, którymi dotknięci są uczestnicy. Ponadto, w Domu udzielane jest poradnictwo socjalne oraz psychologiczne mające na celu kompleksowe wsparcie emocjonalne i zaakceptowanie przez osoby dotknięte chorobą swojej sytuacji. Dodatkowo, w ŚDS działają grupy samopomocowe dla uczestników zajęć oraz członków ich rodzin.

Niezwykle istotnym zasobem Miasta w zakresie wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi jest także, działalność wcześniej przedstawionego **Dziennego Ośrodka Adaptacyjnego dla Osób Niepełnosprawnych**, w którym w 2020 roku pomoc i wsparcie otrzymało m.in. 9 osób, które cierpiały m.in. na autyzm wczesnodziecięcy, schizofrenię, depresję oraz zaburzenia obsesyjno-kompulsywne. Dodatkowo pomoc i wsparcie w kryzysie zdrowia psychicznego mieszkańcy mogą otrzymać zgłaszając się do **Pabianickiego Centrum Psychiatrycznego**, które prowadzi działalność w ramach **Pabianickiego Centrum Medycznego Sp. z o.o.** W placówce wsparcie świadczą lekarze specjaliści z zakresu psychiatrii, psycholodzy oraz terapeuci zajęciowi, którzy udzielają pomocy w ramach części szpitalnej, która obejmuje Izbę Przyjęć Psychiatryczną, Oddział Psychiatryczny oraz Oddział Psychiatrii Sądowej, a także części ambulatoryjnej, w strukturze której mieści się Oddział Psychiatryczny Dzienny, Poradnia Zdrowia Psychicznego oraz Poradnia Leczenia Uzależnień.

W listopadzie 2021 roku na terenie Miasta zostało utworzone **Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży**, które powstało w ramach projektu ogłoszonego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, a realizowanego przez Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o. W Centrum profesjonalną opiekę otrzymują dzieci i młodzież do 21 roku życia z terenu Miasta oraz powiatu, które zmagają się z trudnościami, zaburzeniami zdrowia psychicznego, czy też depresją. W placówce pomoc świadczą psychiatry, psycholodzy, terapeuci środowiskowi, pedagodzy oraz streetworkerzy.

■ **Obszary problemowe**

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- doświadczenie wykluczenia społecznego przez mieszkańców z powodu choroby psychicznej oraz zagrożenie intensyfikacji tego problemu w aspekcie społeczno-zawodowym,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Uzależnienie jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania uzależnienia i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁴. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania definiowana jest jako stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich. Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak leczenie, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, media. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą nr XXVII/293/20 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 17 grudnia 2020 r. *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, którego celem jest „*Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi*” oraz *Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pabianic na rok 2021*, który został przyjęty na mocy uchwały nr XXVII/294/20 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 17 grudnia 2020 roku, który ma na celu „*Wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu*”.

Poniżej przedstawione zostały miejsca na terenie Pabianic, w których mieszkańcy Miasta mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

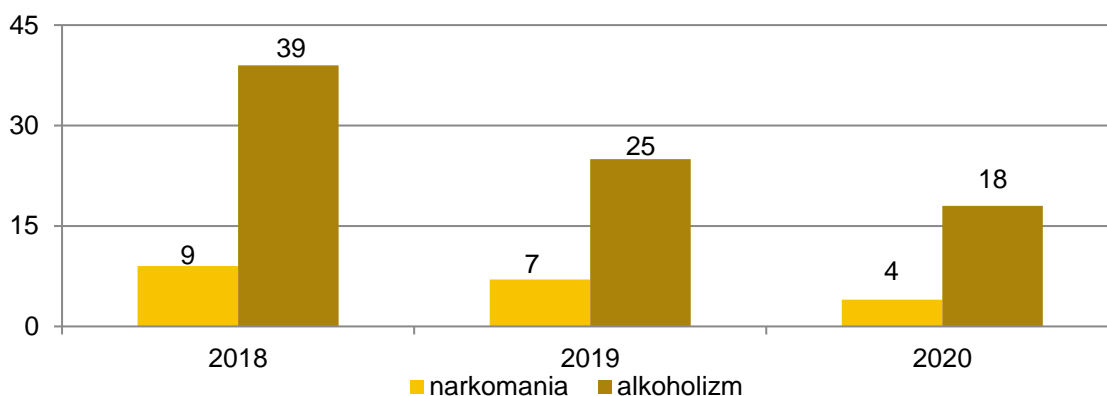
- Miejskie Centrum Pomocy Społecznej, w tym Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej, Klub Integracji Społecznej, Placówka Wsparcia Dziennego „Junior”;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o., w tym Poradnia Leczenia Uzależnień funkcjonująca w ramach Pabianickiego Centrum Psychiatrycznego;
- Policja;
- organizacje pozarządowe.

¹⁴ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

W 2020 roku alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na dziewiątym miejscu, pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia, natomiast narkomania uplasowała się na miejscu dziesiątym.

Problem uzależnienia od alkoholu jest jedną z przesłanek udzielenia pomocy i wsparcia z pomocy społecznej. W 2018 roku MCPS w Pabianicach przyznało świadczenia 9 rodzinom zmagającym się z narkomanią i 39 z problemem alkoholizmu, natomiast w 2020 roku rodzin z problemem narkotykowym było w Mieście 4, a alkoholowym – 18. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomani ulegała systematycznemu spadkowi, który wyniósł 54%. W 2020 roku uprawnione do korzystania z pomocy społecznej było 1 646 rodzin, zatem te, które otrzymały wsparcie z powodu uzależnienia od alkoholu stanowiły zaledwie 1% wszystkich rodzin objętych pomocą MCPS.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019, 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są działania podejmowane przez funkcjonariuszy Policji w celu przeciwdziałania problemowi uzależnienia. W 2020 roku, w stosunku do roku 2018, można zauważyć znaczący wzrost liczby osób zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia. W przedmiotowym roku liczba zatrzymanych osób wyniosła 296, w 2019 roku – 222, natomiast w 2018 roku funkcjonariusze Policji podjęli takie działania w stosunku do 218 osób znajdujących się pod wpływem alkoholu. Problem zakłócania przestrzeni publicznej na terenie Pabianic jest obecny i występuje na alarmującym poziomie, co determinuje konieczność podejmowania kompleksowych działań prewencyjnych i interwencyjnych przez służby porządkowe i dbające o bezpieczeństwo lokalnej społeczności, tj. funkcjonariuszy Policji oraz Straży Miejskiej. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 27. Działania funkcjonariuszy policji w stosunku do osób spożywających alkohol w latach 2018-2020

Lp.	rodzaj interwencji	2018	2019	2020
1	liczba osób zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia	218	222	296

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach działania, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 9 członków, którzy przeprowadzili rozmowy z 53 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 75 członkami ich rodzin. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 150 osób uzależnionych lub nadużywających alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego 52 osób uzależnionych. W stosunku do lat poprzednich liczba osób uzależnionych oraz członków rodzin, z którymi przeprowadzono rozmowy znacząco się zmniejszyła. Widoczne zmiany na przestrzeni ostatnich trzech lat dotyczą również podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce – w latach poprzednich ich liczba była znacznie niższa, a także liczby osób wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, bowiem w tym zakresie zauważalny jest systematyczny spadek. W 2018 roku Komisja podjęła takie działania wobec 70 osób, w 2019 roku wobec 67, natomiast w 2020 roku wobec 52 osób uzależnionych od alkoholu. Dane dotyczące działań MKRPA w Pabianicach podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	95	95	53
2	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	96	122	75
3	liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	137	117	150
4	liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	70	67	52

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Należy pamiętać, że alkoholizm i narkomania to jedne z problemów ściśle skorelowanych z problemem przemocy w rodzinie. Członkowie MKRPA w 2020 roku kontaktowali się ze wszystkimi osobami uzależnionymi od alkoholu (17 osób), które na skutek swojej choroby stosują przemoc wobec członków swoich rodzin oraz z 39 osobami dotkniętymi tym problemem w celu zdiagnozowania ich sytuacji w rodzinie.

Tabela 29. Liczba przeprowadzonych przez członków MKRPA rozmów w związku z problemem przemocy w rodzinach dotkniętych alkoholizmem w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba rozmów interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu	20	20	17
2	liczba rozmów diagnozujących sytuację w rodzinie osób doznających przemocy	5	0	39

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Miasta prowadzone są spotkania 8 samopomocowych grup wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupy AA) oraz 1 dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon). Osoby, które dla zmiany swoich przyzwyczajeń i zachowania abstynencji wymagają takiej formy terapii mogą uczestniczyć w spotkaniach grup, które odbywają się w różnych lokalizacjach od poniedziałku do niedzieli, a także otrzymać wsparcie ze strony 5 zarejestrowanych stowarzyszeń abstynenckich.

Kluczową działalność w zakresie wspierania osób uzależnionych i pomocy im w przezwyciężeniu tej trudności świadczy Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o., a dokładniej **Poradnia leczenia Uzależnień** funkcjonująca w ramach Pabianickiego Centrum Psychiatrycznego. Specjaliści zatrudnieni w Poradni świadczą pomoc i wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym w przypadku problemów behawioralnych, jak hazard, uzależnienie od Internetu oraz uzależnień od używek, tj. alkoholu, narkotyków i dopalaczy. Terapia odbywa się w sposób indywidualny oraz grupowy, a wszystkim beneficjentom udzielane jest kompleksowe wsparcie medyczne i psychologiczne. Takie działania podejmowane są w Mieście również w stosunku do dzieci i młodzieży przeżywających trudności w związku ze swoim uzależnieniem w ramach **Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży**.

Wszyscy mieszkańcy chcący zasięgnąć pomocy specjalisty w przypadku doświadczenia problemu uzależnień mogą korzystać z szerokiej oferty wsparcia świadczonej w Ośrodku Profilaktyki i Integracji Społecznej MCPS. W strukturze OPIIS działalność prowadzą między innymi 2 punkty konsultacyjne:

- Punkt Konsultacyjny ds. Problemów Alkoholowych;
- Punkt Konsultacyjny ds. Problemów Narkotykowych, HIV i AIDS.

W **Punkcie Konsultacyjnym ds. Problemów Alkoholowych** świadczone jest wsparcie, w ramach którego rozpoznawany jest problem alkoholowy i jego skala u osób korzystających z usług Punktu. Osoby te motywowane są do zmiany sposobu funkcjonowania oraz korzystania ze specjalistycznej pomocy, w tym medycznej, w Poradni Leczenia Uzależnień. W 2020 roku z pomocy świadczonej w Punkcie skorzystało łącznie 71 mieszkańców Miasta, spośród których 64 stanowiły osoby z problemem uzależnienia, którym udzielono 290 porad. Pomoc i wsparcie specjalisty udzielane jest również osobom z problemem współuzależnienia, czyli członkom rodzin osób uzależnionych, których w 2020 roku było 7 i udzielono im 18 konsultacji. W 2019 roku osobom z problemem alkoholowym udzielono 441 porad, a członkom ich rodzin – 41, z kolei w 2018 roku wsparcie udzielono 80 mieszkańcom Pabianic, a liczba konsultacji wyniosła 201. Wskazuje to na znaczący wzrost zapotrzebowania mieszkańców na specjalistyczną pomoc świadczoną przez terapeutę uzależnień oraz konieczność dalszego rozwoju placówki.

Drugi punkt, tj. **Punkt Konsultacyjny ds. Problemów Narkotykowych, HIV i AIDS** jest miejscem, gdzie mieszkańcy Pabianic, zarówno dorośli jak i niepełnoletni, dotknięci różnymi uzależnieniami lub eksperymentujący z narkotykami, dopalaczami, alkoholem, papierosami, nadużywający pewnych czynności oraz zmagający się z negatywnymi konsekwencjami podejmowania takich zachowań ryzykownych, mają możliwość skorzystania ze specjalistycznego wsparcia m.in. pedagoga – specjalisty ds. uzależnień. W 2020 roku liczba osób korzystających ze wsparcia Punktu nieznacznie zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich i udzielono wówczas 462 porady dla 90 osób, z kolei w roku poprzednim pomocą objęto 110 mieszkańców, którym udzielono łącznie 546 porad.

Tabela 30. Dane statystyczne dotyczące Punktu Konsultacyjnego ds. Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego ds. Problemów Narkotykowych, HIV i AIDS w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018		2019		2020	
		osoby	porady	osoby	porady	osoby	porady
1	PKdsPA	80	201	113	482	71	308
2	PKdspNHIViAIDS	111	494	110	546	90	462

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS w Pabianicach za 2018, 2019 i 2020 rok

W Punktach Konsultacyjnych prowadzona jest stała działalność informacyjno-edukacyjna, w ramach której udzielane jest poradnictwo w kryzysie, podnoszenie wiedzy mieszkańców na temat miejsc i osób, z pomocy których można skorzystać w przypadku sytuacji kryzysowej, a także prowadzona jest szeroko zakrojona działalność profilaktyczna. Miasto angażuje się w międzynarodowe kampanie jak „Żyję Zdrowo – Jestem COOL :) 2020” i „Bez chemii na drodze”.

W placówkach oświatowych znajdujących się na terenie Miasta prowadzone są programy profilaktyczne rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPIŃ. W 2020 roku w działaniach z obszaru profilaktyki uniwersalnej wzięło udział 502 uczniów, profilaktyki selektywnej – 4 uczniów i 5 rodziców, natomiast profilaktyki wskazującej – 5 uczniów i 5 rodziców. Co rocznie organizowane są również inne, nierekomendowane programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej. W 2020 roku wzięło w nich udział 1 758 uczniów oraz 788 rodziców, natomiast w przypadku działań w obszarze profilaktyki selektywnej – 75 uczniów, 1 nauczyciel i 55 rodziców, natomiast selektywnej – 9 uczniów i 10 rodziców.

W 2020 roku oraz w latach poprzednich realizowane były programy z zakresu profilaktyki uzależnień, jak: „Przyjaciele Zippiego”, „UNPLUGGED”, „FRED goes NET” oraz „Pomarańczowa Linia”. Ważnym elementem działalności profilaktycznej Miasta jest umożliwianie pedagogom i wychowawcom odbycia szkolenia w zakresie realizowania programów rekomendowanych przez PARPA, co ma kluczowy wpływ na ciągłość i zachowanie długotrwałych efektów podejmowanych działań w stosunku do dzieci i młodzieży w Mieście.

Tabela 31. Liczba uczestników programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowane do dzieci i młodzieży w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
Profilaktyka uniwersalna				
1	uczniowie	578	237	502
2	nauczyciele	10	0	0
3	rodzice	337	18	0
Profilaktyka selektywna				
4	uczniowie	80	7	4
5	nauczyciele	3	0	0
6	rodzice	0	9	5

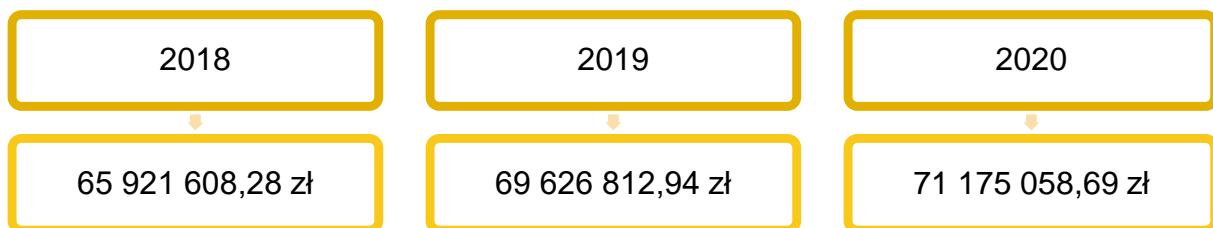
Profilaktyka wskazująca				
7	uczniowie	0	7	5
8	nauczyciele	0	0	0
9	rodzice	0	9	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W ramach gminnego programu zorganizowano również liczne prelekcje, spektakle, festyny, imprezy sportowe oraz konkursy dla dzieci i młodzieży, a także przeprowadzono szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej. Ponadto dzieci i młodzież wychowujące się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym mają możliwość uczestnictwa w zajęciach organizowanych w Placówce Wsparcia Dziennego „JUNIOR”, w której realizowany jest program socjoterapeutyczny, wychowawczy i prowadzone są działania profilaktyczne. W 2020 roku w zajęciach uczestniczyło 37 dzieci, w tym 20 z rodzin z problemem alkoholowym.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w Pabianicach. W 2020 roku wartość alkoholu sprzedanego wyniosła łącznie 71 175 058,69 zł, w tym 35 378 972,67 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%, 25 658 450,30 zł do 4,5% (oraz piwa) oraz 10 137 635,72 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa). Oznacza to zatem, że najczęściej sprzedawanym rodzajem alkoholu były napoje wysokoprocentowe, które stanowiły w przedmiotowym roku niemal połowę całej wartości, tj. 49,7%.

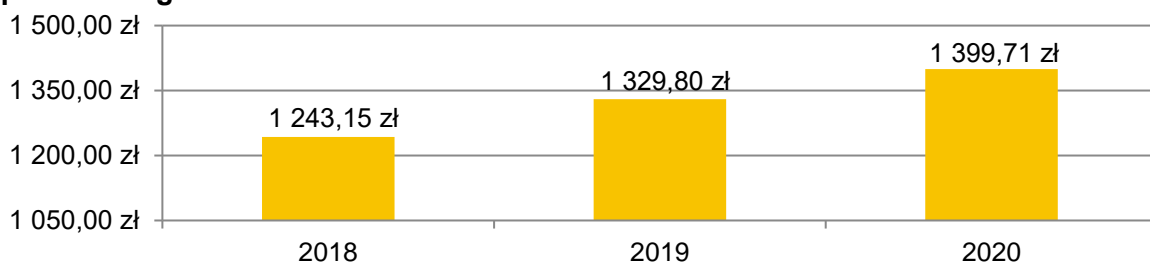
Rysunek 3. Wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Wartość sprzedanego alkoholu w przeliczeniu na 1 pełnoletniego mieszkańca Miasta na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegała systematycznemu zwiększeniu. W 2018 roku 1 pełnoletnia osoba w Pabianicach przeznaczala na zakup napojów alkoholowych średnio 1 243,15 zł rocznie, natomiast w 2020 roku wartość ta wyniosła 1 399,71 zł, czyli o 156,56 zł więcej (13%).

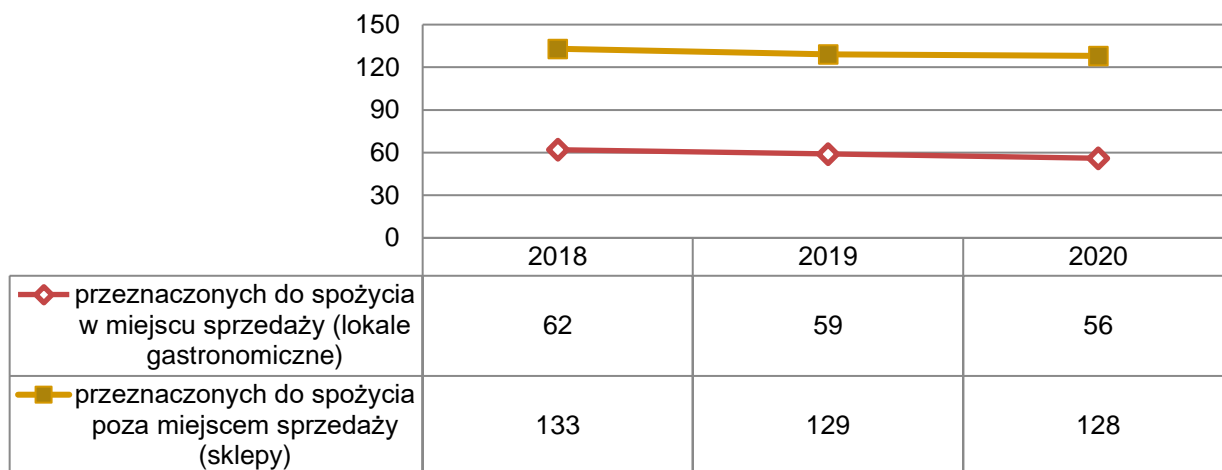
Wykres 16. Średnia wartość sprzedanego alkoholu na terenie Miasta przypadająca na 1 pełnoletniego Mieszkańca w latach 2018-2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 oraz danych GUS

W 2020 roku na terenie Pabianic znajdowały się łącznie 184 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 128 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 56 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba sklepów oraz lokali prowadzących sprzedaż alkoholu ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku liczba sklepów, w których można zakupić alkohol zmniejszyła się w porównaniu do 2018 roku o 5 punktów (4%), natomiast w przypadku lokali o 6 miejsc (10%).

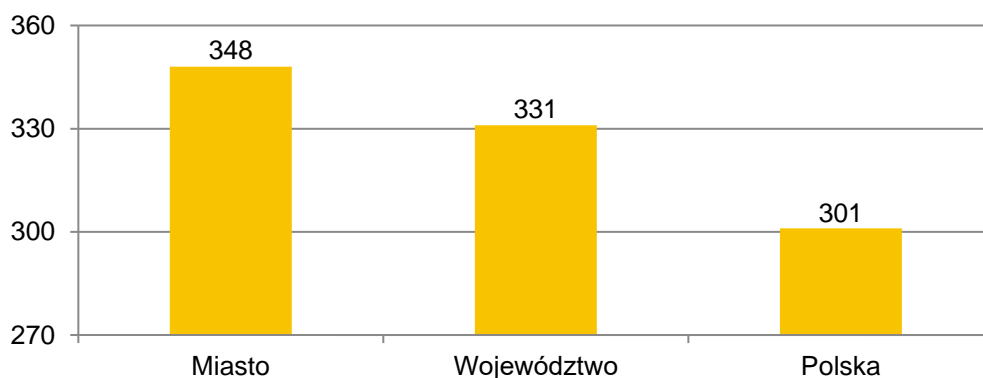
Wykres 17. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Pabianicach w porównaniu do województwa łódzkiego i całej Polski. Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w Mieście liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt wynosi 348 osób i jest znacząco wyższa od wartości dla całej Polski, a także w województwie łódzkim. Oznacza to, że w Mieście dostępność alkoholu jest niższa niż ma to miejsce w regionie i Polsce, co świadczy o odpowiednio kreowanej polityce antyalkoholowej i ograniczaniu możliwości zakupu alkoholu przez mieszkańców.

Wykres 18. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Pabianicach, województwie łódzkim i w całej Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Poniżej zaprezentowane zostały główne wnioski wynikające z Diagnozy Problemów Społecznych w zakresie problemu uzależnień wśród dorosłych mieszkańców Miasta oraz dzieci i młodzieży

Tabela 32. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży z miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu uzależnień

OBSZAR TEMATYCZNY	DOROŚLI MIESZKAŃCY
ALKOHOL	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zdecydowana większość badanych mieszkańców zadeklarowała spożywania alkoholu (77%). ■ Wśród nich, część stanowią osoby, które przyznały się do problemu alkoholowego i wskazały, że spożywają go w sposób szkodliwy lub ryzykowny, czyli codziennie (5%) lub kilka razy w tygodniu (8%). Ponadto przynajmniej raz w tygodniu po alkohol sięga 11% badanych. ■ Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część mieszkańców Pabianic podejmuje się wykonywania swoich obowiązków służbowych będąc pod wpływem alkoholu (17%). ■ 13% badanych przyznało, że zdarzyło im się prowadzić pojazd pod wpływem alkoholu. ■ Dodatkowo badania wykazały, że część mieszkańców nie ma świadomości w zakresie szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka (5%), z kolei brak wiedzy w tym zakresie dotyczy 10% respondentów.
WYROBY TYTONIOWE	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zebrany materiał badawczy wykazał, że papierosy/e-papierosy pali 33% mieszkańców Miasta, w tym 21% codziennie. ■ Większość badanych jest zdania, iż palenie papierosów tradycyjnych szkodzi zdrowiu (94%), natomiast zdania, iż są one mało szkodliwe jest 4% badanych, a w opinii 2% są nieszkodliwe. ■ Respondenci zauważają, że papierosy elektroniczne mają bardziej negatywny wpływ na zdrowie, bowiem 2% uznało je za nieszkodliwe, a mało szkodliwe są w opinii 11% ankietowanych.
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE	<ul style="list-style-type: none"> ■ Do sięgania po narkotyki i dopalacze przyznał się wysoki odsetek dorosłych mieszkańców Pabianic, tj. 8%, w tym 3% podało, iż miało to miejsce wyłącznie 1 raz. ■ Najpopularniejszą substancją psychoaktywną wśród mieszkańców Miasta jest marihuana, na którą wskazało 72% osób po inicjacji narkotykowej. ■ Pozytywny jest fakt, iż mieszkańcy Pabianic mają świadomość szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia. Dopalacze za mało szkodliwe lub nieszkodliwe uważa 2% badanych, natomiast w przypadku narkotyków jest to nieznacznie większa grupa, tj. 3%. ■ Jak wynika z przeprowadzonego badania, niemal połowa mieszkańców stwierdziła, że Miasto nie podejmuje działań mających na celu ograniczenie popytu na nielegalne substancje (47%).

<p>INNE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z urządzeń elektronicznych korzysta znacząca większość dorosłych mieszkańców Miasta, tj. 94%, aż 81% spośród tych osób przyznało, że korzysta z nich codziennie. ■ Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania pod kątem częstotliwości korzystania z urządzeń elektronicznych możemy stwierdzić, że niewielki odsetek badanych poświęca na to dziennie znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin. Do takiego korzystania z urządzeń przyznało się 6% respondentów. Niemniej, prawie połowa osób (48%) korzysta z takich urządzeń 1-3 godzin dziennie, a 19% do 1 godziny. ■ Z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych, negatywnych konsekwencji doznało 15% osób deklarujących ich używanie. Najczęściej wskazywano, że były to problemy ze zdrowiem (9%).
UCZNIOWIE	
<p>ALKOHOL</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 72% badanych uczniów ze szkół ponadpodstawowych. ■ 37% respondentów spośród tych, którzy spożywali alkohol, sięgnęło po niego w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie, z czego 7% częściej niż 4 razy. ■ Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej. 17% uczniów sięgnęło po alkohol przed ukończeniem 14 roku życia, w tym 7% mając mniej niż 10 lat. ■ Przykrych doświadczeń w związku ze spożywaniem alkoholu doświadczył co piąty uczeń szkół ponadpodstawowych. Najczęściej wskazywano na kłótnię lub bójkę oraz wypadek albo uszkodzenie ciała. ■ Alkohol jako łatwy do zdobycia ocenia blisko połowa badanych (48%), natomiast zdobycie napojów alkoholowych na terenie Miasta jako trudne ocenia z kolei jedynie 21% uczniów.
<p>WYROBY TYTONIOWE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że kontakt z papierosami miał co trzeci uczeń ze szkół ponadpodstawowych (36%). ■ Papierosy elektroniczne są wśród uczniów nieco bardziej popularne, gdyż kiedykolwiek w życiu sięgnęło po nie 47% osób, w tym 17% paliło je wiele razy, a 8% robi to codziennie. ■ Uczniowie będący po inicjacji nikotynowej najczęściej sięgnęli po papierosy kilka razy (11%), natomiast 7% pali je codziennie. ■ Z deklaracji młodych mieszkańców Miasta wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – szkodliwość tradycyjnych papierosów dostrzega 44% badanych, a w przypadku e-papierosów jest to zaledwie 19%.
<p>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zebrany materiał badawczy wykazał, że po narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne sięgnęło 13% uczniów, z czego 4% zażywało je raz w życiu, 3% – kilka razy, kolejne 3% – wiele razy, natomiast następne 3% robi to regularnie/codziennie. ■ W okresie 30 dni poprzedzających badanie kontakt z używkami takimi jak dopalacze i narkotyki miało 5% uczniów będących po inicjacji narkotykowej. Wśród nich 3% przyznało się do zażycia ich 5 razy i więcej. ■ Najpopularniejszą substancją psychoaktywną wśród badanych uczniów była marihuana lub haszysz, wskazało na nią 12% badanych.

INNE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z urzędzeń elektronicznych korzysta 97% młodych mieszkańców, w tym 81% robi to codziennie. ■ Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z urzędzeń elektronicznych 28% uczniów. Co trzeci badany przyznał, że w ciągu dnia poświęca na korzystanie z urzędzeń elektronicznych od 3 do 6 godzin (33%). ■ Najczęstszą formą korzystania z urzędzeń elektronicznych jest słuchanie muzyki, kontakt ze znajomymi, oglądanie filmów/seriali, nauka oraz korzystanie z portali społecznościowych. ■ Badanie ankietowe pokazało również, że bezpośredni kontakt z grami za pieniądze miał co trzeci uczeń z miasta Pabianice, tj. 41%. ■ Większość uczniów nie doświadczyło poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze (94%), natomiast największa część, która odpowiedziała twierdząco na to pytanie doznała problemów finansowych (5%).
--------------------------------------	---

Źródło: Raport z badań przeprowadzonych na terenie miasta Pabianic w 2021 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- podejmowanie się obowiązków służbowych oraz prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu,
- brak świadomości części mieszkańców odnośnie wpływu picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka,
- korzystanie z urzędzeń elektronicznych duże ilości czasu przez znaczną część nastolatków w Mieście,
- uznawanie alkoholu, papierosów i substancji psychoaktywnych za łatwo dostępne w Mieście przez część młodych mieszkańców,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

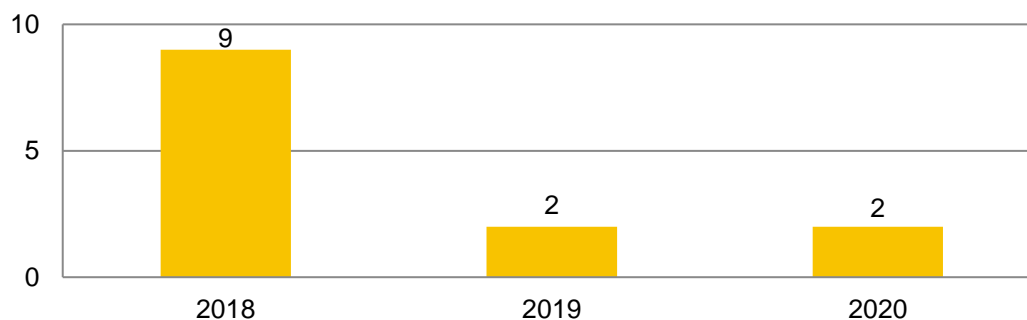
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. Aby rozwiązać problem przemocy potrzebne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej, a gdy istnieje możliwość – prawnej. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Pabianicach zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. W skład Zespołu wchodzi następujący przedstawiciele: Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach, Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Pabianicach, Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, Straży Miejskiej w Pabianicach, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach, Urzędu Miejskiego w Pabianicach, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Pabianic na lata 2020-2022*, a jego siedziba mieści się w Ośrodku Profilaktyki i Integracji Społecznej.

W 2020 roku z powodu przemocy w rodzinie pomoc Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach otrzymały 2 rodziny. W porównaniu do roku 2018 liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tego powodu znacząco się zmniejszyła, bowiem różnica wynosi 7 rodzin (78%). Rodziny z problemem przemocy stanowiły **zaledwie 0,1%** wszystkich rodzin zamieszkujących Miasto, które objęte zostały pomocą i wsparciem w ramach pomocy społecznej.

Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2018-2020

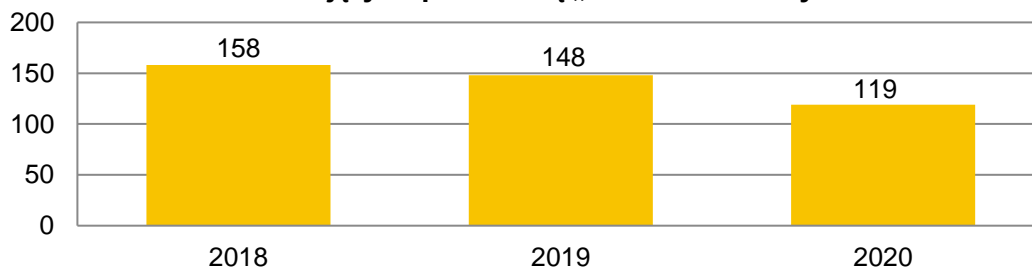
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” możliwe jest podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny, w której dochodzi do zachowań przemocowych i nie wymaga to zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje szereg czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele wyżej wymienionych podmiotów, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2020 roku procedurą „Niebieskie Karty” objętych było łącznie 119 rodzin, w 2019 roku procedura prowadzona była w 148 rodzinach, natomiast w 2018 w 158. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” zmniejszyła się o 39, czyli o 25%.

Wykres 20. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2018, 2019 i 2020 rok

W latach 2018-2020 w strukturach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane były grupy robocze, w których członkowie omawiali indywidualne przypadki mieszkańców potencjalnie dotkniętych problemem przemocy. Grupy robocze spotkały się w 2018 roku 270 razy, w 2019 roku – 253 razy, natomiast w 2020 roku – 224 razy, a podczas spotkań weryfikowały wszczęte procedury i podejmowały dalsze działania wobec osób doznających i stosujących przemoc wobec swoich bliskich.

W omawianym okresie można zauważyć niewielkie zmiany w zakresie skali przemocy w rodzinach zamieszkujących Pabianice. W 2020 roku w porównaniu do lat poprzednich liczba wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” ulegała spadkowi. W 2018 roku uruchomiono je 98 razy, natomiast w 2020 roku – 68. Ponadto grupy robocze stale prowadziły pracę z rodzinami, w których zainicjowano działania w latach poprzednich. W 2018 roku Grupy kontynuowały pracę w ramach 60 wcześniej wszczętych procedur, w roku 2019 – 47, a w roku 2020 – 51.

Analizując kwestię przemocy w rodzinach zamieszkujących Miasto można stwierdzić, że problem ten jest obecny i stale występuje w zauważalnej skali. Powszechny obowiązek pozostawania w miejscu zamieszkania, ograniczenie życia społeczno-kulturalnego oraz wdrożenie innych obostrzeń, m.in. w aspekcie wykonywania pracy zawodowej na skutek wdrożonych obostrzeń wynikających z wystąpienia pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 może znacząco wpłynąć na zdrowie psychiczne społeczeństwa oraz relacje rodzinne w przyszłości, dlatego konieczne jest stałe monitorowanie skali tego problemu i diagnozowanie środowisk szczególnie zagrożonych wystąpieniem przemocy.

Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba spotkań Zespołu	4	4	4
2	liczba powołanych grup roboczych	80	83	61
3	liczba spotkań grup roboczych	270	253	224
4	liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę	98	101	68
5	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”	98	101	68
6	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	61	57	26
7	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	48	47	16
8	liczba zakończonych procedur	111	97	80

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2018, 2019 i 2020 rok

Należy zauważyć, że część procedur „Niebieska Karta” jest zakańczana z powodu zrealizowania indywidualnego planu pomocy, a zatem osiągnięcia zaplanowanych celów i osiągnięcia przez osoby niezbędnych kompetencji do życia społeczno-rodzinnego. Niemniej część z procedur pozostaje zamknięta na drodze rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. W 2020 roku plan wsparcia zrealizowało łącznie 57 osób, wobec których zamknięto procedurę, a w 23 przypadkach zaistniała konieczność zaprzestania podejmowania działań z powody braku ich zasadności.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działalności Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Z danych uwzględnionych w *sprawozdaniu z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych* wynika, że w 2020 roku członkowie Komisji kontaktowali się z 39 osobami doznającymi przemocy w rodzinie, a podczas rozmów podjęli próbę zdiagnozowania ich sytuacji w rodzinie oraz zmotywowania do zgłoszenia się do miejsc specjalistycznej pomocy. Członkowie MKRPA kontaktowali się także z 17 osobami stosującymi przemoc wobec swoich bliskich, z którymi przeprowadzili rozmowy interwencyjne oraz motywowali ich do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc. Ponadto działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmowała kontaktowanie się ze świadkami przemocy w rodzinie, a także uczestniczenie w spotkaniach grup roboczych. W latach ubiegłych, w wyniku rozpoznania sytuacji rodzinnej osób nadużywających oraz uzależnionych od alkoholu, MKRPA uruchomiła procedurę „Niebieskie Karty” w stosunku do osób stosujących przemoc wobec członków swoich rodzin. Szczegółowe dane na przestrzeni trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące działań MKRPA w latach 2018-2020

Lp	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	rodziny, którym udzielono pomocy w ramach grup roboczych	50	66	61
2	osoby doznające przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	17	20	39
3	osoby stosujące przemoc w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	20	20	17
4	świadkowie przemocy, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	0	8	0

5	prowadzenie rozmowy interwencyjnej z osobą nadużywającą alkoholu w związku ze stosowaniem przez nią przemocy	20	20	17
6	motywowanie sprawcy przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc	7	0	0
7	prowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy w celu diagnozy jej sytuacji w rodzinie	5	0	39
8	motywowanie dorosłych ofiar przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy	15	10	0
9	liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	8	8	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kluczowym zasobem działającym w strukturach MCPS w zakresie wsparcia osób doznających lub stosujących przemoc, a także doznających różnorodnych problemów wynikających z uzależnień jest **Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej**, w ramach którego działalność prowadzi m.in. **Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie**.

W Punkcie świadczone jest specjalistyczne wsparcie mieszkańcom, którzy doświadczają różnego rodzaju trudności i przeżywają kryzys związany z problemem przemocy swoich bliskich lub swoim. Wsparcie udzielane jest przez profesjonalną kadrę, która stale uczestniczy w licznych szkoleniach i konferencjach podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz wiedzę specjalistów w zakresie form pracy z osobami w kryzysie. W gronie specjalistów zatrudnionych w Punkcie znajduje się prawnik, psycholog, pedagog, a także specjalista w zakresie przemocy w rodzinie.

Pomocą i wsparciem w ramach działalności Punktu objęto w 2020 roku łącznie 328 osób, w tym 227 dorosłych mieszkańców oraz 101 dzieci. W przedmiotowym roku mieszkańcy skorzystali z 350 konsultacji ze specjalistą w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, udzielono również 136 porad prawnych dla osób doświadczających przemocy, 400 konsultacji psychologicznych, a także 560 porad pedagogicznych. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowane jest wysokie zapotrzebowanie na wsparcie specjalistów świadczących pomoc w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przemocy w Rodzinie. Możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej dla dzieci była w Mieście ograniczona, niemniej luka ta została wypełniona utworzonym Środowiskowym Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży.

Tabela 35. Dane dotyczące osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba konsultacji indywidualnych ze specjalistą w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	382	378	350
2	liczba porad prawnych dla osób doświadczających przemocy	172	179	136
3	liczba konsultacji psychologicznych dla osób doznających i stosujących przemoc	824	455	400
4	liczba konsultacji pedagogicznych	-	-	560

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2018, 2019 i 2020 rok

Zarówno rodziny, jak i osoby samotne korzystają z profesjonalnego wsparcia psychologicznego, polegającego m.in. na psychoedukacji w związku z problemem przemocy, wypracowaniu metod przezwyciężania trudności i kryzysów, motywowaniu do zmian, wzmacnianiu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, pracy socjalnej, a także informowaniu o możliwościach skorzystania ze schronienia dla osób doświadczających przemocy w ramach działalności innych podmiotów funkcjonujących na terenie Pabianic.

W 2020 roku w MCPS zrealizowano cykl 7 spotkań dla 71 osób w ramach „Akademii Rodziny”, czyli zadania ujętego w projekcie EFS „Nie ma to jak rodzina... - pabianicki program usług wspierających”, który miał na celu wzmocnienie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych rodziców, integrację rodzin i budowanie silnych więzi między członkami rodzin. Ponadto w Placówce Wsparcia Dziennego „JUNIOR” zrealizowane zostały warsztaty dla 8 rodziców, które również miały na celu wsparcie rodzin. Dla osób doświadczających przemocy w rodzinie prowadzona jest również **grupa wsparcia**.

Wsparcie i poradnictwo w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej problemem przemocy w rodzinie świadczone jest także w ramach działalności Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej i jednostek funkcjonujących w jego strukturze, m.in. Placówki Wsparcia Dziennego „JUNIOR”, Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia oraz **Lokalnego Punktu Pomocy Okręgowego Ośrodka Pomocy Pokrzywdzonym Prześstępstwem w Łodzi**, który prowadzony przez Stowarzyszenie Patria et Lex w ramach Funduszu Sprawiedliwości.

Istotny wpływ na kształtowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy mają placówki wsparcia dziennego organizujące czas wolny dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz prowadzące programy opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne. Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR” oraz wszystkie szkoły zlokalizowane na terenie Miasta realizują programy profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy i nabywania pożądanych zachowań społecznych. W 2020 roku realizowany był program socjoterapeutyczny TRATWA, którym objęto łącznie 3 grupy ze Szkoły Podstawowej nr 5 oraz nr 14, a także dzieci uczęszczające na zajęcia świetlicowe w „JUNIORZE”, w ramach którego uczestnicy nabyli wiedzę i umiejętności w aspekcie terapeutycznym, rozwojowym oraz edukacyjnym.

Miasto Pabianice prowadzi szeroką działalność profilaktyczną, organizuje zajęcia indywidualne i grupowe z dziećmi, warsztaty oraz pogadanki, a zajęcia odbywają się regularnie zarówno dla uczniów, ale i rodziców oraz nauczycieli. W 2020 roku Miasto zorganizowało szeroko zakrojoną akcję informacyjno-edukacyjną dla ogółu mieszkańców w ramach kampanii „Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem”; „16 Dni Przeciwno Przemocy ze Względu na Płeć” oraz współorganizowało kampanię „19 Dni Przeciwno Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży” wraz z Grupą Wolontarystyczną „AGRAFKA”. Wszystkie podejmowane działania miały na celu przybliżenie mieszkańcom zjawiska przemocy, negatywnych konsekwencji stosowania jej oraz udzielanie specjalistycznych porad dla osób zmagających się z problemem przemocy.

Najważniejsze wnioski z badania przeprowadzonego na terenie Miasta dotyczące przemocy w rodzinie zostały przedstawione poniżej.

Tabela 36. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu przemocy

DOROŚLI MIESZKAŃCY
<ul style="list-style-type: none">
■ Co piąty dorosły mieszkaniec Pabianic przyznał w badaniu, że zna w swoim otoczeniu osoby doświadczające problemu przemocy w rodzinie (19%).
■ Obecność przemocy w swoim domu potwierdziło 5% spośród wszystkich respondentów.
■ Przemoc na terenie Miasta jest problemem widocznym – wskazuje na to odsetek 13% badanych deklarujących doświadczenie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
■ Zastosowanie przemocy wobec innych w okresie roku poprzedzającego badanie potwierdziło 10% respondentów.
■ Cyberprzemocy doświadczyło z kolei 39% ankietowanych mieszkańców, spośród których niemal połowa doznała wyzywania (20%) oraz ośmieszania/wyzywania (17%).
UCZNIOWIE
<ul style="list-style-type: none">
■ Przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek respondentów (41%).
■ Do stosowania przemocy przyznało się 35% badanych uczniów.
■ Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją 40% badanych.
■ Z przeprowadzonego badania wśród uczniów z Pabianic wyłania się niepokojący obraz wysokiej skali cyberprzemocy wśród przebadanych nastolatków – doznało jej 48% uczniów, a do jej stosowania przyznał się co czwarty respondent (27%).
PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
<ul style="list-style-type: none">
■ Zdaniem badanych pracowników problem przemocy w rodzinie jest jednym z głównych problemów występujących wśród rodzin na terenie Miasta.
■ Pracownicy wskazali, że pandemia COVID-19 miała negatywny wpływ na pabianickie rodziny, a część z przypadków zachowań przemocowych pozostaje nieujawniona ze względu na m.in. brak świadomości mieszkańców na temat form i przejawów przemocy, a zatem niezgłaszanie ich do odpowiednich instytucji i osób.

Źródło: Raport z badań przeprowadzonych na terenie miasta Pabianic w 2021 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej wśród części dorosłych mieszkańców,
- doznawanie przemocy przez dzieci i dorosłych mieszkańców,
- obecność zjawiska przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy wśród uczniów,
- obecność problemu przemocy w rodzinie i konieczność podejmowania działań w związku z tym, np. umieszczania w pieczy zastępczej,
- ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej w Mieście.

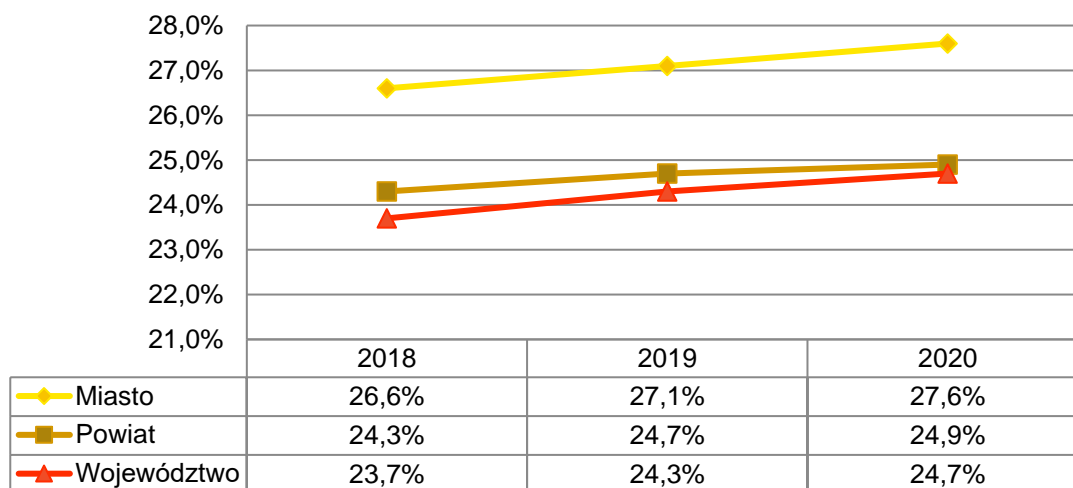

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym członkiem lokalnej społeczności.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych GUS wynika, że w 2020 roku odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w Mieście wyniósł 27,6% i był wyższy niż ma to miejsce w powiecie (24,9%) oraz całym województwie (24,7%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat udział osób w wieku poprodukcyjnym w Pabianicach, powiecie i województwie systematycznie się zwiększał. Różnica między 2018, a 2020 rokiem w Mieście wynosi 1 pp., w powiecie pabianickim 0,6 pp., natomiast w województwie łódzkim jest to również 1 pp. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres.

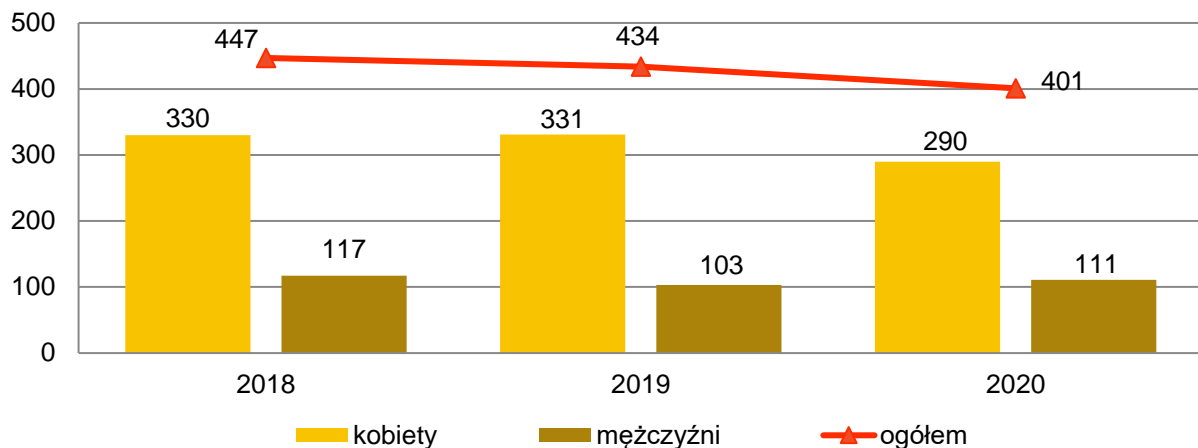
Wykres 21. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Mieście, powiecie pabianickim oraz województwie łódzkim na przestrzeni lat 2018-2020 (w%)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba mieszkańców Miasta w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku – 401. Zdecydowaną większość tej grupy stanowiły kobiety, których było 290 (72%), natomiast mężczyzn korzystających ze wsparcia było wówczas 111. W latach 2018-2020 liczba korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Pabianic w wieku poprodukcyjnym ulegała systematycznemu spadkowi, który w 2020 roku w porównaniu do 2018 roku wyniósł 10%.

Wykres 22. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

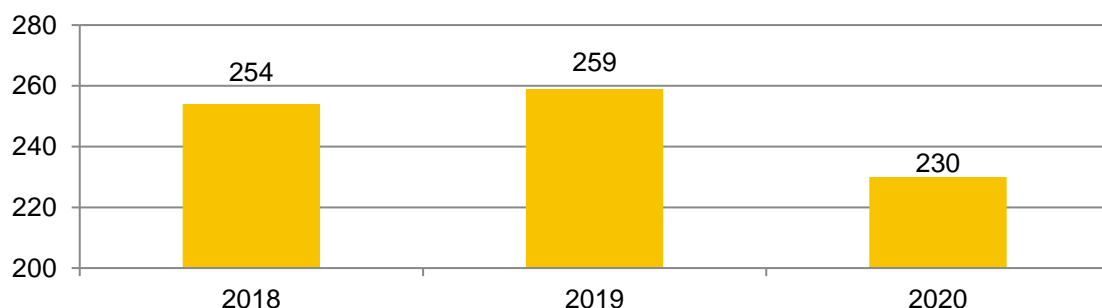

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach realizuje kompleksowe usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby, bądź też niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają pomocy profesjonalnych opiekunów, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. Pomoc w ramach niniejszych usług obejmuje przede wszystkim zaspokajanie codziennych potrzeb, wykonywanie czynności pielęgnacyjnych, higienicznych i opiekuńczych, a także pomoc w załatwianiu bieżących spraw. Zadanie polegające na udzielaniu wsparcia w postaci usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zlecane przez Miasto do realizacji organizacjom pozarządowym. Ostatnio zadanie to realizowała Spółdzielnia Socjalna – Zielone Pabianice, która realizowała w tym zakresie również projekt pn. „Zaopiekuj się mną”, w ramach którego prowadzona była także wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego.

W 2020 roku objętych tego typu usługami zostało 230 osób, natomiast w latach poprzednich zapotrzebowanie na nie było nieznacznie większe. Spadek liczby beneficjentów tej formy wsparcia w latach 2018-2020 wyniósł 10%. Na ten cel Miasto w 2020 roku przekazało środki w wysokości 1 320 106 zł.

Wykres 23. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak to ma miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 roku omawiany zasiłek pielęgnacyjny został przyznany 186 mieszkańcom Miasta powyżej 75 roku życia. W porównaniu do roku 2018 oznacza to spadek o 6%, natomiast w stosunku do 2019 roku – wzrost o 13%. W okresie ostatnich trzech lat zwiększyła się również wysokość środków przeznaczonych na realizację tego świadczenia.

Tabela 37. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba świadczeń	198	165	186
2	kwota świadczeń (zł)	31 174	31 309	40 146

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osobom starszym, które nie mają możliwości samodzielnego funkcjonowania w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z koszty ustawą o pomocy społecznej pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% całkowitych kosztów utrzymania to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo.

Jedną z placówek świadczących całodobowe wsparcie i opiekę osobom starszym, z niepełnosprawnościami i niesamodzielnym jest **Dom Pomocy Społecznej w Pabianicach** dla osób przewlekle somatycznie chorych, który prowadzony jest przez powiat pabianicki. Ponadto w niedalekiej odległości od Miasta zlokalizowane są domy dla osób somatycznie przewlekle chorych oraz osób w podeszłym wieku, m.in. w Łodzi, Brzezinach, Kutnie, Pniewie oraz Łęczycy.

W 2020 roku do placówek dedykowanych osobom o ograniczonej samodzielności skierowano 38 mieszkańców Miasta, natomiast w latach poprzednich ich liczba była większa. Niemniej, w 2020 roku w domach mieszkało łącznie 212 osób, za które Miasto ponosiło odpłatność, a na przestrzeni ostatnich trzech lat zapotrzebowanie na tą formę wsparcia zauważalnie się zwiększyło (o 17% w porównaniu do 2018 roku). W omawianym czasie wzrosła również przeznaczona na ten cel kwota świadczeń.

Tabela 38. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba osób skierowanych do DPS	61	54	38
2	Liczba osób przebywających w DPS	181	211	212
3	kwota świadczeń (zł)	4 093 578	4 751 988	5 289 477

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej oraz Sprawozdanie z działalności MCPS za 2018, 2019 i 2020 rok

W Pabianicach osoby starsze są ważnym partnerem władz samorządowych. Aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki rozwoju Miasta, w tym polityki senioralnej, co możliwe jest dzięki działalności **Miejskiej Rady Seniorów**, która utworzona została na mocy uchwały nr LXV/834/14 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 12 listopada 2014 roku. Polityka senioralna Miasta to skoordynowany system działań, realizowanych we współpracy ze środowiskiem lokalnym, którego celem jest samodzielne i godne życie starszych mieszkańców Pabianic. Kreowana jest ona zarówno poprzez działalność Rady i inicjowanie przez jej członków nowe rozwiązania. Jednym z takich działań jest utworzony w 2016 roku Program „**Pabianicka Karta Seniora**”, który ma na celu wspieranie aktywności osób, które ukończyły 60 rok życia oraz poprawę jakości ich życia poprzez umożliwienie im korzystania z licznych usług, uczestniczenia w licznych wydarzeniach i zaangażowanie tej grupy mieszkańców do aktywnego udziału w życiu społeczno-kulturalnym. „Pabianicka Karta Seniora” cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród lokalnej społeczności, o czym świadczy liczba wydawanych corocznie kart. W 2020 roku wydanych zostało 130 kart, natomiast od 2016 roku liczba beneficjentów tej formy wsparcia wyniosła 4 105 osób.

Tabela 39. Liczba wydanych Pabianickich Kart Seniora w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba wydanych kart ogółem	3 561	3 975	4 105
2	w tym, w danym roku	470	414	130

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za 2018, 2019 i 2020 rok

Inną niezwykle istotną formą wsparcia dla osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami jest dystrybucja „**Pabianickich Kopert Życia**” przez Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego. Koperty zawierają niezbędne informacje, które umożliwiają ratownikom medycznym udzielenie niezbędnej pomocy w nagłych, kryzysowych sytuacjach, jak ankieta dotycząca odbytych chorób i schorzeń, a umieszcza się je w widocznych miejscach – najczęściej przypięte magnesem na lodówce. W 2020 roku zostało wydanych 21 kopert dla mieszkańców, natomiast w 2018 roku aż 365 kopert.

Tabela 40. Liczba wydanych Kopert Życia w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba wydanych kopert	365	49	21

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za 2018, 2019 i 2020 rok

Niebagatelny wpływ na wzmacnianie integracji społecznej seniorów oraz wzrost ich aktywności społecznej i kulturalnej mają instytucje kultury, sportu i rekreacji funkcjonujące w Pabianicach, a także szeroka działalność **Centrum Seniora**. Centrum dysponuje przestrzenią dla 60 starszych mieszkańców Miasta, którzy angażowani są do uczestnictwa w licznych zajęciach stałych, wśród których należy wymienić m.in. gry stolikowe, zajęcia artystyczne, spotkania z piosenką, warsztaty sceniczne, Nordic Walking, zajęcia taneczne, liczne ćwiczenia fizyczne, jogę oraz zajęcia relaksacyjne, komputerowe i lektoraty. W ramach jego działalności odbywają się również różnorodne wydarzenia i spotkania okolicznościowe, jak wykłady, spotkania ze specjalistami, występy oraz kursy. Centrum Seniora jest miejscem spotkań i integracji lokalnej społeczności, w szczególności w wymiarze międzypokoleniowym, co możliwe jest dzięki aktywnemu wspieraniu placówki przez wolontariuszy. W 2020 roku w zajęciach stałych odbywających się w Centrum uczestniczyło łącznie 1 048 mieszkańców w wieku senioralnym, natomiast w dodatkowych wydarzeniach – 296 osób. W 2020 roku w porównaniu do lat poprzednich zauważalne jest wahanie się liczby uczestników zajęć stałych, przy jednoczesnym systematycznym spadku liczby osób, które uczestniczyły

w organizowanych wydarzeniach. Spadek liczby odbiorców działań Centrum Seniora w 2020 roku jest ściśle związany z wdrożonymi w okresie pandemii obostrzeniami, które uniemożliwiły organizację poszczególnych zajęć, a w przypadku innych znacząco utrudniły ich przebieg.

Tabela 41. Dane statystyczne dotyczące uczestników Centrum Seniora w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	zajęcia stałe	1 245	1 957	1 048
2	wydarzenia	2 240	1 764	296

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS za 2018, 2019 i 2020 rok

Miasto Pabianice realizuje również szereg wojewódzkich inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności, w tym osób starszych, które wykraczają poza podstawowy katalog usług społecznych. Wśród takich działań należy w szczególności wskazać na informowanie i zachęcanie lokalnych seniorów o Programie „**Karta Seniora Województwa Łódzkiego**”.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- wzrost zapotrzebowania mieszkańców na wsparcie w formie całodobowej opieki w placówce oraz świadczenie usług opiekuńczych,
- ograniczony dostęp do pomocy lekarza specjalisty z zakresu geriatrici,
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- niewystarczająca oferta pomocy i wsparcia dla osób starszych w Mieście.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

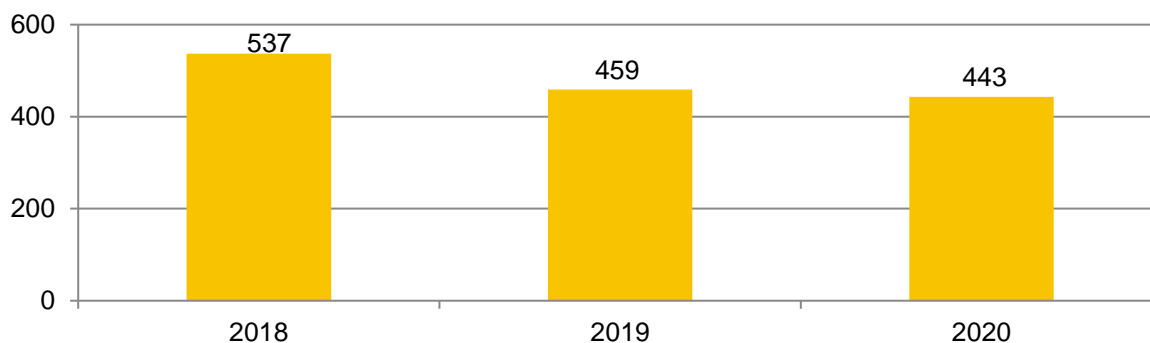
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W związku z pandemią COVID-19 oraz wprowadzonymi obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzaniem obostrzeń oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

W 2020 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 443, co oznacza, że z tego powodu pomocy z MCPS udzielono 27% spośród wszystkich rodzin objętych wsparciem. Na przestrzeni lat 2018-2020 można zauważyć systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu, jednakże bezrobocie pozostaje jednym z głównych powodów udzielania rodzinom wsparcia z pomocy społecznej. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 94, czyli o 18%, natomiast w stosunku do 2019 roku o 16, tj. o 4%. Mimo pozytywnej – malejącej tendencji w zakresie liczby rodzin zmagających się z bezrobociem, w przyszłości może nastąpić intensyfikacja tego problemu, co związane jest z negatywnymi skutkami obostrzeń wprowadzonych w efekcie pandemii.

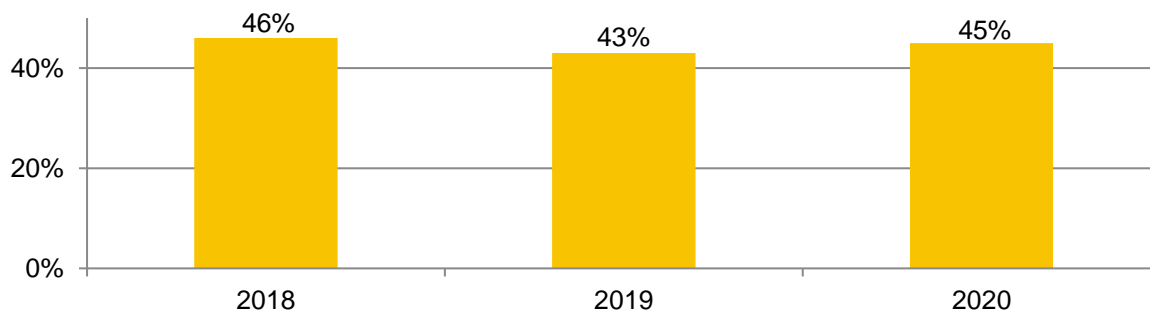
Wykres 24. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Jak można zauważyć na poniższym wykresie, wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegał wahaniom, niemniej, utrzymywał się na bardzo wysokim poziomie. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach objętych pomocą ogółem. W 2020 roku w porównaniu do roku poprzedniego obserwowany jest wzrost o 2 pp., co oznacza, że niemal co drugi członek rodziny objętej pomocą społeczną korzysta ze wsparcia instytucji pomocowej z powodu bezrobocia.

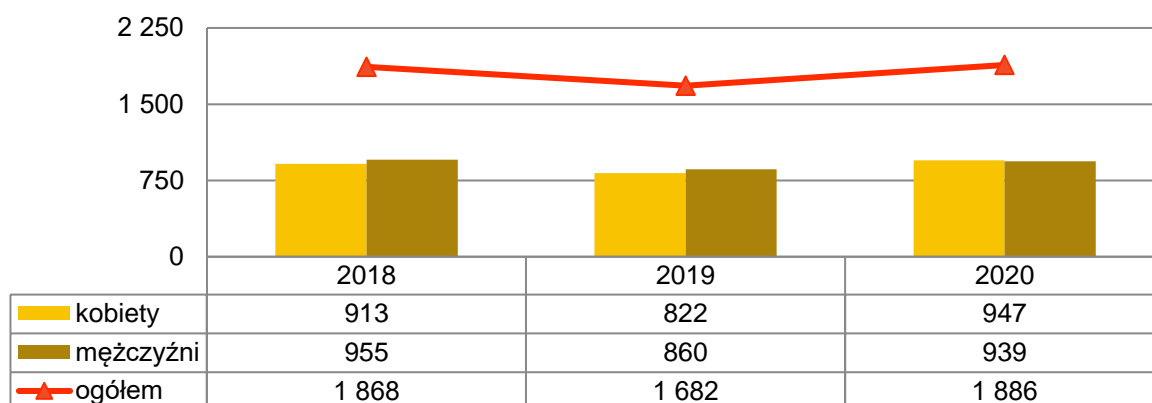
Wykres 25. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było łącznie 1 886 mieszkańców Pabianic, w tym 947 kobiet i 939 mężczyzn. W porównaniu do lat poprzednich nastąpiła zmiana trendu, bowiem znacząco wzrosła liczba osób pozostających bez pracy. W latach 2018-2019 większość wśród osób pozostających bez pracy stanowili mężczyźni, z kolei w 2020 roku liczba bezrobotnych kobiet była wyższa niż liczba mężczyzn i stanowiły one 50,2% grupy osób zarejestrowanych w PUP. W 2020 roku w porównaniu do 2019 roku liczba kobiet pozostających bez pracy zwiększyła się o 15%, natomiast w przypadku mężczyzn wzrost wyniósł 9%.

Wykres 26. Mieszkańcy Miasta zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020 (stan na koniec grudnia)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pabianicach zarejestrowanych było 5,2% mieszkańców Miasta, przy czym udział kobiet był znacząco wyższy od mężczyzn (o 0,5 pp.). Podobna sytuacja miała miejsce na terenie powiatu oraz całego województwa, natomiast udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym był najwyższy w mieście. Różnica między poziomem bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym w Pabianicach a powiatem i województwem wynosiła kolejno 0,5 pp. oraz 0,4 pp. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można, że problem bezrobocia zawsze przyjmował w Mieście większą skalę niż ma to miejsce w regionie. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta, tak jak i powiatu oraz województwa w stosunku do 2019 roku zwiększył się kolejno o 0,7 pp., 0,6 pp. oraz o 0,7 pp. Jest to zjawisko tożsame dla innych województw i jednostek administracyjnych w Polsce, które nastąpiło w konsekwencji wystąpienia pandemii COVID-19 oraz wdrożonych na jej skutek obostrzeń w zakresie działalności gospodarczej.

Tabela 42. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego (w %, stan na koniec grudnia)

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020	
1	Miasto	mężczyźni	4,8%	4,4%	4,9%
		kobiety	5,0%	4,6%	5,4%
		ogółem	4,9%	4,5%	5,2%
2	Powiat	mężczyźni	4,3%	4,0%	4,5%
		kobiety	4,7%	4,3%	4,9%
		ogółem	4,5%	4,1%	4,7%
3	Województwo	mężczyźni	4,0%	3,6%	4,4%
		kobiety	5,1%	4,6%	5,2%
		ogółem	4,5%	4,1%	4,8%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy też możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców, w porównaniu do powiatu pabianickiego.

W latach 2018-2020 udział osób długotrwale bezrobotnych w Mieście w ogóle osób pozostających bez pracy zwiększył się. Jest to związane ze znacznym wzrostem osób zarejestrowanych na skutek utraty pracy, zamknięcia punktów usługowo-handlowych i innych działań podjętych w celu minimalizacji skali pandemii koronawirusa. Sytuacja w Mieście prezentowała się mniej korzystnie w odniesieniu do powiatu, gdzie również nastąpił znaczący wzrost liczby osób nie podejmujących działalności zawodowej. W Pabianicach ponad połowa osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które długotrwale pozostają bezrobotne, tj. 52,7%.

Tabela 43. Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w porównaniu do powiatu pabianickiego w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia)

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020	
1	Miasto	liczba osób	950	865	993
		udział (%)	50,9%	51,4%	52,7%
2	Powiat	liczba osób	1 599	1 475	1 689
		udział (%)	50,4%	51,0%	51,9%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w Pabianicach nie są jednorodną grupą, a ich sytuacja na lokalnym rynku pracy uwarunkowana jest różnymi, często niezależnymi od nich samych czynnikami. W latach 2018-2020 wśród osób pozostających bez pracy zwiększyła się liczba osób bez kwalifikacji zawodowych oraz bez doświadczenia zawodowego. Niemniej spadek nastąpił w przypadku mieszkańców posiadających prawo do zasiłku dla osób bezrobotnych oraz w zakresie kobiet nieaktywnych zawodowo po urodzeniu dziecka.

Tabela 44. Charakterystyka zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta, w tym osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia)

Lp.	wyszczególnienie	2018		2019		2020	
		liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
1	bez kwalifikacji zawodowych	811	43,4%	779	46,3%	859	45,6%
2	bez doświadczenia zawodowego	184	9,9%	184	10,9%	189	10,0%
3	z prawem do zasiłku	324	17,3%	256	15,2%	308	16,3%
4	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzenia dziecka	207	11,1%	195	11,6%	200	10,6%

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy to takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Są to m.in. osoby z niepełnosprawnościami, osoby wychowujące dziecko do 6 roku życia oraz osoby posiadające co najmniej 1 dziecko z niepełnosprawnością do 18 roku życia. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne jest wahanie się liczby osób zmagających się z trudnościami na lokalnym rynku pracy, niemniej zmniejszeniu uległa liczba osób wychowujących co najmniej 1 dziecko z niepełnosprawnością przed 18 rokiem życia (w porównaniu do 2018 roku spadek wyniósł 31%), a także nieaktywnych zawodowo osób z niepełnosprawnościami (spadek o 14%). Szczegółowe dane w tym zakresie znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 45. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście w latach 2018-2020 oraz ich udział w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP

Lp.	wyszczególnienie	2018		2019		2020	
		liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
1	do 30 roku życia	253	13,5%	272	16,2%	307	16,3%
2	długotrwale bezrobotne	950	50,9%	865	51,4%	993	52,7%
3	powyżej 50 roku życia	639	34,2%	565	33,6%	634	33,6%
4	posiadające co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	336	18,0%	294	17,5%	305	16,2%
5	posiadające co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	13	0,7%	13	0,8%	9	0,5%
6	niepełnosprawni	210	11,2%	198	11,8%	180	9,5%

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach

W celu zmniejszenia skali bezrobocia w regionie Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach wykorzystuje szereg instrumentów aktywizujących osoby bezrobotne do podjęcia zatrudnienia oraz rozwijania ich umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych. W 2020 roku mieszkańcy Pabianic uczestniczyli w licznych formach aktywizacji. W pracach interwencyjnych udział wzięły 34 osoby, w robotach publicznych – 57, dofinansowanie dla bezrobotnych otrzymały 52 osoby, w szkoleniach uczestniczyły 44 osoby, w stażach – 184, natomiast prace społecznie użyteczne wykonywało 130 mieszkańców Miasta. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób podejmujących się prac interwencyjnych oraz korzystających z dofinansowań ulegała wahaniom, natomiast zainteresowanie bezrobotnych mieszkańców Miasta pozostałymi formami aktywizacji ulegało systematycznemu spadkowi.

Tabela 46. Formy aktywizacji zawodowej w Mieście w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	prace interwencyjne	38	61	34
2	roboty publiczne	99	71	57
3	dofinansowania dla bezrobotnych	63	51	52
4	szkolenia	81	55	44
5	stáže	329	237	184
6	prace społecznie użyteczne	188	166	130

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach

Kluczowy wpływ na wzmocnienie oraz odzyskiwanie przez mieszkańców kompetencji społeczno-zawodowych, dzięki którym możliwy jest powrót na otwarty rynek pracy, ma w Mieście **Klub Integracji Społecznej**, który funkcjonuje w strukturze Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej. W Klubie wsparcie dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy świadczy doradca zawodowy, który pełni istotną rolę w określaniu ścieżki rozwoju osób pozostających bez pracy, a także instruktor reintegracji społeczno-zawodowej. Klub ma na celu aktywizację społeczną oraz zawodową mieszkańców zagrożonych wykluczeniem. Cel ten osiągnięty jest poprzez organizowanie prac społecznie użytecznych w instytucjach publicznych, organizacjach pozarządowych, a także podmiotach ekonomii społecznej. Klub Integracji Społecznej w Pabianicach jest realizatorem licznych projektów umożliwiających szerokie i kompleksowe oddziaływanie na beneficjentów, m.in. EFS „Kierunek Przemiana - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa”, który zakończył się w 2018 roku, a także zainicjowanego w 2019 roku projektu EFS „Droga do przemiany”. Corocznie niniejszymi projektami KIS obejmuje większą liczbę mieszkańców, tj. w latach 2018-2019 działania skierowane były do 30 osób, natomiast w 2020 roku do 90. W ramach zajęć i kursów odbywających się w Klubie, mieszkańcy skierowani do niego na podstawie kontraktu socjalnego zdobywają nowe, niezbędne na rynku pracy umiejętności i kompetencje, m.in. w zakresie obsługi komputera, a także zostali objęci wsparciem psychologicznym.

W celu pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości na terenie Miasta oraz zachęcania mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kreowaniu lokalnego rynku pracy, na terenie Miasta działalność prowadzi **Punkt Obsługi Przedsiębiorcy**. Punkt prowadzi działalność informacyjną w zakresie dostępnych w Mieście i regionie form wsparcia dla osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą, a także o możliwościach rozwoju swojej firmy w ramach aktywnych projektów i działań.

Tabela 47. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu bezrobocia

DOROŚLI MIESZKAŃCY
<ul style="list-style-type: none"> ■ Zdaniem 53% badanych znalezienie pracy na terenie Miasta jest trudne lub bardzo trudne. ■ Co trzeci badany negatywnie ocenia swoje szanse na rynku pracy (37%) i twierdzi, że będzie mu ciężko znaleźć nową pracę na terenie Miasta. ■ Migrację zarobkową rozważa aż 30% dorosłych mieszkańców Miasta, co wskazuje na niską atrakcyjność lokalnego rynku pracy.
PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
<ul style="list-style-type: none"> ■ Pracownicy biorący udział w badaniu uznali, że bezrobocie nie jest jednym z głównych problemów występujących na terenie Miasta i występuje w ograniczonej skali. ■ Głównym problemem w zakresie rynku pracy w Pabianicach jest znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych. ■ Respondenci wskazali także na występowanie zależności pomiędzy brakiem posiadania zatrudnienia, a problemem uzależnień wśród osób bezrobotnych. ■ Zaobserwowany został problem osób z niepełnosprawnościami na lokalnym rynku pracy, bowiem jak przyznali rozmówcy w Mieście dostępna jest ograniczona liczba ofert miejsc pracy dla osób ze specjalnymi potrzebami.

Źródło: Raport z badań przeprowadzonych na terenie miasta Pabianic w 2021 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- problem bezrobocia jako jeden z głównych powodów korzystania przez rodziny z pomocy społecznej,
- wysoki udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców Miasta w wieku produkcyjnym,
- znaczne nasilenie się skali bezrobocia wśród osób bez doświadczenia zawodowego,
- wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- niepodejmowanie zatrudnienia przez kobiety po urodzeniu dziecka,
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19,
- niskie zainteresowanie osób pozostających bez pracy aktywnymi formami aktywizacji zawodowej,
- brak ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- negatywna opinia mieszkańców na temat lokalnego rynku pracy i deklarowanie trudności w znalezieniu pracy na terenie Miasta.

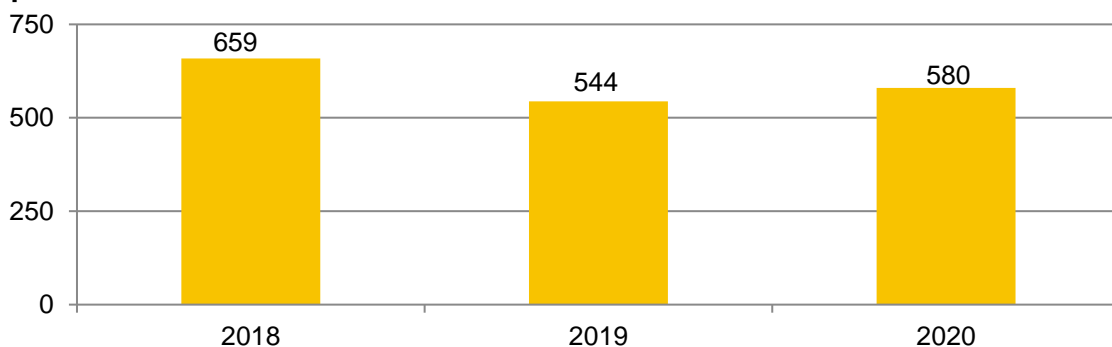
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Diagnoza w zakresie poziomu ubóstwa dokonana została na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które skorzystały z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa.

W 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na drugim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Z danych źródłowych wynika, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Pabianice, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2018-2020 wahaniom, jednakże w 2020 roku zmniejszyła się w stosunku do roku 2018 o 12%. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 659 rodzin, w 2019 roku – 544, natomiast w 2020 roku – 580. O skali ubóstwa w Mieście świadczy również fakt, że co trzecia rodzina (31%) objęta wsparciem MCPS w Pabianicach dotknięta była właśnie tym problemem.

Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ubóstwo jest problemem, z którym zmagają się zarówno rodziny wielodzietne, jak i osoby samotne. W 2020 roku wśród rodzin dotkniętych ubóstwem, które otrzymały wsparcie z pomocy społecznej ponad połowę stanowiły rodziny jednoosobowe, czyli osoby samotne (56%), natomiast rodziny dwuosobowe, trzyosobowe oraz liczące więcej osób stanowiły pozostałą część beneficjentów. Rodziny zmagające się z problemem ubóstwa otrzymały w 2020 roku łącznie 16 242 świadczenia, spośród których zdecydowaną większość stanowiły te o charakterze pozafinansowym, bowiem beneficjenci pomocy społecznej z powodu ubóstwa otrzymali 3 274 świadczenia pieniężne (20%) i 12 968 świadczeń niepieniężnych (80%).

W przypadku zasiłków stałych oraz okresowych, liczba ich świadczeniobiorców ulegała systematycznemu spadkowi, natomiast w przypadku beneficjentów zasiłków celowych zauważane jest wahanie się liczby osób korzystających z tej formy wsparcia. W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 326 osób, czyli o 58 osób mniej niż w 2018 roku (spadek o 15%). Zasiłek okresowy przyznano natomiast w przedmiotowym roku 492 osobom, czyli 73 osobom mniej niż w 2018 roku (spadek o 13%). Z zasiłków celowych skorzystało w 2020 roku łącznie 700 mieszkańców Pabianic, co oznacza spadek o 64 osoby w stosunku do roku poprzedniego, a zarazem spadek o 33 beneficjentów w porównaniu do 2018 roku.

W latach 2018-2020 wahaniami ulegała również kwota przyznawanych świadczeń, bowiem w 2018 roku Miasto poniosło odpłatność w wysokości 3 189 353 zł, a w 2020 roku było to 3 248 943 zł, czyli o 2% więcej.

Tabela 48. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2018-2020 w Mieście

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	osoby	kwota	osoby	kwota	osoby	kwota
zasiłek stały	382	1 922 706	358	1 908 702	326	1 731 124
zasiłek okresowy	565	818 446	530	785 207	492	858 562
zasiłek celowy	733	448 201	764	567 432	700	659 257
ogółem	1 680	3 189 353	1 652	3 261 341	1 518	3 248 943

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Mieszkańcy Pabianic do 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania – „**Pomoc państwa w zakresie dożywiania**” na lata 2014-2020. Celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia wśród dzieci i młodzieży wychowującej się w rodzinach o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób z niepełnosprawnościami. Program był elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

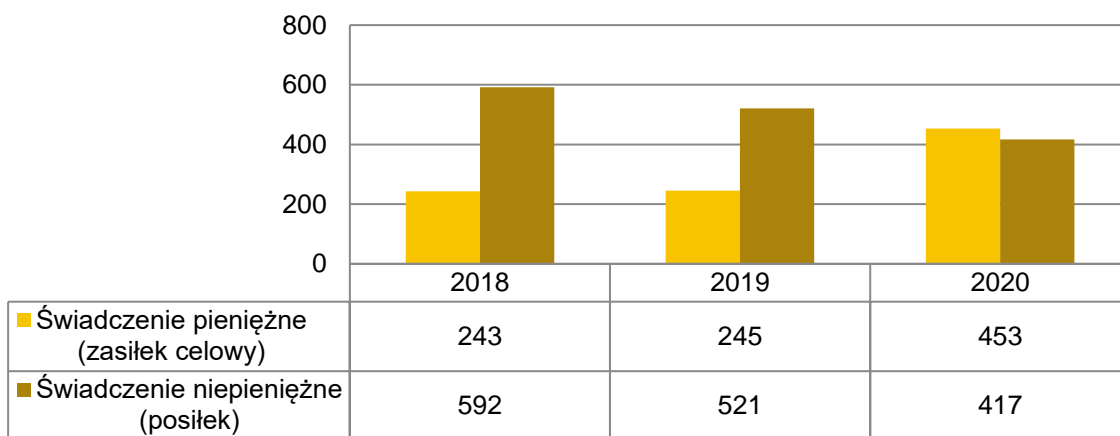
- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁵.

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „**Posiłek w szkole i w domu**” na lata 2019-2023, który zastąpił program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

¹⁵ www.gov.pl/web/rodzina

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2020 roku, zdecydowaną większość stanowią osoby, którym przyznano decyzją świadczenie w ramach wieloletniego programu z zakresu dożywiania, gdyż było ich 453 (65%), natomiast w 2019 roku takich osób było niemal o połowę mniej, bo 245 (32%), a w 2018 roku – 243 (33%). Z kolei w formie świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w 2018 roku – 592 osoby, w roku kolejnym – 521 osób, a w 2020 roku – 417 mieszkańców. W 2020 roku w porównaniu do roku 2018, liczba beneficjentów niepieniężnej formy zasiłku znacząco się zmniejszyła, a wartość spadkowa wyniosła 30%, natomiast w przypadku świadczenia pieniężnego odnotowany został dwukrotny wzrost liczby ich odbiorców, tj. o 86%.

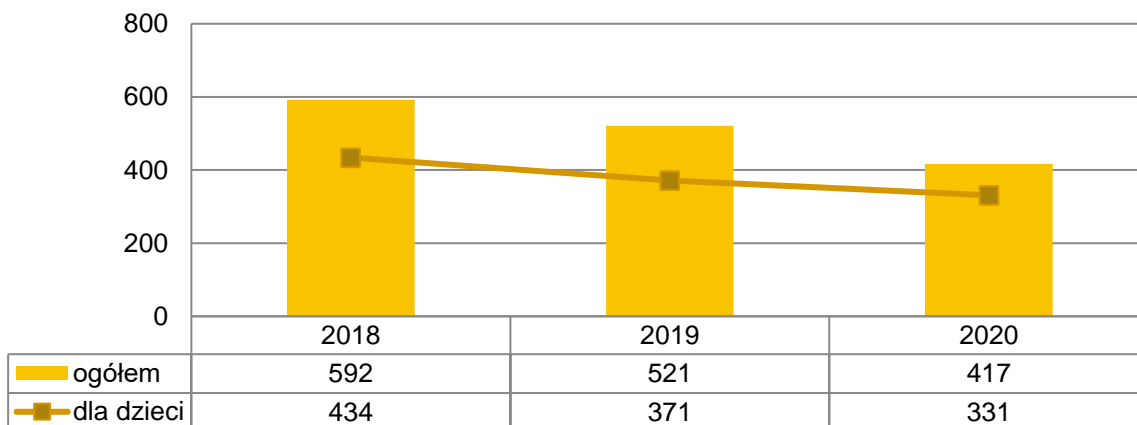
Wykres 28. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programów wieloletnich „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Należy zauważyć, że pomoc w zakresie dożywiania mieszkańców Pabianic jest w znacznej części kierowana jest do dzieci i młodzieży, które w ramach programu otrzymują ciepłe posiłki, których dowóz zapewniony jest do wszystkich szkół podstawowych i przedszkoli na terenie Miasta. Na przestrzeni ostatnich lat niemal wszystkie świadczenia celowe w formie posiłku przyznane były dzieciom, które w 2020 roku stanowiły 79% ogółu beneficjentów tej formy wsparcia.

Wykres 29. Liczba dzieci objętych wsparciem w formie posiłku w Mieście w latach 2018-2020 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” Miasto co miesiąc zapewnia posiłki dla około 60 beneficjentów pomocy społecznej przeżywających trudności natury ekonomicznej. W przypadku złego stanu zdrowia osoby uprawnionej do korzystania ze wsparcia, posiłki były dowożone do ich miejsca zamieszkania.

Wsparcie mieszkańców Pabianic odbywa się również w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014-2020 (FEAD)** współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Pomoc mogą otrzymywać osoby/rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, a dystrybucja paczek żywnościowych odbywa się we współpracy ze Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy „Szansa” oraz Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Pabianickie. Do podprogramu 2020 skierowano łącznie 388 osób kwalifikujących się do uczestnictwa, natomiast w poprzednich latach pomoc otrzymała większa liczba mieszkańców, gdyż w ramach podprogramu 2018 pomocy udzielono 494 osobom, a w 2019 – 535 mieszkańcom.

Tabela 49. Liczba osób objętych wsparciem w ramach POPŻ na lata 2014-2020 w Mieście w latach 2018-2020

Lp.		2018	2019	2020
1	liczba beneficjentów	494	535	388

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS w Pabianicach za rok 2018, 2019 i 2020

Dodatkową formą pomocy świadczoną na terenie Miasta dla osób zmagających się z trudną sytuacją ekonomiczną jest wsparcie w formie dystrybucji paczek żywnościowych, przekazywania sprzętu domowego, odzieży i innych niezbędnych przedmiotów codziennego użytku. Pomoc ta odbywa się we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, a wśród form wsparcia wymienić można m.in. przekazywanie osobom zmagającym się z ubóstwem okolicznościowych paczek żywnościowych, artykułów chemicznych i kosmetyków oraz odzieży przez Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Pabianicach; dostarczanie odzieży i obuwia oraz umożliwianie kąpieli i wyprania zabrudzonych ubrań przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Pabianickie, a także dostarczanie wigilijnych paczek żywnościowych przez „Teen Challenge” Chrześcijańską Misję Społeczną.

Ponadto, w świetle ustawy o systemie oświaty Miasto udziela pomocy materialnej uczniom zamieszkującym jej obszar. Stypendia szkolne przyznaje się dzieciom z rodzin, w których dochód na osobę nie przekracza 528 zł na dane półrocze. W 2020 roku stypendium zostało przyznane 258 uczniom zamieszkującym Pabianice, natomiast wsparcie w formie zasiłku szkolnego wynoszącego 450 zł zostało udzielone 9 młodym mieszkańcom Miasta. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalne są pozytywne zmiany w zakresie liczby uczniów korzystających z ww. świadczeń, bowiem ich liczba beneficjentów zasiłków szkolnych zmniejszyła się o 4, tj. o 31% w tym okresie, natomiast w przypadku stypendiów szkolnych liczba uczniów zmniejszyła się o 137, tj. o 35%.

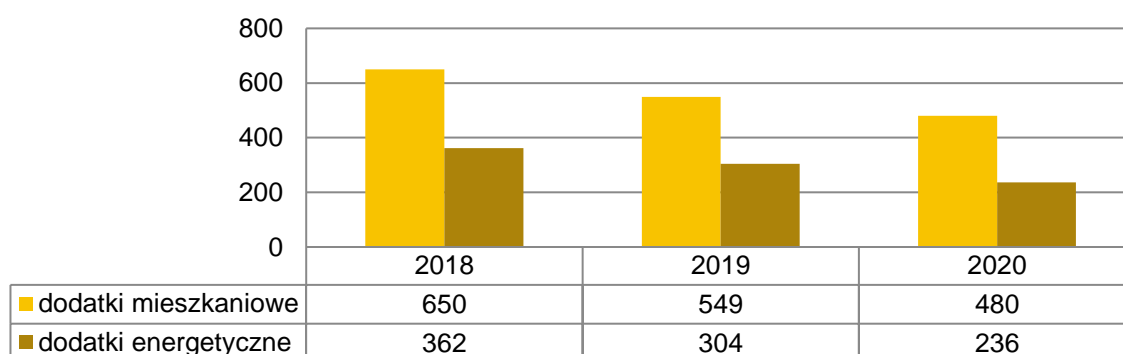
Tabela 50. Liczba uczniów, którym przyznano stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny na przestrzeni lat 2018-2020 w Mieście

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	osoby	kwota	osoby	kwota	osoby	kwota
zasiłek szkolny	13	5 500	11	4 950	9	4 050
stypendium	395	317 285	310	253 417	258	210 233

Źródło: Sprawozdanie z działalności MCPS w Pabianicach za rok 2018, 2019 i 2020

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni ostatnich lat systematycznie zmniejszała się liczba gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia w formie dodatków mieszkaniowych oraz energetycznych. W 2020 roku pomoc w formie dodatków mieszkaniowych przyznano 480 rodzinom (o 26% mniej niż w 2018 roku). W przypadku dodatków energetycznych, liczba ich beneficjentów w 2020 roku wyniosła 236 rodzin, tj. o 35% mniej niż w 2018 roku.

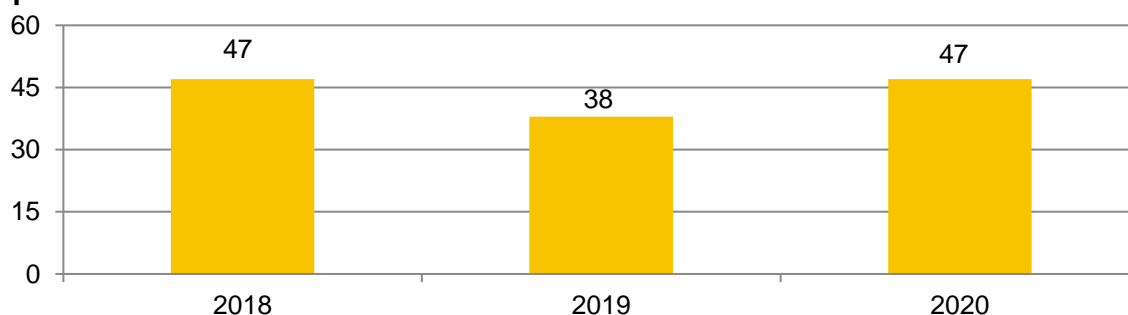
Wykres 30. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych i energetycznych w Mieście w latach 2018-2020 (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W 2018 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymało 47 osób, w roku kolejnym o 9 mniej, tj. 38, natomiast w 2020 roku liczba osób bezdomnych w Mieście ponownie się zwiększyła i wyniosła 47 osób, tj. o 24% więcej niż w 2019 roku. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z MCPS wskazują na to, że problem bezdomności na terenie Miasta występuje w znacznej skali i nasila się.

Wykres 31. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wsparcie dla osób znajdujących się w kryzysowej sytuacji materialnej, które pozbawione są stałego miejsca zamieszkania świadczone jest poprzez działalność pracowników socjalnych, którzy regularnie spotykają się z osobami dotkniętymi bezdomnością, motywują ich do zmiany stylu życia i podjęcia zatrudnienia, a w przypadku nadużywania alkoholu lub innych używek – do podjęcia terapii. Systematycznie prowadzone są działania informacyjno-edukacyjne skierowane do osób bezdomnych, które przybliżają im miejsca, w których mogą znaleźć pomoc oraz schronienie.

Jedną z form wsparcia osób bezdomnych jest udzielenie im tymczasowego schronienia w odpowiedniej do ich potrzeb placówce, czyli w schronisku dla osób bezdomnych lub noclegowni. Miasto Pabianice zleca to zadanie w trybie konkursowym organizacjom pozarządowym. Od kilku lat realizatorem zadania jest Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Pabianickie, które odpowiedzialne jest za prowadzenie schroniska i noclegowni. Schronisko dysponuje 30 miejscami, a osoby w kryzysie mogą korzystać z dostępnych tam miejsc do spania oraz zaplecza higienicznego oraz kuchennego pod rygorem trzeźwości. Niemniej, liczba osób korzystających z placówki ulega wahaniom.

Tabela 51. Liczba osób korzystających ze schroniska w latach 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba osób	112	61	98

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Tabela 52. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu ubóstwa

DOROŚLI MIESZKAŃCY
<ul style="list-style-type: none"> ■ Obraz jaki wyłania się z badania to bardzo wysoki odsetek respondentów deklarujących występowanie ubóstwa na terenie Miasta – 20% uważa, że występuje ono w niedużej skali, natomiast aż 33% – w dużej skali. Zaledwie 7% stwierdziło, że problem ten nie jest obecny w Mieście. ■ Z odpowiedzi mieszkańców Miasta wynika, że wykluczenia społecznego doświadczył co piąty respondent (22%). Najczęstszym powodem odrzucenia było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. ■ W badaniu 1% respondentów zadeklarował doświadczenie wykluczenia ze względu na problem bezdomności. Z kolei, aż 12% ankietowanych przyznało, że zna w swoim środowisku osoby bezdomne dotknięte marginalizacją społeczną.
PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
<ul style="list-style-type: none"> ■ W opinii większości respondentów, problem ubóstwa w Pabianicach występuje w ograniczonej skali, co jest efektem przemian w zakresie polityki społecznej w kraju, m.in. wprowadzenia dodatkowych świadczeń dla rodzin (500+) oraz szeroka działalność organizacji pozarządowych. ■ W badaniu zauważono, że problem ubóstwa najczęściej dotyka osoby starsze pobierających niskie świadczenia emerytalne, które z kolei nie chcąc być stygmatyzowani w lokalnym środowisku nie decydują się na korzystanie ze wsparcia instytucji publicznych. ■ Zdaniem badanych pracowników na terenie Miasta występuje problem bezdomności, o czym świadczy m.in. konieczność udzielania wsparcia z pomocy społecznej z tego powodu oraz zapotrzebowanie na miejsce w schronisku dla osób bezdomnych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- obecność problemu ubóstwa, bezdomności i wykluczenia społecznego wśród mieszkańców Miasta,
- ograniczone zasoby mieszkaniowe Miasta,
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

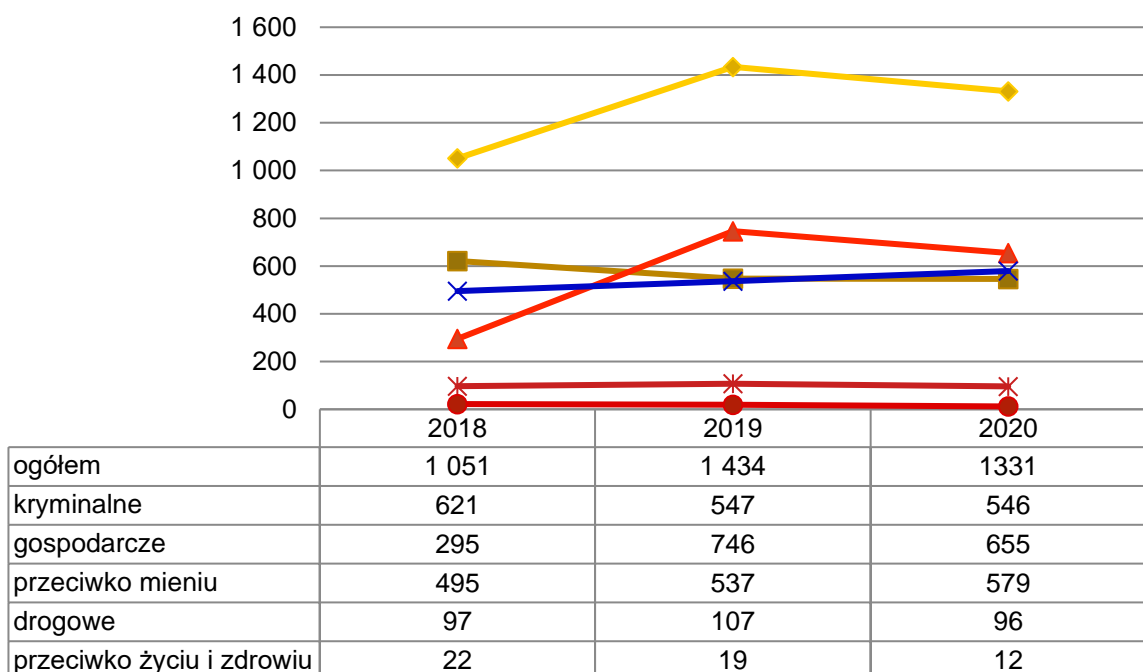

PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

W 2020 roku w Pabianicach odnotowanych zostało łącznie 1 331 przestępstw¹⁶, co oznacza, iż na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 20,77 przestępstw. Wartość ta jest niewiele wyższa od wartości dla całej Polski, gdzie wynosiła 19,96 oraz znacznie większa niż w całym województwie łódzkim, gdzie ukształtowała się na poziomie 18,25. Analiza materiału badawczego pokazuje, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba stwierdzonych przestępstw ulegała wahaniom, jednakże w 2020 roku w stosunku do 2018 roku zwiększyła się aż o 27%. Należy zauważyć, że w ostatnich trzech latach alarmująco zwiększyła się liczba przestępstw o charakterze gospodarczym, a w 2020 roku stanowiły one niemal połowę wszystkich odnotowanych zdarzeń. Jak wynika z analizy prowadzonych statystyk, najrzadziej w Mieście dochodzi do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu innych.

Wykres 32. Liczba przestępstw stwierdzonych w Mieście na przestrzeni lat 2017-2019 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Miasta)

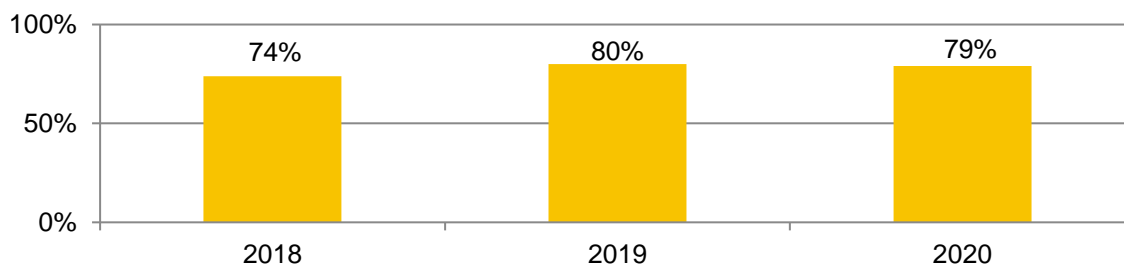
◆ ogółem   ■ kryminalne   ▲ gospodarcze
✕ przeciwko mieniu   ✱ drogowe   ● przeciwko życiu i zdrowiu

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię wykrywalności przestępstw na terenie Miasta można zauważyć, że w 2020 roku wskaźnik ten był nieznacznie niższy niż w roku poprzednim. Ponadto był znacznie wyższy w porównaniu do wskaźnika wykrywalności na terenie województwa łódzkiego, gdzie wyniósł 70% oraz całej Polski (73%). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wyniósł 79%, przy czym największa wykrywalność dotyczyła przestępstw drogowych (98%), a najmniejsza przestępstw kryminalnych (58%). Dane statystyczne pokazują, że w stosunku do 2018 roku uległ on wzrostowi.

¹⁶ Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Miasta.

Wykres 33. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Pabianicach w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Z danych Komisariatu Policji wynika, iż na terenie Miasta w latach 2018-2020 doszło łącznie do 51 zatrzymań kierowców będących pod wpływem alkoholu, co świadczy o braku elementarnej wiedzy na temat możliwych skutków takich zachowań wśród części mieszkańców.

Kolejnym analizowanym obszarem jest konieczność podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy Policji, w związku z przejawianiem zachowań niebezpiecznych przez mieszkańców Miasta będących w stanie nietrzeźwości, w przestrzeni publicznej. Jak wynika z prowadzonych przez Komendę statystyk, nasileniu ulega skala zatrzymań osób nietrzeźwych w pomieszczeniach policyjnych. W 2018 roku liczba zatrzymanych mieszkańców Miasta wynosiła 218, natomiast w 2020 roku – 296, co oznacza wzrost o 78 osób, tj. o 36%. Wskazuje to na znaczny problem zakłócania przestrzeni miejskiej oraz konieczność stałego monitorowania miejsc użyteczności publicznej w celu zachowania na ich obszarze porządku i bezpieczeństwa oraz umożliwienie ogółowi mieszkańców korzystanie z przestrzeni Pabianic.

W 2020 roku zaobserwowany został dodatkowy problem, bowiem zaistniała konieczność podjęcia działań, tj. zatrzymania lub odwiezienia do domu, wobec niepełnoletnich mieszkańców Pabianic, którzy spożywali alkohol. W latach 2018-2019 takie sytuacje nie miały miejsca, niemniej w 2020 roku zdarzyły się 11 razy.

Tabela 53. Działania funkcjonariuszy policji w stosunku do osób spożywających alkohol w latach 2018-2020

Lp.	rodzaj interwencji	2018	2019	2020
1	liczba osób zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia	218	222	296
2	Liczba nietrzeźwych osób nieletnich zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych	0	0	11

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Pabianic niezbędne jest stałe podejmowanie działań prewencyjnych i profilaktyczno-informacyjnych przez funkcjonariuszy Policji, które obejmują szereg akcji, zarówno dotyczących bezpieczeństwa na drodze, jak i w cyberprzestrzeni. Na przestrzeni ostatnich lat regularnie odbywają się akcje jak np. „Trzeźwy Poranek”, „Akcja Znicz”, „Bezpieczna droga do szkoły”, „Bezpieczne wakacje”, i „Bezpieczne ferie”. Ponadto funkcjonariusze czynnie uczestniczą w rozpoznawaniu przypadków stosowania przemocy w rodzinie – biorą udział w spotkaniach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego oraz podejmują interwencje w domach, gdzie zgłoszone zostały przypadki przemocy między członkami rodziny.

Ważną jednostką funkcjonującą na terenie Pabianic w zakresie zapewniania bezpieczeństwa mieszkańcom Miasta oprócz Policji, jest również Straż Miejska, której funkcjonariusze podejmują stałe działania prewencyjne i monitoringowe, w tym w ramach patroli mieszanych z funkcjonariuszami Policji, które w 2020 roku odbyły się 50 razy. Straż Miejska prowadzi stały nadzór nad 101 miejscami zgłoszonymi do Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa. Ponadto Straż pełni nadzór nad siecią monitoringu miejskiego, który obejmuje 55 kamer. W 2020 roku strażnicy podjęli łącznie 5 852 działania, spośród których większość dotyczyła spraw zgłoszonych przez mieszkańców (4 030 spraw). Ponadto dyżurni zaobserwowali 282 sytuacje, których weryfikację zgłosili do patrolujących Miasto funkcjonariuszy. W porównaniu do lat poprzednich liczba takich działań zmniejszyła się.

Tabela 54. Działania Straży Miejskiej w Pabianicach w latach 2018-2020

Lp.	rodzaj interwencji	2018	2019	2020
1	liczba działań ogółem, w tym	7 785	7 650	5 852
2	sprawy zgłoszone przez mieszkańców	4 892	5 012	4 030
3	interwencja własna	1 362	817	545
4	zlecone przez Policję	87	177	269
5	zgłoszone przez operatora monitoringu	13	319	282

Źródło: Raport o stanie Miasta za 2018, 2019 i 2020 rok

Obszary problemowe

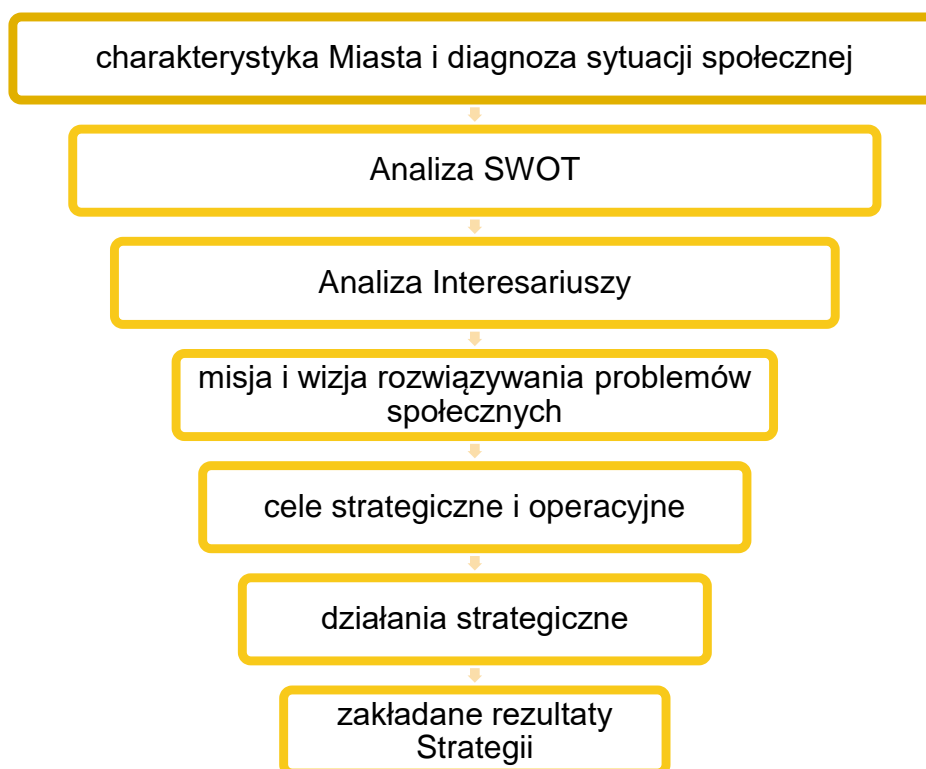
W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- brak poczucia bezpieczeństwa w Mieście wśród części mieszkańców (wniosek z Diagnozy Problemów Społecznych),
- wzrost liczby odnotowanych przestępstw (dane szacunkowe).

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji (w tym wskaźników monitoringowych), ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz Analiza SWOT i Analiza Interesariuszy, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza diagnostyczna przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

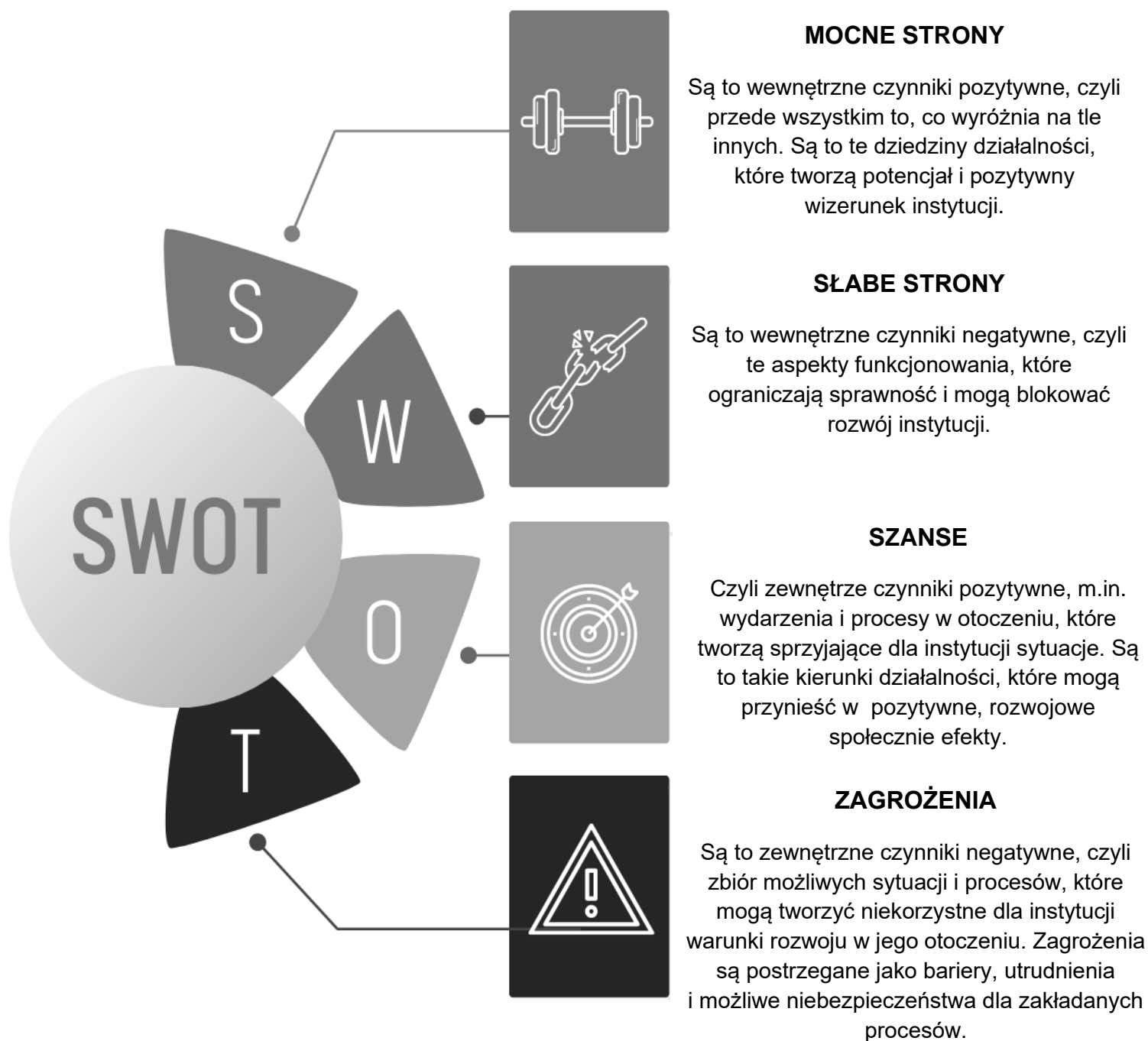
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

ANALIZA SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot. Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ■ Korzystna lokalizacja pod względem turystycznym i gospodarczym. ■ Rozwinięta sieć dróg pozwalająca na dobrą komunikację między innymi aglomeracjami. ■ Dodatnie saldo migracji zewnętrznych. ■ Systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych. ■ Rozwinięta sieć placówek oświatowych i opiekuńczych (przedszkola, szkoły podstawowe, żłobek miejski). ■ Obecność miejskich zasobów lokalowych – mieszkań socjalnych i mieszkania chronionego. ■ Działalność licznych podmiotów ochrony zdrowia, w tym Pabianickiego Centrum Medycznego sp. z o.o. oraz Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży. ■ Szeroka działalność Miejskiego Ośrodka Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz Muzeum, w tym w zakresie animowania czasu wolnego mieszkańców oraz profilaktyki zachowań ryzykownych. ■ Działalność jednostek zapewniających bezpieczeństwo w Mieście (Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Straż Pożarna). ■ Funkcjonowanie na terenie Miasta Lokalnego Ośrodka Partycypacji Społecznej i organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz świadczących usługi opiekuńcze. ■ Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. ■ Rozwinięta baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: MCPS wraz z PWD „JUNIOR”, Centrum Seniora, Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej, w tym, Punkty 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Spadek liczby mieszkańców oraz ujemny i malejący wskaźnik przyrostu naturalnego. ■ Systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku udziału osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni ostatnich lat. ■ Ujemne saldo migracji wewnętrznych. ■ Wysoka stopa bezrobocia w powiecie. ■ Niewystarczająca w stosunku do potrzeb oferta form spędzania czasu wolnego w opinii mieszkańców oraz miejsc integracji społecznej. ■ Brak dużych zakładów produkcyjnych na terenie Miasta generujących stanowiska pracy dla mieszkańców. ■ Spadek liczby małżeństw na terenie Miasta. ■ Wysokie zapotrzebowanie na wsparcie pieniężne wśród osób z niepełnosprawnościami oraz wzrost kosztów związany z realizacją świadczeń. ■ Niewystarczająca do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oferta miejsc pracy oraz podmiotów ekonomii społecznej. ■ Wysoki odsetek rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezrobocia. ■ Obecność problemu alkoholizmu oraz narkomanii wśród rodzin. ■ Samotność i wykluczenie społeczne osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. ■ Niewystarczająca liczba działań integrujących mieszkańców, szczególnie adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. ■ Występowanie barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnością oraz utrudniony dostęp do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego w Mieście. ■ Występujący na terenie Miasta problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz nasilająca się skala

Konsultacyjne i KIS, MKRPA oraz Zespół Interdyscyplinarny, Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Osób Niepełnosprawnych, Środowiskowy Dom Samopomocy i Warsztat Terapii Zajęciowej.

- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i kompetencji pracowników placówek wsparcia i oświaty, w tym w zakresie realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych i pracy z osobami przeżywającymi kryzys.
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.
- Podejmowanie inicjatyw na rzecz wsparcia mieszkańców oraz realizowanie programów rządowych w tym obszarze (Nie ma jak rodzina - ...pabianicki program usług wspierających, Karta Pabianiczana, Pabianicka Karta Seniora, Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej).
- Funkcjonowanie Miejskiej Rady Seniorów.
- Realizowanie programów profilaktycznych dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców oraz licznych działań spoza katalogu rekomendacji.
- Prowadzenie schroniska i noclegowni dla osób bezdomnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- Wysoki wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw.

prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe.

- Problem spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej wśród osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży.
- Problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, a także podejmowanie innych zachowań ryzykownych jak uprawianie hazardu.
- Występowanie przemocy w rodzinie oraz konieczność podejmowania szerokich działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa ofiar przemocy, w szczególności kobiet, dzieci i osób starszych.
- Brak świadomości znacznej części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
- Problem przemocy rówieśniczej wśród młodych mieszkańców Miasta.
- Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
- Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat wysoki udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta oraz bez doświadczenia zawodowego.
- Brak chęci podjęcia zatrudnienia wśród kobiet po urodzeniu dziecka.
- Wysoka skala problemu bezdomności.

SZANSE

- Rozwój gospodarczy i turystyczny Miasta, w tym poprzez rozwijanie specjalnej strefy ekonomicznej w aglomeracji łódzkiej.
- Pozyskanie zewnętrznych środków na rozwój Miasta oraz świadczenie dodatkowych usług społecznych dla mieszkańców.
- Rozwijanie miejskich zasobów lokalowych w celu skutecznego świadczenia wsparcia osobom w kryzysie, poprzez zwiększenie liczby oraz jakości mieszkań socjalnych oraz tworzenie mieszkań chronionych.
- Promocja Miasta w całej Polsce.
- Utworzenie nowych miejsc pracy, w tym zakładów pracy chronionej i ZAZ, a także spółdzielni miejskich.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz liczby placówek wsparcia dziennego.
- Rozwój cywilizacyjny i wykorzystanie nowych technologii i innowacji.
- Skuteczność polityki senioralnej oraz prorodzinnej państwa.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych, z niepełnosprawnościami, dotkniętych uzależnieniami oraz bezrobociem, w tym w ramach działalności projektowej Miasta i we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz lokalną grupą wolontariacką.
- Poszerzenie oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży, a także rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych oraz pedagogów i psychologów szkolnych.

ZAGROŻENIA

- Depopulacja Miasta i starzenie się społeczeństwa.
- Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- Przepisy prawne utrudniające wprowadzania nowych rozwiązań.
- Wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, przede wszystkim osób starszych.
- Odływ ludzi młodych z terenu Miasta, m.in. do Łodzi.
- Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Wzrost zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Intensyfikacja skali bezdomności w Mieście.
- Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

- Rozwijanie działalności publicznego żłobka, w tym liczby dostępnych miejsc/filii.
- Upowszechnianie wśród mieszkańców informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Zwiększenie dostępności do pomocy psychologicznej w Mieście, w tym poprzez rozwijanie działalności Pabianickiego Centrum Medycznego Sp. z o.o. oraz Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ANALIZA INTERESARIUSZY

Analiza interesariuszy oraz ich oczekiwań jest jednym z narzędzi służącym prawidłowej, ukierunkowanej i efektywnej realizacji działań, zarówno w instytucjach sektora prywatnego, jak i w podmiotach publicznych działających w obszarze polityki społecznej. Rozeznanie i zdiagnozowanie interesariuszy pochodzących z różnych obszarów umożliwia pełne rozpoznanie środowiska i zagrożeń, które mogą pojawić się na etapie wdrażania rozwiązań przewidzianych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Odpowiednie poznanie oczekiwań grup interesu pozwala na racjonalne działania i zminimalizowanie ryzyka niepowodzenia, co jest niezbędne, szczególnie przy projektach finansowanych ze środków publicznych.

Głównym realizatorem działań wynikających z rozeznanych potrzeb i problemów społecznych Urząd Miejski w Pabianicach, zaś wykonawcami poszczególnych zadań – jednostki organizacyjne Miasta i realizatorzy wyłonieni w drodze konkursów oraz zamówień publicznych.

Na prawidłową realizację tych działań wpływa szereg czynników i interesów grup, które mogą skutecznie oddziaływać na siebie umożliwiając sprawną organizację wdrażanych projektów, ale i hamować ją. Interesariusze projektu to zarówno osoby z otoczenia wewnętrznego jak i zewnętrznego organizacji – Miasta Pabianic. Poniżej znajdują się ich wspólne zestawienie wraz z podziałem. Miasto dysponuje licznymi zasobami w zakresie lokalnego systemu wsparcia, dlatego kreując relację między wykonawcą a interesariuszami należy uwzględnić wszystkie podmioty działające w strukturach miejskich, tj. szkoły, przedszkola, żłobek, Miejskie Centrum Pomocy Społecznej, Miejską Radę Seniorów oraz Środowiskowy Dom Samopomocy.

O T O C Z E N I E W E W N Ę T R Z N E	O T O C Z E N I E Z E W N Ę T R Z N E
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prezydent Miasta Pabianic Pabianicach ▪ Pracownicy Urzędu Miasta ▪ Dyrektor Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej ▪ Pracownicy Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej ▪ Pracownicy jednostek organizacyjnych Miasta ▪ Rada Miasta ▪ Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, NFZ, ROPS ▪ Beneficjenci działań – uczniowie, mieszkańcy, specjaliści, konsultanci, nauczyciele i technicy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostawcy usług, sprzętu medycznego, wyposażenia i żywności (np. Bank Żywności) ▪ Konkurencja (koncerny alkoholowe i przemysł tytoniowy) ▪ Starostwo Powiatowe w Pabianicach ▪ Powiatowy Urząd Pracy ▪ Społeczność lokalna ▪ Media, Sponsorzy ▪ Organizacje społeczne i wolontariusze ▪ Podmioty ekonomii społecznej ▪ Instytucje finansowe ▪ Potencjalni wykonawcy usług ▪ Zewnętrzne firmy szkoleniowe ▪ Zakład Aktywizacji Zawodowej ▪ Rodziny beneficjentów działań

Rozpoznani interesariusze pochodzący z otoczenia wewnętrznego oraz zewnętrznego zostali podzieleni pod kątem ich rzeczywistego zainteresowania działaniami, realizowanymi w oparciu o zadania przewidziane w Strategii, oraz wpływem na ich realizację. Poniżej zaprezentowany został podział na 4 grupy.

Analiza interesariuszy w oparciu o ich wpływ i zainteresowanie

I grupa **MONITORUJ** – Mały wpływ i małe zainteresowanie

Do tej grupy należą interesariusze z otoczenia zewnętrznego, którzy nie mają realnego wpływu na wdrażanie działań i nowych rozwiązań w Mieście. Należą do nich przedstawiciele społeczności lokalnej niezwiązani bezpośrednio z kreowaniem działań z obszaru polityki społecznej.

II grupa **INFORMUJ** – Mały wpływ i duże zainteresowanie

Wśród interesariuszy, których wpływ na wdrażanie zadań ujętych w Strategii jest niski, ale są zainteresowani wynikami działań, problemami i sukcesami wprowadzanych projektów, szkoleń i kampanii należy wymienić: Konkurencję, media, rodziny beneficjentów działań, potencjalnych wykonawców usług oraz dostawców usług, sprzętu medycznego, wyposażenia i żywności, a także zewnętrzne firmy świadczące usługi szkoleniowe dla różnych grup beneficjentów, w tym pracowników instytucji publicznych.

III grupa **ZADOWALAJ** – Duży wpływ i małe zainteresowanie

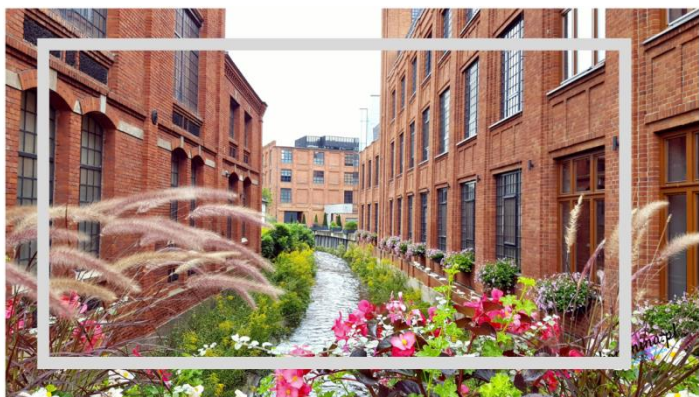
Przedstawiciele tej grupy mogą realnie wpłynąć na realizację działań przewidzianych w części programowej niniejszej Strategii, utrudnić ich wykonanie lub też znacząco je ułatwić, chociaż sama działalność w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym nie stanowi dla nich głównego obiektu zainteresowania, bowiem zajmują się jej szerszym ujęciem. Wśród nich są instytucje administracji rządowej i samorządowej, w tym ROPS, starostwo powiatowe wraz z Urzędem Pracy, instytucje finansowe oraz regulatorzy. Nie mniej ważnymi są sponsorzy oraz wolontariusze, szczególnie młodzież szkolna, świadcząca wsparcie w ramach funkcjonujących organizacji pozarządowych.

IV grupa **WSPÓŁPRACUJ** – Duży wpływ i duże zainteresowanie

Ostatnia grupa symbolizuje tych interesariuszy, którzy w sposób ciągły i intensywny działają na rzecz rozwiązywania problemów lokalnej społeczności i mają realny wpływ na wdrażane rozwiązania temu służące, bądź sami są beneficjentami przedsięwzięcia. Wszyscy przedstawiciele otoczenia wewnętrznego są zarówno kluczowymi interesariuszami i należy uwzględniać ich stanowisko i uwagi przy każdej podejmowanej strategicznej decyzji. Ponadto interesariuszami, z którymi konieczne jest stałe podejmowanie współpracy są organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej oraz Zakład Aktywizacji Zawodowej, które są realizatorami zleconych zadań własnych Miasta.

MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu jednostki samorządu terytorialnego w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Brzmi ona następująco:

Miasto Pabianice to lokalna wspólnota, która w sposób zintegrowany i solidarny aktywnie podejmuje działania na rzecz poprawy jakości życia ogółu mieszkańców. Dzięki efektywnej polityce społecznej lokalnych władz, która opiera się na rozeznaczonych problemach i potrzebach, Miasto planuje adekwatne do oczekiwań działania i jest godnym miejscem do życia dla rodzin z dziećmi, osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także rozwoju społeczno-zawodowego ludzi młodych.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym zmierza dana jednostka. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 brzmi:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 jest umożliwienie realizatorom lokalnej polityki społecznej świadczenie skoordynowanych i kompleksowych działań w stosunku do rodzin, dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także kreowanie rozwiązań temu służących, przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w lokalnym środowisku.

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania. Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

WSPIERANIE RODZINY

**Cel strategiczny nr 1
Rozwój komplementarnego systemu wsparcia pabianickich rodzin**

**Cel operacyjny nr 1
Wzmocnienie pozycji rodziny poprzez rozwój kompetencji wychowawczych oraz
rozszerzenie oferty wsparcia rodzin zamieszkujących Miasto**

Zadania przewidziane do realizacji	Zakładane rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Diagnoza potrzeb w zakresie wsparcia rodziny	Zapewnienie właściwego wsparcia	2022-2027	UM, MCPS, NGO ŚDS, placówki oświatowe	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze wsparcia asystentów rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Miasta. Wzrost liczby mieszkańców korzystających ze wsparcia	2022-2027	UM, MCPS, MBP, MOK, placówki oświatowe	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Organizowanie spotkań i warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców	2022-2027	MCPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta
Rozwijanie działalności żłobków poprzez	Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 oraz umożliwienie		UM	Budżet Miasta Budżet Państwa,

zwiększenie liczby dostępnych miejsc	rodzicom podjęcie zatrudnienia	2022-2027		środki zewnętrzne
Organizowanie spotkań grupy wsparcia dla rodziców/opiekunów z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	Wsparcie rodzin przeżywających trudności i zwiększenie ich wiedzy w zakresie prawidłowego wychowania dzieci	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta
Prowadzenie terapii rodzinnej	Wsparcie rodzin przeżywających trudności i wzmocnienie więzi między członkami.	2022-2027	PCM, MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Organizowanie wydarzeń i warsztatów dla rodzin mających na celu integrację i wzmocnienie więzi	Poprawa funkcjonowania rodzin i wzmocnienie więzi.	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta
Współpraca pomiędzy placówkami oświatowymi w celu dostosowania podejmowanych działań profilaktycznych do problemów występujących wśród uczniów oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	2022-2027	MCPS, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i socjoterapeutycznej	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego, poprzez zapewnienie im alternatywnych form spędzania czasu wolnego i profilaktykę zachowań ryzykownych.	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny	Zwiększenie katalogu usług i działań skierowanych do rodzin	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Organizowanie szkoleń i superwizji dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny	Wzmocnienie kompetencji i umiejętności osób działających na rzecz rodzin	2022-2027	UM, MCPS, NGO,	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne

Organizacja nieodpłatnych zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, rozwój ich zainteresowań, wzmocnienie więzi rówieśniczych oraz wyrównywanie deficytów szkolnych	2022-2027	UM, MCPS, MOK, MBP, MOSiR, MP, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Zwiększenie liczby przedsięwzięć i wydarzeń adresowanych do osób dorosłych oraz rodzin z dziećmi	Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych oraz rodzin z dziećmi. Wzrost integracji mieszkańców Miasta oraz wzmocnienie więzi rodzinnych	2022-2027	UM, MCPS, MOK, MBP, MOSiR, placówki oświatowe, MP, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zagospodarowanie czasu wolnego pabianickim rodzinom	2022-2027	UM, MOSiR, MCPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Zapewnienie wsparcia dla uczniów przez psychologów i pedagogów w placówkach oświatowych	Zwiększenie dostępności do pomocy pedagogicznej/psychologicznej dla uczniów w placówkach oświatowych	2022-2027	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Prowadzenie doradztwa zawodowego w placówkach oświatowych	Wsparcie dzieci i młodzieży w podejmowaniu decyzji odnośnie dalszej ścieżki edukacyjnej/ Zawodowej	2022-2027	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta, Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2				
Poprawa stabilizacji i socjalnego bezpieczeństwa rodzin mieszkających w Pabianicach				
Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Promocja zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży	Zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży	2022-2027	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Rozwój inicjatyw i programów z zakresu profilaktyki prozdrowotnej skierowanych do pabianickich rodzin	Poprawa stanu zdrowia	2022-2027	UM,PCM	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Prowadzenie mieszkania chronionego oraz inicjowanie działań w celu utworzenia kolejnych lokali	Świadczenie kompleksowego wsparcia na rzecz mieszkańców przeżywających trudności, wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia MCPS	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci, które nie mają zapewnionej opieki w rodzinie naturalnej	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta
Udzielanie wsparcia w ramach wdrażanych programów i inicjatyw rządowych	Poprawa sytuacji ekonomicznej rodzin i wsparcie ich w opiece i wychowaniu dzieci	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Udzielanie uczniom z rodzin o ograniczonych możliwościach finansowych pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Organizowanie i finansowanie wypoczynku oraz półkolonii o charakterze integracyjno-profilaktycznym	Aktywne zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci oraz umożliwienie im integracji w środowisku rówieśniczym	2022-2027	MCPS, UM, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	Poprawa sytuacji życiowej dzieci	2022-2027	MCPS, placówki oświatowe,	Budżet Miasta

**WSPRARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ
AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW**

Cel strategiczny 2

**Poprawa jakości życia i funkcjonowania w społeczności lokalnej osób
z niepełnosprawnościami i osób starszych**

Cel operacyjny nr 3

**Objęcie osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów kompleksowym wsparciem
w zakresie aktywizacji i integracji społecznej w lokalnym środowisku**

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz wspieranie ich działalności	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z NGO	2022-2027	MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, PFRON, środki zewnętrzne
Udział osób z niepełnosprawnościami w WTZ	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz wzmocnienie ich samodzielności	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, PFRON, Budżet Powiatu
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami i starszych poprzez realizację programów adresowanych do tych osób	Wzrost integracji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnościami	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, Środki zewnętrzne
Prowadzenie i rozwijanie działalności Dziennego Ośrodka Adaptacyjnego dla Osób Niepełnosprawnych	Zapewnienie usług dla osób z niepełnosprawnościami	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, PEFRON, środki zewnętrzne
Stworzenie możliwości wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego na terenie miasta	Umożliwienie mieszkańcom skorzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego podczas procesu leczenia	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym w ramach współpracy z NGO	Poprawa funkcjonowania osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne

Propagowanie i organizowanie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej w odpowiedzi na potrzeby osób starszych i z niepełnosprawnościami	Zapewnienie pomocy osobom starszym i z niepełnosprawnościami oraz wspieranie ich w codziennym funkcjonowaniu	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Kierowanie osób wymagających całodobowego wsparcia do Domów Pomocy Społecznej oraz ponoszenie odpłatności	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta
Prowadzenie i promocja nowych rozwiązań opieki nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami	Poprawa dostępności do usług, opieki dla osób z niepełnosprawnościami i starszych	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, PFRON
Rozwijanie nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi	Poprawa jakości życia i codziennego funkcjonowania osób niesamodzielnymi oraz ich opiekunów faktycznych	2022-2027	MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, PFRON
Rozwój form opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, poprzez organizowanie wsparcia w DOA oraz usługi Asystenta Osoby Niepełnosprawnej	Poprawa jakości życia i codziennego funkcjonowania opiekunów osób niesamodzielnymi	2022-2027	MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Dostosowywanie miejskiej infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnościami w Mieście	2022-2027	UM, jednostki organizacyjne	Budżet Miasta, PFRON,
Organizowanie szkoleń z zakresu opieki nad osobami starszymi oraz z niepełnosprawnościami dla pracowników instytucji publicznych i członków rodziny	Wzmocnienie samodzielności osób starszych i z niepełnosprawnościami w codziennych czynnościach.	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Wdrożenie systemu nawigacji głosowej dla osób z dysfunkcją wzroku w obiektach użyteczności publicznej	Wzmocnienie samodzielności osób z dysfunkcją wzroku w budynkach użyteczności publicznej	2022-2027	UM, miejskie jednostki organizacyjne	Budżet Miasta, środki zewnętrzne

Kontynuowanie działalności Centrum Seniora	Poprawa dostępności do zajęć, wzrost aktywności społecznej seniorów	2022-2027	UM, MCPS, Centrum Seniora, MBP, MOK, MOSiR	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Kontynuowanie działalności Miejskiej Rady Seniorów oraz inicjowanie przez nią działań na rzecz osób starszych	Zwiększenie decyzyjności osób starszych i zależnych w sprawach lokalnych i ich wpływu na kreowanie polityki społecznej Miasta	2022-2027	UM	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku na terenie Miasta	Zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób starszych w Mieście i ich aktywizacja społeczna	2022-2027	MCPS, NGO	Budżet Miasta
Organizowanie kampanii społecznych, konferencji, spotkań, warsztatów dotyczących kształtowania pozytywnych postaw wobec osób starszych, osób z niepełnosprawnością	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	2022-2027	UM, MCPS, MBP, MOK, MOSiR, NGO, placówki oświatowe	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	2022-2027	UM, MCPS, NGO, KPP, SM	Budżet Miasta
Zwiększenie liczby Partnerów Programu „Karta Seniora”	Wsparcie dla seniorów	2022-2027	UM	Budżet Miasta, środki zewnętrzne

ZDROWIE PSYCHICZNE

Cel strategiczny nr 3
Tworzenie warunków sprzyjających poprawie sytuacji życiowej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi

Cel operacyjny nr 4
Dążenie do integracji i wyrównywania szans osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Kontynuowanie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi i Niepełnosprawnych Intelaktualnie	Zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi	2022-2027	MCPS, ŚDS	Budżet Miasta, Budżet Państwa

Poprawa dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego oraz psychiatrycznego)	Poprawa funkcjonowania osób chorych	2022-2027	MCPS, PCM, ŚDS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta Budżet, Państwa, środki zewnętrzne
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i dostępnych w Mieście formach wsparcia	2022-2027	UM, MCPS, PCM, ŚDS	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, wykładów, spotkań ze specjalistami na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej	Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	2022-2027	UM, MCPS, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta, Środki zewnętrzne
Udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej dzieciom i młodzieży	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży	2022-2027	MCPS, PCM, placówki oświatowe	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Wsparcie dla dzieci i młodzieży w „Środowiskowym Centrum Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży w Pabianicach”	Poprawa zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	2022-2027	PCM, UM, MCPS, PCPR	Budżet Państwa, środki zewnętrzne

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

Cel strategiczny nr 4

Rozwijanie profilaktyki oraz działań służących rozwiązywaniu problemów uzależnień

Cel operacyjny nr 5

Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz ryzykownego używania substancji psychoaktywnych

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Kontynuowanie i rozwijanie działań w zakresie profilaktyki uzależnień realizowanych przez MCPS	Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin	2022-2027	UM, MCPS, MKRPA	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Tworzenie warunków do działalności grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych	Dostęp do pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz poprawa ich funkcjonowania	2022-2027	MKRPA, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	2022-2027	MCPS, MKRPA, PCM	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Wspieranie działań placówek w zakresie leczenia uzależnień realizujących programy terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Zwiększenie dostępności do leczenia w zakresie uzależnienia	2022-2027	PCM	Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Wspieranie placówek ochrony zdrowia w zakresie świadczonych usług dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Rozszerzenie zakresu świadczonych usług dla mieszkańców Miasta w placówkach leczenia uzależnień, wzrost skuteczności terapii	2022-2027	UM, PCM, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	2022-2027	UM, MKRPA	Budżet Miasta

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA
PABIANIC NA LATA 2022-2027**

<p>poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu</p>				
<p>Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień</p>	<p>Kompleksowe wspieranie osób doznających trudności związanych z uzależnieniem</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MCPS, UM, PCM, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Miasta</p>
<p>Organizowanie szkoleń dla wychowawców i pedagogów szkolnych z zakresu prowadzenia programów rekomendowanych</p>	<p>Wzmocnienie kompetencji kadry placówek oświatowych oraz skuteczności działań profilaktycznych</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MCPS, UM, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Miasta, Budżet Państwa</p>
<p>Organizowanie konferencji z zakresu problemu uzależnień dla specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie tego problemu w Mieście</p>	<p>Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności podejmowanych działań</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MKRPA, MCPS, UM, PCM, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Miasta, Budżet Państwa</p>
<p>Wspieranie szkół podstawowych w realizacji i kontynuacji rekomendowanych programów profilaktycznych</p>	<p>Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów</p>	<p>2022-2027</p>	<p>UM, MKRPA, MCPS, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Miasta, Budżet Państwa</p>
<p>Rozwijanie działalności Placówki Wsparcia Dziennego „JUNIOR” oraz prowadzenie programu socjoterapeutycznego dla dzieci z rodzin dotkniętych uzależnieniem</p>	<p>Wzmocnienie postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży</p>	<p>2022-2027</p>	<p>UM, MCPS</p>	<p>Budżet Miasta</p>
<p>Realizowanie działań profilaktycznych dla mieszkańców Pabianic</p>	<p>Wzrost świadomości mieszkańców na temat uzależnień</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MCPS, MKRPA</p>	<p>Budżet Miasta</p>
<p>Upowszechnianie wiedzy na temat miejsc, w których można znaleźć profesjonalną pomoc na terenie Miasta</p>	<p>Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat miejsc wsparcia na terenie Miasta</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MKRPA, UM, MCPS</p>	<p>Budżet Miasta</p>
<p>Opracowywanie i realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom</p>	<p>Podniesienie jakości życia osób z problemem uzależnienia</p>	<p>2022-2027</p>	<p>MCPS</p>	<p>Budżet Miasta, Budżet Państwa</p>

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

**Cel strategiczny nr 5
Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

**Cel operacyjny nr 6
Wspieranie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy**

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doświadczającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Poprawa funkcjonowania osób doświadczających przemocy	2022-2027	MCPS, MKRPA, KPP, ZI, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, sąd	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy dla osób doświadczających przemocy	Poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie otrzymania wsparcia	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta
Organizacja konferencji, szkoleń dla grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie	Podniesienie kompetencji zawodowych	2022-2027	MCPS, MKRPA, KPP, ZI, SM, placówki oświatowe, Sąd, placówki opieki zdrowotnej	Budżet Miasta
Podjęcie działań na rzecz ochrony dzieci przed przemocą	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom	2022-2027	MCPS, MKRPA, ZI, PCPR, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej	Budżet Miasta
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	2022-2027	MCPS, ZI, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Opracowywanie i realizacja programów w zakresie przeciwdziałania przemocy	Podniesienie jakości życia osób doświadczających przemocy	2022-2027	MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa

**REINTEGRACJA ZAWODOWA
I SPOŁECZNA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM
SPOŁECZNYM**

Cel strategiczny nr 6

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny nr 7

Wzmocnienie samodzielności oraz zwiększenie szans zatrudnienia na lokalnym rynku pracy poprzez aktywizację społeczno-zawodową.

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Kontynuowanie i rozwijanie działalności Klubu Integracji Społecznej	Wzmocnienie kompetencji społeczno-zawodowych mieszkańców Miasta	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Stąła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Mieście	2022-2027	MCPS, PUP	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Miasta biorących udział w aktywnych formach aktywizacji zawodowej	2022-2027	MCPS, PUP	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	2022-2027	MCPS, PUP, UM podmioty wspierające przedsiębiorczość	Budżet Miasta, Budżet Państwa

i aktywizacji osób bezrobotnych				środki zewnętrzne
Współorganizowanie i udział w spotkaniach konferencyjnych, szkoleniach, lokalnych targach pracy na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy	Popularyzacja lokalnych przedsiębiorców wśród osób pozostających bez pracy.	2022-2027	UM, PUP, podmioty wspierające przedsiębiorczość	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Inicjowanie działań w celu promowania podmiotów ekonomii społecznej	Zwiększenie dostępności do miejsc pracy dla osób w trudnej sytuacji życiowej z niepełnośprawnosćiami	2022-2027	MCPS, UM, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Kontynuowanie i rozwijanie działalności Punktu Obsługi Przedsiębiorcy	Zwiększona ilość podmiotów gospodarczych i miejsc pracy na terenie Miasta	2022-2027	UM	Budżet Miasta, Środki zewnętrzne

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Cel strategiczny nr 7

Zapobieganie ubóstwu i marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny nr 8

Ograniczenie skali ubóstwa i marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zadania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc finansowa i pozafinansowa w ramach dostępnych systemów zabezpieczenia społecznego	Wsparcie rodzin i osób w przewyżczeniu trudnej sytuacji życiowej	2022-2027	MCPS, UM	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Kontynuowanie rządowych programów społecznych zmniejszających nierówności społeczne	Zmniejszenie się nierówności społecznych wśród mieszkańców	2022-2027	MCPS, UM	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Popularyzacja dostępnych form pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Zwiększenie wiedzy mieszkańców w zakresie dostępnych w Mieście form wsparcia	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem	Zmniejszenie skali ubóstwa w Mieście	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
Wdrażanie rządowych i lokalnych programów mających na celu łagodzenie skutków ubóstwa i wykluczenia społecznego	Poprawa sytuacji socjalno-bytowej mieszkańców Miasta	2022-2027	UM, MCPS	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Prowadzenie pracy socjalnej w oparciu o indywidualny program wychodzenia z bezdomności	Zmniejszenie skali bezdomności w Mieście	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Współpraca z NGO w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej tymczasowe schronienie osobom bezdomnym	Poprawa warunków bytowych osób bezdomnych	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Działania interdyscyplinarne na rzecz osób potrzebujących wsparcia	Zapewnienie wsparcia osobom potrzebującym	2022-2027	UM, MCPS, NGO, ŚDS, SM, PCM	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne
Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych w Mieście	Rozwijanie miejskich zasobów wsparcia w oparciu o rzeczywiste potrzeby.	2022-2027	UM, MCPS, SM	Budżet Miasta
Zapewnienie posiłku dla osób ubogich i bezdomnych	Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia w Mieście	2022-2027	UM, MCPS, NGO	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki zewnętrzne

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie. Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu miasta Pabianic. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Funduszu Solidarnościowego,
- środki Unii Europejskiej,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Miasta. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez miasto Pabianice oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Zawarte w dokumencie Strategii wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą musiały być w trakcie jej realizacji potwierdzane zapisami w uchwałach budżetowych na kolejne lata i wieloletnich prognozach finansowych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. W prognozie na lata 2022-2027 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną, przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 55. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2019	1 371 828	19 678 686	258 367	67 955 832	89 264 713
2020	1 534 483	19 393 956	214 283	82 961 757	104 104 479
PROGNOZA					
2021	1 572 845	19 878 805	219 640	81 275 830	102 947 120
2022	1 612 166	20 375 775	225 131	48 086 000	70 299 072
2023	1 652 470	20 885 169	230 759	25 043 237	47 811 635
2024	1 693 782	21 407 298	236 528	25 669 319	49 006 927
2025	1 736 127	21 942 480	242 441	26 311 051	50 232 099
2026	1 779 530	22 491 042	248 502	26 968 828	51 487 902
2027	1 824 018	23 053 318	254 715	27 643 048	52 775 099

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Mieście. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 56. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Pabianicach o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027”.	I kwartał 2022 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2022 r. – IV kwartał 2027 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	Do końca maja następnego roku za rok poprzedni począwszy od 2022 r. do 2027 r.
Etap IV	Uzupełnianie Strategii o nowe zadania i programy.	Sukcesywnie w okresie wdrażania Strategii czyli od I kwartału 2022 r. do IV kwartału 2027 r.
Etap V	Podsumowanie i ocena Strategii (ewaluacja ex-post).	I kwartał 2028 r.

Źródło: opracowanie własne

SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MCPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii dyrektor MCPS powinien uwzględnić nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Pabianic, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Dyrektor Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach. Zadaniem koordynatora jest ciągle nadzór nad pracami MCPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych. Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu Miastem (ich wiedza, motywacja, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne,) lecz także technologie i zasoby organizacji. Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców miasta Pabianic, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa. Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Miasta, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

MONITORING I EWALUACJA

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MCPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MCPS w formie corocznych sprawozdań, które przekazywane będą Prezydentowi Miasta Pabianic do końca marca każdego roku.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi miasta Pabianic do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Mieście, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Miasta w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów operacyjnych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane. Koordynacja procesu ewaluacji należeć będzie do Dyrektora MCPS.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądaną wartość, oznaczającą osiągnięcie poszczególnych celów. W danych, które zaznaczone zostały „**” przybliżone zostały wartości z 2019 roku, bowiem adekwatniej odzwierciedlają skalę podejmowanych działań w porównaniu do roku 2020, podczas którego działalność kulturalno-społeczna została ograniczona.

Tabela 57. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów operacyjnych umożliwiających osiągnięcie celu strategicznego.

Lp.	Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2027 roku)
1	Wzmocnienie pozycji rodziny poprzez rozwój kompetencji wychowawczych oraz rozszerzenie oferty wsparcia rodzin zamieszkujących Miasto.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	143	do 170
		Liczba asystentów rodziny.	10	do 12
		Liczba osób korzystających ze świadczeń alimentacyjnych.	478	poniżej 450
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	1	1
		Liczba mieszkańców włączonych do programu Karta Pabianiczana.	29 617	do 40 000
2	Poprawa stabilizacji i socjalnego bezpieczeństwa rodzin mieszkających w Pabianicach.	Liczba dzieci w pieczy zastępczej.	120	poniżej 100
		Liczba dzieci uczęszczających do żłobków	407	powyżej 450
		Liczba żłobków i klubów dziecięcych.	6	do 8
3	Objęcie osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów kompleksowym wsparciem w zakresie aktywizacji i integracji społecznej w lokalnym środowisku.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	230	do 300
		Liczba Asystentów Osobistych Osoby Niepełnosprawnej.	4	do 6
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wsparcia Asystenta.	14	do 20
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z WTZ.	40	40
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	27,6	do 29
		Liczba grup wolontarystycznych wspierających osoby starsze.	1	powyżej 1
		Liczba uczestników zajęć stałych organizowanych przez Centrum Seniora.	1 957*	powyżej 2 000

		Liczba uczestników Centrum Seniora biorących udział w wydarzeniach miejskich.	356*	powyżej 400
		Liczba wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego w Mieście.	0	1
		Liczba mieszkańców Miasta umieszczonych w DPS.	38	powyżej 40
		Liczba osób korzystających z Pabianickiej Karty Seniora.	4 105	powyżej 4500
4	Dążenie do integracji i wyrównywania szans osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dot. zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	bd	do 1000
		Liczba placówek dla osób z zaburzeniami psychicznymi/chorujących psychicznie.	3	3
5	Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz ryzykownego używania substancji psychoaktywnych.	Liczba osób uzależnionych i ich rodzin, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy.	53/75	powyżej 70/75
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej/selektywnej/wskazującej.	502/ 9/ 10	powyżej 550/ poniżej 15/ poniżej 15
		Liczba uczestników innych programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej/selektywnej/wskazującej.	2 546/ 131/ 10	do 3 000/ do 150/ poniżej 15
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	348	360
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	9	9
		Liczba punktów konsultacyjnych.	2	2

6	Udzielanie interdyscyplinarnej pomocy rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych pomocą grup roboczych.	61	do 80
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	119	do 130
		Liczba kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie.	2	powyżej 10
		Liczba indywidualnych konsultacji dotyczących przemocy.	350	powyżej 360
		Liczba grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.	1	do 2
7	Wzmocnienie samodzielności oraz zwiększenie szans zatrudnienia na lokalnym rynku pracy poprzez aktywizację społeczno-zawodową.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	45	poniżej 45
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	52,7	poniżej 50
		Liczba Klubów Integracji Społecznej.	1	1
		Liczba osób uczestniczących w aktywnych formach aktywizacji zawodowej.	501	powyżej 550

8	Zapobieganie ubóstwu i marginalizacji osób zagrożonych wykluczenia społecznie.	Liczba osób objętych kontraktami socjalnymi (typu A/typu B).	29/33	do 60/ do 70
		Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia w Placówce Wsparcia Dziennego „JUNIOR”.	37	do 50
		Liczba osób, którym udzielono wsparcia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.	580	do 500
		Liczba osób, którym udzielono wsparcia z pomocy społecznej z powodu bezdomności.	47	do 35
		Liczba osób objętych pomocą materialną/niepieniężną	453/417	do 400/ do 370

		w ramach Programu „Posiłek w domu i w szkole”.		
		Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych.	480	do 350
		Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków energetycznych.	236	do 200
		Liczba osób korzystających ze schroniska dla osób bezdomnych.	98	do 75

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Niniejsza Strategia została dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób niepełnosprawnych, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, które pojawiły się w efekcie zmian, zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Miasta i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze systemowym, a nie akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Miasta, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub tym zagrożonych. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Diagnoza Problemów Społecznych. Raport z badań ankietowych przeprowadzonych w 2021 roku.
2. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. <https://bdl.stat.gov.pl>
4. <https://poradnik.ngo.pl/>
5. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
6. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
7. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
8. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
9. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
10. R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
12. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
13. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Informacje dotyczące próby badawczej	9
Rysunek 2. Położenie Pabianic na tle województwa łódzkiego i powiatu pabianickiego	15
Rysunek 3. Wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta w latach 2018-2020	51
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego	84

SPIS TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	7
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego na przestrzeni lat 2018-2020	17
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności Miasta w latach 2018-2020 (w %)	17
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności w Mieście w latach 2018-2020	17
Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w Pabianicach (stan na koniec 2020 roku)	19
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020	20
Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w Pabianicach na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba mieszkań)	20
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w 2019 roku	21
Tabela 9. Liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną w Mieście w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w 2019 roku	21
Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020	27
Tabela 11. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku – liczba rodzin	28
Tabela 12. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	31
Tabela 13. Liczba rodzin i dzieci korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020	32
Tabela 14. Liczba rodzin i wypłaconych świadczeń w ramach programu „Dobry start” oraz środki przeznaczone jego realizację w latach 2018-2020	33
Tabela 15. Liczba rodzin i świadczeń „Za Życiem” oraz środki przeznaczone na ten cel w latach 2018-2020	33
Tabela 16. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz wysokość przeznaczonych na to środków na przestrzeni lat 2018-2020	33
Tabela 17. Dane dotyczące asystentury rodziny na przestrzeni lat 2018-2020	35
Tabela 18. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)	35
Tabela 19. Liczba rodzin włączonych do KDR oraz wydanych dla nich kart w latach 2018-2020	35
Tabela 20. Liczba mieszkańców włączonych do programu Karta Pabianiczana w latach 2018-2020	36

Tabela 21. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące rodzin	37
Tabela 22. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	40
Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	40
Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	40
Tabela 25. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	40
Tabela 26. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością	43
Tabela 27. Działania funkcjonariuszy policji w stosunku do osób spożywających alkohol w latach 2018-2020	47
Tabela 28. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020	48
Tabela 29. Liczba przeprowadzonych przez członków MKRPA rozmów w związku z problemem przemocy w rodzinach dotkniętych alkoholizmem w latach 2018-2020	48
Tabela 30. Dane statystyczne dotyczące Punktu Konsultacyjnego ds. Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego ds. Problemów Narkotykowych, HIV i AIDS w latach 2018-2020	50
Tabela 31. Liczba uczestników programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowane do dzieci i młodzieży w latach 2018-2020	50
Tabela 32. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży z miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu uzależnień	53
Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	58
Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące działań MKRPA w latach 2018-2020	58
Tabela 35. Dane dotyczące osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020	59
Tabela 36. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu przemocy	61
Tabela 37. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020	64
Tabela 38. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	64
Tabela 39. Liczba wydanych Pabianickich Kart Seniora w latach 2018-2020	65
Tabela 40. Liczba wydanych Kopert Życia w latach 2018-2020	65
Tabela 41. Dane statystyczne dotyczące uczestników Centrum Seniora w latach 2018-2020	66
Tabela 42. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego (w %, stan na koniec grudnia)	69

Tabela 43. Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w porównaniu do powiatu pabianickiego w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia)	70
Tabela 44. Charakterystyka zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta, w tym osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia)	70
Tabela 45. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście w latach 2018-2020 oraz ich udział w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP	71
Tabela 46. Formy aktywizacji zawodowej w Mieście w latach 2018-2020	71
Tabela 47. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu bezrobocia	72
Tabela 48. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2018-2020 w Mieście	75
Tabela 49. Liczba osób objętych wsparciem w ramach POPŻ na lata 2014-2020 w Mieście w latach 2018-2020	77
Tabela 50. Liczba uczniów, którym przyznano stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny na przestrzeni lat 2018-2020 w Mieście	78
Tabela 51. Liczba osób korzystających ze schroniska w latach 2018-2020	79
Tabela 52. Wnioski z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji pomocy społecznej i placówek oświatowych miasta Pabianic w 2021 roku dotyczące problemu ubóstwa	79
Tabela 53. Działania funkcjonariuszy policji w stosunku do osób spożywających alkohol w latach 2018-2020	82
Tabela 54. Działania Straży Miejskiej w Pabianicach w latach 2018-2020	83
Tabela 55. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027	107
Tabela 56. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027	108
Tabela 57. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów operacyjnych umożliwiających osiągnięcie celu strategicznego.	111

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta w latach 2018-2020	16
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto na przestrzeni lat 2018-2020	16
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie pabianickim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w %)	18
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1 000 ludności w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 5. Liczba mieszkańców Miasta zarejestrowanych w PUP w Pabianicach w latach 2018-2020	19
Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	22
Wykres 7. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku	22
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście w latach 2018-2020	26

Wykres 9. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w mieście Pabianice, powiecie pabianickim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2018-2020 (w %)	27
Wykres 10. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	28
Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 ludności w mieście Pabianice w porównaniu do powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2020	31
Wykres 12. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	32
Wykres 13. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020	34
Wykres 14. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	39
Wykres 15. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2018-2020	47
Wykres 16. Średnia wartość sprzedanego alkoholu na terenie Miasta przypadająca na 1 pełnoletniego Mieszkańca w latach 2018-2020 roku	51
Wykres 17. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście na przestrzeni lat 2018-2020	52
Wykres 18. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Pabianicach, województwie łódzkim i w całej Polsce w 2020 roku	52
Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2018-2020	56
Wykres 20. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	57
Wykres 21. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Mieście, powiecie pabianickim oraz województwie łódzkim na przestrzeni lat 2018-2020 (w%)	62
Wykres 22. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	63
Wykres 23. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020	63
Wykres 24. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020	68
Wykres 25. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	68
Wykres 26. Mieszkańcy Miasta zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020 (stan na koniec grudnia)	69
Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	74
Wykres 28. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programów wieloletnich „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 (liczba osób)	76
Wykres 29. Liczba dzieci objętych wsparciem w formie posiłku w Mieście w latach 2018-2020 (liczba osób)	76
Wykres 30. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych i energetycznych w Mieście w latach 2018-2020 (liczba rodzin)	78
Wykres 31. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020	78
Wykres 32. Liczba przestępstw stwierdzonych w Mieście na przestrzeni lat 2017-2019 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Miasta)	81
Wykres 33. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Pabianicach w latach 2018-2020	82